

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Τμήμα Φιλολογίας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ: Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΟΝ
ΝΕΟΤΕΡΟ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ»

Φιλολογική προσέγγιση του κοντακίου «Εἰς τοὺς νεοφωτίστους» του Ρωμανού του
Μελωδού (από τον κώδικα 213 της Πάτμου, φφ. 150-152^ν)

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Της

Ανδρακάκου Παναγιώτας

Διπλωματούχου Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών (1999).

Επιβλέπων Καθηγητής: Πολέμης Ιωάννης, Καθηγητής Εθνικού και Καποδιστριακού
Πανεπιστημίου Αθηνών.

Συνεπιβλέπουσες: Ξανθάκη - Καραμάνου Γεωργία, Ομότιμη Καθηγήτρια Πανεπιστημίου
Πελοποννήσου.

Μονιού Δήμητρα, Διδάκτωρ Εθνικού και Καποδιστριακού
Πανεπιστημίου Αθηνών.

Φεβρουάριος 2020

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΥΜΝΟΓΡΑΦΙΑ.....	3
ΚΟΝΤΑΚΙΟ.....	4
ΡΩΜΑΝΟΣ Ο ΜΕΛΩΔΟΣ.....	6
ΒΑΠΤΙΣΜΑ.....	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΚΟΝΤΑΚΙΟ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΝΕΟΦΩΤΙΣΤΟΥΣ.....	16
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ.....	18
ΔΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.....	29
ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ – ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.....	31
ΜΕΤΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.....	69
ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.....	72
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	83
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	85
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	95

Εκκλησιαστική ποίηση και υμνογραφία

Ιδιαίτερη θέση στον χώρο της βυζαντινής ποίησης κατέχει η εκκλησιαστική ή λειτουργική ποίηση, η οποία ήκμασε κυρίως μετά την καθιέρωση του χριστιανισμού ως επίσημης θρησκείας του ρωμαϊκού κράτους (380 μ.Χ.).

Στο είδος αυτό της βυζαντινής ποίησης δεσπόζει η υμνογραφία, η πιο έκδηλη και έντεχνη μορφή της χριστιανικής λατρείας¹. Οι ύμνοι είναι νέες ποιητικές συνθέσεις γραμμένες σε απλή και κατανοητή γλώσσα που περιέχουν τη χριστιανική διδασκαλία άλλοτε σύντομα και άλλοτε εκτεταμένα. Έχουν έντονα διδακτικό και δογματικό χαρακτήρα και το μέτρο τους στηρίζεται όχι στην προσωδία αλλά στον δυναμικό τονισμό, καθώς η κοσμοαντίληψη της νέας θρησκείας δεν επιτρέπει καμία σχέση με το παρελθόν. Πρόκειται, λοιπόν, για πρωτότυπες δημιουργίες που δεν ακολουθούν τα αρχαία πρότυπα.

Ο σκοπός του υμνογράφου είναι διπλός: από τη μια, θέλει να εκφράσει την προσωπική του πίστη και την εσωτερική του πάλη και από την άλλη, να διεγείρει το θρησκευτικό αίσθημα των πιστών υποτάσσοντας το «ατομικό εγώ» στο «συλλογικό εγώ» του εκκλησιάσματος² και παρακινώντας τους σε προσευχή, δοξολογία και μετάνοια. Για να πετύχει τον σκοπό του, αξιοποιεί την ιουδαϊκή ποιητική παράδοση αλλά κυρίως τις Γραφές, τα πατερικά κείμενα και τους βίους των αγίων.

Ύστερα από μια μεγάλη περίοδο άνθισης η εκκλησιαστική υμνογραφία φαίνεται να παρακμάζει τον 11^ο αιώνα, όταν οι λόγιοι υπό την επίδραση των ανθρωπιστικών ιδεών στρέφονται στη ρητορική και την επιστολογραφία και η Θεία Λειτουργία διαμορφώνεται οριστικά. Οι υμνογράφοι παύουν να συνδυάζουν λόγο και μέλος και περιορίζονται στο να γράφουν απλώς κείμενα, ενώ τη μουσική επένδυση την αναλαμβάνουν οι μελογράφοι ή μελουργοί.

¹ Πολέμης-Μινέβα (2016) 17- 18.

² Παϊδας (2006) 145.

Κοντάκιο

Πρόκειται για μία σύνθετη και ιδιότυπη ποιητική ομιλία³ που συνδυάζει τον πεζό και τον ποιητικό λόγο αξιοποιώντας ταυτόχρονα την τέχνη του μέλους και τα δραματικά μέσα των ερωτήσεων και των αναφωνήσεων. Συνήθως αναφέρεται με υμνητική διάθεση σε σημαντικές εορτές και επιφανείς αγίους του χριστιανισμού εκφράζοντας το συλλογικό θρησκευτικό συναίσθημα των πιστών.

Κατά πάσα πιθανότητα, πρόδρομοι του πρέπει να θεωρηθούν τα πολύστροφα κείμενα γραμμένα σε στίχους με τον ίδιο αριθμό συλλαβών, οι λεγόμενοι κατά στίχον ύμνοι. Οι ύμνοι αυτοί συνδέονται με έμμετρες ομιλίες της συριακής γραμματείας, όπως η μεμρά (memra), ημαντράσα (madrasha) και η σουγκίτα (sugitha), κύριος εκπρόσωπος των οποίων υπήρξε ο άγιος Εφραίμ ο Σύρος. Το γεγονός αυτό μας επιτρέπει να υποστηρίξουμε ότι οι ρίζες του κοντακίου βρίσκονται σε ένα αμιγώς χριστιανικό αλλά μη ελληνικό πολιτιστικό περιβάλλον⁴.

Δεν είναι εύκολο να προσδιορίσουμε τη χρονική στιγμή κατά την οποία εμφανίζεται το συγκεκριμένο υμνογραφικό είδος. Στα μέσα του 5ου αιώνα μ.Χ. φαίνεται να έχει διαμορφωθεί, ενώ στα τέλη του επόμενου αιώνα εισάγεται στη λατρεία της εκκλησίας και μάλιστα στον όρθρο στον οποίο καταλαμβάνει κυρίαρχη θέση.

Κατά γενική παραδοχή, σχετίζεται με το ειλητάριο (κόνταξ), την ξύλινη ράβδο με την οποία περιτύλιξαν το χειρόγραφο που περιείχε αυτούς τους ύμνους. Το κοντάκιο το συναντάμε με τις ονομασίες «ὕμνος», «ψαλμός», «ὠδή», «ἄσμα», «αἶνος», «ἔπος», «προσευχή», «θρῆνος» μέχρι τον 9ο αιώνα μ.Χ. που καθιερώνεται η ονομασία με την οποία μας είναι σήμερα γνωστό. Αξιοσημείωτο είναι ότι ο Ρωμανός Μελωδός δε χρησιμοποιεί καθόλου τον όρο κοντάκιο αλλά κάποιους από τους προαναφερόμενους⁵.

Συναντάμε τρεις κατηγορίες κοντακίων⁶ ανάλογα με το περιεχόμενο και το λόγο δημιουργίας τους: τα βιβλικά ή δογματικά, τα οποία αναφέρονται σε γεγονότα και πρόσωπα της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης σύμφωνα πάντα με το ορθόδοξο δόγμα, τα αγιολογικά ή πανηγυρικά, τα οποία μέσα από τους βίους των αγίων προβάλλουν πρότυπα χριστιανικής σκέψης και δράσης και τα περιστασιακά ή επικαιρικά που είτε απευθύνονται σε ένα συγκεκριμένο ακροατήριο είτε αφορούν ιστορικά γεγονότα με δραματικές συνήθως συνέπειες.

³ Παΐδας (2006) 147.

⁴ Πολέμης-Μίνεβα (2016) 18-24.

⁵ Δετοράκης (1997) 35.

⁶ Δετοράκης (1997) 42.

Σε ό,τι αφορά τη στροφική οργάνωση το κοντάκιο αποτελείται από δύο άνισα ως προς την έκταση μέρη. Αρχικά, συναντάμε το προοίμιο ή κουκούλιον, μια σύντομη στροφή που συνιστά την εισαγωγή του εκάστοτε κοντακίου και εξυμνεί σύντομα το γεγονός ή το πρόσωπο στο οποίο είναι αφιερωμένο το κοντάκιο. Στην συνέχεια, ακολουθούν οι οίκοι, συνήθως 24, σύμφωνα με τον αριθμό των γραμμάτων του ελληνικού αλφαβήτου. Υπάρχουν, βέβαια, κοντάκια με περισσότερους ή λιγότερους οίκους.

Οι οίκοι ακολουθούν τους νόμους της ισοστιχίας και ισοσυλλαβίας και έχουν τον ίδιο αριθμό στίχων. Κάθε στίχος συνήθως έχει ίσο αριθμό συλλαβών με τους αντίστοιχους των άλλων οίκων. Παράλληλα, ο πρώτος οίκος, ο ειρμός, λειτουργεί ως μετρικό και μουσικό πρότυπο για τους υπόλοιπους και ισχύει ο νόμος της ομοτονίας, καθώς ο τόνος συνήθως πέφτει στην ίδια συλλαβή στους άλλους οίκους.

Στο τέλος κάθε στροφής επαναλαμβάνεται μια φράση, άλλοτε αυτούσια, άλλοτε ελαφρώς παραλλαγμένη, το εφύμνιο ή ανακλώμενον.

Από τα στοιχεία που συνδέουν τους οίκους είναι και η ακροστιχίδα, η οποία σχηματίζεται αν απομονώσουμε τα αρχικά γράμματά των οίκων. Σε κάποια κοντάκια είναι αλφαβητική, ενώ στα περισσότερα περιέχει το όνομα του ποιητή ή κάτι σχετικό με το θέμα του ύμνου. Σπανιότατα η ακροστιχίδα είναι έμμετρη. Τα στοιχεία που μας δίνει συχνά εγγυώνται τη γνησιότητα του κοντακίου.

Επειδή οι ύμνοι έπρεπε να είναι κατανοητοί και σε πιστούς μη πεπαιδευμένους, η γλώσσα τους είναι απλή και ανεπιτήδευτη, κοντά στην ελληνιστική κοινή των Ο΄, χωρίς, ωστόσο, να σπανίζουν ποιητικοί ή ρητορικοί τύποι.

Εκτός από τον Ρωμανό το Μελωδό, κοντάκια έγραψαν ο Αναστάσιος, ο Γρηγόριος, ο Γεώργιος, ο Δομίτιος, ο Ιώβ, ο Ηλίας, ο Κοσμάς και ο Κυριακός.

Σήμερα το κοντάκιο έχει εκτοπιστεί και διατηρείται μόνο μετά τη στροφή του κανόνα με τη μορφή προοιμίου και ενός ή δύο οίκων.

Συμπερασματικά, το κοντάκιο στην τελική του μορφή αποτελεί ένα ιδιόμορφο και ταυτόχρονα πρωτότυπο κληροδότημα του βυζαντινού πνεύματος, μια δημιουργική συνένωση της συριακής και της ελληνικής παράδοσης, που γοητεύει με τον μαγευτικό συνδυασμό λόγου, μουσικής και εικόνας προκαλώντας εκπληκτικές εντυπώσεις⁷.

⁷ Πολέμης-Μίνεβα (2016) 27.

Ρωμανός ο Μελωδός

Το όραμα του Ρωμανού (Codex Vaticanus graecus 1613)

Βιογραφία

Ο σημαντικότερος εκπρόσωπος της βυζαντινής υμνογραφίας και ο πλέον προικισμένος ποιητής που αναδείχθηκε κατά την διάρκεια την βυζαντινής ιστορίας είναι ο Ρωμανός ο Μελωδός, «ο πρίγκηπας των αρχαίων μελωδών», όπως τον αποκάλεσε εύστοχα ο Pitra⁸.

Οι πληροφορίες που διαθέτουμε για τον βίο του είναι ελάχιστες και δεν μας επιτρέπουν να έχουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα για τη δράση του. Κυρίως προέρχονται από ορισμένα κοντάκια του ιδίου που αναφέρονται σε συγκεκριμένα ιστορικά γεγονότα της εποχής του και από αγιολογικά κείμενα αφιερωμένα σ' αυτόν.

Γεννήθηκε γύρω στο 485 μ.Χ. στην Έμεσα της Συρίας από γονείς εβραϊκής καταγωγής. Κάποιοι ισχυρίζονται ότι οι γονείς του δεν ήταν Εβραίοι αλλά εξελληνισμένοι χριστιανοί. Αρκετά νέος χειροτονήθηκε διάκονος και γίνεται ενεργό μέλος στον ναό της Ανάστασης του Χριστού στη Βηρυτό.

Επί βασιλείας του Αναστασίου του Α' (491-518 μ.Χ.) τον βρίσκουμε στην Κωνσταντινούπολη στη μονή της Θεοτόκου «έν τοῖς Κύρου», όπου σύμφωνα με το συναξάρι της Κωνσταντινούπολης λαμβάνει το χάρισμα της μελωδίας, αφού πρώτα τον επισκέπτεται η

⁸ Δετοράκης (1997) 46.

Θεοτόκος και τον προτρέπει να καταπιεί ένα ειλητάριο. Στη συνέχεια ανεβαίνει στον άμβωνα και αρχίζει να ψάλλει: «Ἡ παρθένος σήμερον τὸν ὑπερούσιον τίκτει»⁹.

Σύντομα αναδείχθηκε σε κορυφαίο μελωδό και ίσως αυτό συνδέεται και με το γεγονός ότι υπήρξε αυλικός ποιητής και πιστός παραστάτης του αυτοκράτορα Ιουστινιανό Α' (527-565 μ.Χ.). Έζησε τη Στάση του Νίκα (532 μ.Χ.) και αποτυπώνει τις εντυπώσεις του στο κοντάκιο «Εἰς ἕκαστον σεισμόν καὶ ἐμπρησμόν». Το κοντάκιο αυτό μαζί με το κοντάκιο για τις δέκα Παρθένες στο οποίο υπάρχουν σαφείς υπαινιγμοί για τον μεγάλο σεισμό του Δεκεμβρίου του 556 μ.Χ. μας υποδεικνύουν με ασφάλεια να ορίσουμε ως περίοδο ακμής του το διάστημα μεταξύ 532 – 556 μ.Χ. Μέσα σε αυτό το διάστημα συνθέσε και τον περίφημο ύμνο για τα εγκαίνια του ναού της Αγίας Σοφίας το 537 μ.Χ. μετά την ολοσχερή καταστροφή της μετά τη Στάση του Νίκα.

Ο θάνατός του δεν μπορεί να προσδιοριστεί με ακρίβεια. Πιθανολογούμε, όμως, ότι πέθανε πριν από τα δεύτερα εγκαίνια της Αγίας Σοφίας (24 Δεκεμβρίου 562 μ.Χ.), καθώς ο ποιητής δεν υπήρχε περίπτωση να μη συνθέσει ένα κοντάκιο για ένα τόσο μεγάλο θρησκευτικό γεγονός, αν ήταν στη ζωή.

Η Εκκλησία μας τον έχει κατατάξει μεταξύ των αγίων και τον τιμά την 1^η Οκτωβρίου, ενώ η αρμένικη Εκκλησία στις 9 Οκτωβρίου. Αξίζει, βέβαια, να σημειωθεί ότι η αξία του είχε από πολύ νωρίς αναγνωρισθεί και ήδη από τα χρόνια της βασιλείας του Ηρακλείου (640 – 641 μ.Χ.) είχε καταταχθεί στη χορεία των οσίων της Εκκλησίας.

Έργο

Στον Ρωμανό αποδίδονται χίλια κοντάκια. Ο αριθμός αυτός πρέπει να διακρίνεται από μια τάση υπερβολής. Έχουν χαρακτηριστεί εσφαλμένα ως δικά του πολλά νόθα κοντάκια μεταγενέστερων ποιητών. Ένα είναι σίγουρο ότι η ποιητική δραστηριότητά του Ρωμανού ήταν πολύ μεγαλύτερη από αυτή που σώζεται σήμερα, αφού πολλά έργα του χάθηκαν ή νοθεύτηκαν, είτε συνειδητά είτε ασυνείδητα. Οι επιστήμονες έχουν καταλήξει ότι ογδόντα εννέα εξ αυτών των κοντακίων είναι γνήσια έργα του Ρωμανού. Πιο συγκεκριμένα, στα κοντακάρια βρίσκουμε ογδόντα δύο ακέραια κοντάκια και πέντε αποσπασματικά, στα Μηναία μια σειρά από τριάντα τρία στιχηρά Χριστουγέννων, ενώ στον Σαββαϊτικό κώδικα 434 έναν κατά στίχον ύμνο¹⁰.

⁹ Ματθαίου (1964) 19.

¹⁰ Παϊδας (2006) 173.

Φαίνεται ότι τα θέματα των κοντακίων καθορίζουν και τις πηγές του ποιητή. Βάση της ποίησης του είναι η Παλαιά και η Καινή Διαθήκη, τα συναξάρια, τα μαρτυρολόγια και τα Απόκρυφα Ευαγγέλια. Οι ομιλίες των Πατέρων της Εκκλησίας (του Μ. Βασιλείου, του Γρηγορίου Θεολόγου, του Ιωάννη Χρυσοστόμου) φαίνεται να του είναι ιδιαίτερα αγαπητές ενώ έχει δεχθεί επιρροές και από τον Βασίλειο Σελευκείας και τον συμπατριώτη του άγιο Εφραίμ του Σύρου. Όχι σπάνια συναντάμε στο έργο του στοιχεία και από την αρχαία ποίηση, κυρίως από τους τραγικούς και τον Όμηρο. Στα κοντάκια του, επίσης, μπορούμε να εντοπίσουμε πολλές πληροφορίες που αφορούν την καθημερινή ζωή και τα ιστορικά γεγονότα της εποχής του. Βέβαια το πρόβλημα των πηγών χρειάζεται να μελετηθεί εκτενέστερα.

Τα ρωμανικά κοντάκια χαρακτηρίζονται από την απλότητα του αφηγηματικού λόγου, την πληθωρική χρήση ρητορικών και λεκτικών σχημάτων, από τη δραματικότητα των διαλόγων και την ανθρωποποιητική τάση τους. Η γλώσσα τους ξεχωρίζει για την απλότητά της χωρίς, όμως, να λείπουν σπάνιοι αρχαίοι ποιητικοί τύποι και αρχαϊστικές συντάξεις. Χαρακτηριστική είναι η ποικιλία των επιθέτων και η γλωσσοπλαστική δεινότητα του Ρωμανού.

Από τις εκδόσεις του κειμένου του Ρωμανού του Μελωδού ξεχωρίζουν του Grosdidier de Matons, J. (1964-1981), *Romanos de Melode, Hymnes, vols 5*, Paris και του Koder, J., (2005-2006) *Romanos Melodos, Die Hymnen, Stuttgart*¹¹. Παλαιότερες εκδόσεις των κοντακίων του Ρωμανού του Μελωδού είναι των: J. B. Pitra (1876), Αθ. Παπαδόπουλου Κεραμέως (1891), K. Krumbacher (1898-1907), G. Cammelli (1925), Elpidio Mioni (1937), Σωφρόνιου Ευστρατιάδη, Νικόλαου Τωμαδάκη (1952-1961), P. Maas/ K. Τρυπάνη (1963)¹².

¹¹ Πολέμης-Μίνεβα (2016) 20.

¹² Ξύδης (1978) 25.

Βάπτισμα

Πρωταρχική και περίοπτη θέση στην ορθόδοξη εκκλησία κατέχει το ιερό βάπτισμα με το οποίο κάποιος γίνεται επίσημα μέλος στο σώμα της εκκλησίας. Είναι ένα από τα επτά μυστήρια κατά το οποίο ο χριστιανός μέσα από την τριπτή κατάδυση και ανάδυση σε αγιασμένο νερό και στο όνομα της Αγίας Τριάδας αποβάλλει με την βοήθεια της χάριτος του Θεού την αμαρτία που έχει κληρονομήσει από τον προπάτορα του (σε περίπτωση βάπτισης ενηλίκου και όλες τις προσωπικές του αμαρτίες), αναγεννιέται πνευματικά και θεοποιείται¹³.

Τελετουργικές πράξεις βαπτίσματος βρίσκουμε όχι μόνο στους Ιουδαίους και τους Εσσιαίους αλλά και σε άλλους ανατολικούς λαούς όπως στους Βαβυλωνίους, τους Πέρσες, τους Ινδούς, τους Αιγυπτίους, τους Ρωμαίους και τους Έλληνες. Αυτοί φαίνεται να γνωρίζουν για θρησκευτικές απολούσεις είτε δια ραντισμού με νερό είτε με τα λουτρά στη θάλασσα και στα ποτάμια. Πληροφορίες για δαιμονικές «απομιμήσεις», όταν αναφέρονται σε εθνικούς βαπτισμούς, αντλούμε από τον Τερτυλλιανό (*De praescrit* 40, *De Baptismo* 5) και τον Ιουστίνο (*Απολογία* 62)¹⁴. Οι τελετουργίες αυτές πρέπει να σχετίζονταν με την ανάγκη για ηθική καθαρότητα, της οποίας το φυσικό σύμβολο είναι το νερό.

Η σπουδαιότητα του νερού βρίσκεται και στα βαπτισματικά τελετουργικά της Παλαιάς Διαθήκης. Ο Αααρών «λούεται εν ύδατι», ενώ οι προφήτες αντιλαμβάνονται τους καθαρμούς με νερό ως τύπο της εσωτερικής κάθαρσης του ανθρώπου, δίνοντας τους μια πνευματική διάσταση. Επίσης, η δημιουργία, ο κατακλυσμός, η διάβαση της Ερυθράς θάλασσας, η γέννηση του πατριάρχου Ισαάκ, η διάσωση της Άγαρ και του Ισμαήλ, η εγκατάλειψη του Μωυσή ως βρέφους, η περιτομή, η θεραπεία του Νεεμάν του Σύρου, η θυσία του προφήτη Ηλία, η προτροπή του Ησαΐα, ο Λουτήρ της Σκηνής και η διάβαση του Ιορδάνη από τον Ιησού του Ναυή προεικονίζουν το μυστήριο του βαπτίσματος φανερώνοντας το προαιώνιο σχέδιο της θείας οικονομίας.¹⁵

¹³ Θεοδώρου (1963) 592.

¹⁴ Μωραΐτης (1963) 584.

¹⁵ Γρηγόριος (1989) 14-15.

Στην Καινή Διαθήκη από το βάπτισμα μετανοίας του Ιωάννη μεταβαίνουμε στο βάπτισμα στην καινή «ἐν Χριστῷ» ζωή η οποία σηματοδοτείται με τη βάπτισμα του ίδιου του Ιησού στον Ιορδάνη. Το μυστήριο το συνέστησε ο ίδιος ο Κύριος δίνοντας στους μαθητές του λίγο πριν αναληφθεί την εντολή «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτούς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Η θεραπεία του παραλυτικού στην προβατική κολυμβήθρα και η θεραπεία του εκ γενετής τυφλού στην κολυμβήθρα του Σιλωάμ είναι δύο θαύματα που διαβάζουμε στην Καινή Διαθήκη και συνδέονται άμεσα με το βάπτισμα. Επίσης, η νύξη των ποδιών των μαθητών το βράδυ του Μυστικού Δείπνου από τον Κύριο, η νύξη της αγίας του πλευράς επί του Σταυρού και ο λόγος του στον διάλογό του με τη Σαμαρείτισσα έχουν τον ίδιο συμβολισμό. Κορυφαίο γεγονός αποτέλεσε η «ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ» βάπτισμα την ημέρα της Πεντηκοστής. Πολλές αναφορές σε ατομικά ή ομαδικά βαπτίσματα βρίσκουμε, επίσης, στις Πράξεις των Αποστόλων, εκ των οποίων χαρακτηριστικές είναι το βάπτισμα των τρισχιλίων την ημέρα της Πεντηκοστής, του ευνούχου της Κανδάκης, της Λυδίας και της οικογενείας της, του δεσμοφύλακα στους Φιλίππους και της οικογενείας του, του αρχισυναγώγου Κρίσπου και της οικογενείας του, μαζί με αρκετούς Κορινθίους κ. ά.

Από αυτές παίρνουμε σημαντικές πληροφορίες για την τάξη και τον τρόπο τέλεσης του βαπτίσματος στους αποστολικούς χρόνους. Αρχικά, μετά από μια απλή και σύντομη κατήχηση οι πιστοί που ενδιαφέρονταν να βαπτισθούν αποκήρυτταν το αμαρτωλό παρελθόν τους, μετανοούσαν και ομολογούσαν την πίστη τους στον Ιησού Χριστό σύμφωνα με το «καρδία γάρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δέ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν» (Ρωμ. 10, 10). Με τις φράσεις «τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος» (Εφ. 5, 26), «διά λουτροῦ παλιγγενεσίας» (Τίτ. 3,5) υποδηλώνεται ότι το βάπτισμα από την πρώτη στιγμή τελούνταν διά καταδύσεως σε νερό¹⁶. Ὅσον αφορά στον τύπο της επικλήσεως του Θεού κατά το βάπτισμα, ήταν ο Τριαδικός, σύμφωνα με την προτροπή του Κυρίου «εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» (Ματθ. 28, 19). Μετά το βάπτισμα ακολουθούσε η επίθεση των χειρῶν από τους αποστόλους, προκειμένου ο νεοβαπτισθείς να λάβει τις δωρεές του Ἁγίου Πνεύματος, και η συμμετοχή του νεοφώτιστου στη Θεία Ευχαριστία. Τα στοιχεία αυτά υπήρξαν η βάση για τη διαμόρφωση της ακολουθίας του βαπτίσματος.

Από τον Β΄ έως και τον Ε΄ αιώνα μ.Χ. παρατηρούμε μια πιο δομημένη τελετουργία. Μια σαφή εικόνα για τη βαπτισματική πράξη τον Β΄ αιώνα μας παρέχει η Διδαχή των Δώδεκα Αποστόλων, όπου γίνεται λόγος για βάπτισμα σε «ζῶν ὕδωρ» στο ὄνομα του

¹⁶ Μωραΐτης (1963) 584.

Πατρός, του Υιού και του Αγίου Πνεύματος και για τριπλή έκχυση ύδατος στο όνομα της Αγίας Τριάδος, αν δεν υπήρχε τρεχούμενο νερό. Του βαπτίσματος προηγούνταν νηστεία μίας ή δύο ημερών για τον βαπτίζοντα, τον βαπτιζόμενο και για όσους άλλους ήθελαν. Αυτή η προβαπτισματική νηστεία αποτέλεσε τη βάση για τη νηστεία του Πάσχα και της Μεγάλης Τεσσαρακοστής. Στα μέσα του Β΄ αιώνα υπάρχουν μαρτυρίες για προβαπτισματική νηστεία από τον Ιουστίνο, ενώ τον Γ΄ αιώνα από τον Τερτυλλιανό. Με αυτή τη πράξη ο φωτιζόμενος στόχευε στην απελευθέρωση του από την αμαρτωλή ζωή του και δήλωνε τη γνησιότητα των προθέσεων του. Το βάπτισμα ως αντίτυπο των παθημάτων του Χριστού, ως συμμετοχή στην Ανάσταση του, δεν μπορούσε παρά να είναι συνδεδεμένο από τα πρώτα χριστιανικά χρόνια με την εορτή του Πάσχα¹⁷.

Παράλληλα, λόγω της ραγδαίας εξάπλωσης του χριστιανισμού και της ανάγκης διαμόρφωσης ενός ορισμένου πλαισίου ένταξης στην εκκλησιαστική κοινότητα, δημιουργήθηκε και οργανώθηκε η κατήχηση πριν από το βάπτισμα. Έτσι, εμφανίζονται σιγά-σιγά οι γνωστές Κατηχήσεις, κείμενα που απευθύνονται άλλοτε σε όσους επρόκειτο να βαπτισθούν (Κατηχήσεις φωτιζόμενων) και άλλοτε σε όσους είχαν ήδη βαπτισθεί και επιθυμούσαν να μνηθούν περισσότερο σε διάφορα θέματα της χριστιανικής λατρείας.

Κατά τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους οι υποψήφιοι για βάπτισμα ήταν ενήλικές και ανάλογα με το στάδιο στο οποίο βρίσκονταν διακρίνονταν σε ακροώμενους, σε κατηχούμενους και σε φωτιζόμενους¹⁸. Οι πρώτοι ονομάστηκαν έτσι επειδή βρίσκονταν στον νάρθηκα του ναού και άκουγαν τα κείμενα της Αγίας Γραφής και το κήρυγμα, χωρίς να έχουν την υποχρέωση να ζουν ακολουθώντας τα χριστιανικά διδάγματα. Σε αντίθεση οι κατηχούμενοι είχαν αποδεχθεί τη διδασκαλία της Εκκλησίας και ζούσαν σύμφωνα με αυτή. Από την Αποστολική Παράδοση του Ιππολύτου μαθαίνουμε ότι η προετοιμασία των κατηχούμενων διαρκούσε σχεδόν τρία χρόνια, αν και απ' ό,τι φαίνεται υπήρχε η δυνατότητα περικοπής του χρόνου ανάλογα με τον ζήλο των υποψηφίων. Αυστηρά υπεύθυνος για το έργο της κατήχησης ήταν ο επίσκοπος, ο οποίος ακολουθούσε συγκεκριμένα πρότυπα. Οι κατηχούμενοι παρακολουθούσαν τη Θεία Λειτουργία μέσα στον κυρίως ναό και αποχωρούσαν μετά την εκφώνηση των ευχών που τους αφορούσαν. Από την άλλη, οι φωτιζόμενοι μετά από τριετή κατήχηση βαπτίζονταν τη νύχτα του Μεγάλου Σαββάτου, αφού πρώτα κατηχούταν καθημερινά κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Τεσσαρακοστής. Τις σαράντα αυτές ημέρες ο επίσκοπος παρουσίαζε ολόκληρη την Αγία Γραφή και θέματα που

¹⁷ Σκαλτσής (2010) 91.

¹⁸ Γρηγόριος (1989) 103-104.

αφορούσαν στην Ανάσταση, στο πρόσωπο και στο έργο του Χριστού, καθώς και στη μελλοντική Κρίση.

Η προετοιμασία του πιστού όλες αυτές τις μέρες περιελάμβανε ορισμένες προβαπτισματικές τελετουργίες. Μια μέρα πριν από την έναρξη της Μεγάλης Τεσσαρακοστής ο κατηχούμενος εγγραφόταν στην τάξη των υποψηφίων για το βάπτισμα. Μετά την εγγραφή του ακολουθούσε η συστηματική κατήχηση. Η Εκκλησία φρόντιζε ιδιαίτερα αυτό το κομμάτι γιατί γνώριζε τις δυσκολίες και τα προβλήματα των φωτιζόμενων (την ιδιαίτερη ψυχοσύνθεση τους περιμένοντας τη νέα κατάσταση, τις ειδωλολατρικές καταβολές του καθενός και το αιρετικό περιβάλλον) και ήθελε να αποκτήσουν γερά θεμέλια πίστεως.

Ταυτόχρονα διαβάζονταν καθημερινά οι εξορκισμοί, με τους οποίους ο κατηχούμενος απελευθερωνόταν από την επιρροή του διαβόλου. Ο Κύριλλος Ιεροσολύμων μας πληροφορεί πως οι εξορκισμοί ήταν «ἐκ θείων Γραφῶν συνεκλελεγμένοι». Εκτός από τους εξοστρακισμούς, βρίσκουμε και ειδικές ευχές που διαβάζονταν πριν οι κατηχούμενοι εγκαταλείψουν την ευχαριστιακή σύναξη. Τέτοιες ευχές εντοπίζονται στο Ευχολόγιο του Σεραπίωνος και στις Αποστολικές Διαταγές.

Στο πλαίσιο της προετοιμασίας κατά την έκτη και έβδομη εβδομάδα γινόταν η ερμηνεία του Συμβόλου της Πίστεως από τον επίσκοπο, ο οποίος την Κυριακή των Βαΐων εξέταζε αυτούς που επρόκειτο να βαπτίσει αν το γνώριζαν.

Ακολουθούσε κατά τη διάρκεια της αγρυπνίας του Μεγάλου Σαββάτου η απόταξη του σατανά στο προαύλιο του βαπτιστηρίου οίκου. Αργότερα (τέλη 4^{ου} αιώνα) η ακολουθία της αποτάξεως γινόταν το απόγευμα της Μεγάλης Παρασκευής. Με την τελετή αυτή ο φωτιζόμενος απαρνιόταν κατά πρόσωπο τον κυρίαρχο του σκότους, τον διάβολο. Πιο συγκεκριμένα, απεκδύοταν τα ενδύματα του, παρέμενε ανυπόδητος μόνο με τον χιτώνα, έκανε στροφή προς δυσμάς, ανέτεινε τα χέρια του, επικήρυσσε τον σατανά με τη μορφή ερωταποκρίσεων και προχωρούσε σε τριπλή εμφύσηση και έμπτυση του σατανά.¹⁹

Μετά τη απόταξη του σατανά ακολουθούσε η σύνταξη με τον Χριστό με στροφή προς ανατολάς αυτή τη φορά και ύστερα από τη σχετική ερώτηση του ιερέα. Η τελευταία προβαπτισματική πράξη ήταν η Ομολογία της Πίστεως, δηλαδή η απαγγελία του Συμβόλου της Πίστεως. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η ομολογία πίστεως καθιερώθηκε με το Σύμβολο της Νίκαιας-Κωνσταντινούπολης το οποίο αποτελείται από 12 άρθρα (στίχους). Τα 7 πρώτα έγιναν στην Α΄ Οικουμενική Σύνοδο στη Νίκαια της Βιθυνίας το 325 μ.Χ., ενώ τα

¹⁹ Γρηγόριος (1989) 131.

υπόλοιπα 5 προστέθηκαν στη Β΄ Οικουμενική Σύνοδο στην Κωνσταντινούπολη το 381 μ.Χ. Επικυρώθηκε από τη Δ΄ Οικουμενική Σύνοδο στην Χαλκηδόνα (451 μ.Χ.), αλλά και από τις τρεις τελευταίες. Το Σύμβολο της Πίστεως Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως χρησιμοποιήθηκε σταδιακά ως βαπτιστήριο σύμβολο στην εκκλησιαστική πράξη, ενώ από τον 4ο αιώνα ήδη συμπεριελήφθη στα συνοδικά γενικού και υποχρεωτικού χαρακτήρα σύμβολα για όλους τους βαπτισμένους χριστιανούς²⁰. Το σύμβολο χρησιμοποιείται στη Θεία Λειτουργία, στη λειτουργία της βάπτισης, στη διδαχή και γενικά στον χριστιανικό βίο και αποτελεί τον απόλυτο κανόνα της ορθοδόξου δογματικής πίστεως²¹. Η Ομολογία της Πίστεως περιλαμβάνει: α) την επίσημη δήλωση του φωτιζόμενου ότι πιστεύει στον Χριστό ως Θεό με τη μορφή ερωταπόκρισης, β) την απαγγελία του Συμβόλου της Πίστεως και γ) την προσκύνηση της Αγίας Τριάδος. Η βαπτισματική επερώτηση συσχετίζεται με τη *obligatio verbis*, τον θεσμό δηλαδή της ρωμαϊκής νομοθεσίας κατά τον οποίο διδόταν η ομολογία και η υπόσχεση τήρησης ενός οποιουδήποτε συμβολαίου²². Αυτή η νομική πράξη απέκτησε καινούργιο νόημα στον χριστιανισμό, δηλώνοντας ότι η Ομολογία της Πίστεως είναι η επίσημη πράξη της συνθήκης με τον Ιησού Χριστό. Στο πλαίσιο της ρωμαϊκής νομοθεσίας εντάσσεται και ο θεσμός του αναδόχου, που ξεκίνησε ως μάρτυρας μιας κοινωνικής πράξεως σύμφωνα με τον ρωμαϊκό δικανικό θεσμό και εξελίχθηκε σε πνευματικό πατέρα και καθοδηγητή του βαπτιζομένου.

Με την ομολογία πίστεως τελείωναν οι προπαρασκευαστικές τελετές για το μυστήριο του Βαπτίσματος. Ο φωτιζόμενος ήταν πλέον έτοιμος να βαπτισθεί.

Η τελετή ξεκινούσε με τον καθαγιασμό του ύδατος, ο οποίος θεμελιώθηκε από τον ίδιο τον Ιησού, όταν αγίασε τα νερά του Ιορδάνη. Μετά τον καθαγιασμό του ύδατος ακολουθούσε η ευλογία του εμπορικιστού ελαίου και η χρήση του φωτιζόμενου με το έλαιο, η οποία σφράγιζε τους εξορκισμούς και γινόταν είτε με εμφύσημα είτε με τριπλή σφράγιση με το σημείο του σταυρού. Κατά τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες ο επίσκοπος έχριε σταυροειδώς μόνο το μέτωπο του φωτιζόμενου και ακολουθούσε η επάλειψη ολόκληρου του σώματος. Άλλες πηγές, όπως ο Κύριλλος Ιεροσολύμων, μιλούν για πλήρη επάλειψη του σώματος. Αργότερα ο φωτιζόμενος αλειφόταν σε ολόκληρο το σώμα, όπως έκαναν οι αθλητές στο παρελθόν. Με αυτόν τον τρόπο προετοιμαζόταν για τους θείους αγώνες.

Ύστερα από τη μακρά προετοιμασία, έρχονταν η στιγμή που ο χριστιανός βαπτιζόταν στο νερό στο όνομα του Πατρός, του Υιού και του Αγίου Πνεύματος, κάνοντας πράξη αυτό

²⁰ Καρμίρης (1960) 52-53.

²¹ Καρμίρης (1960) 89.

²² Κογκούλης – Οικονόμου - Σκαλτσής (1992) 176.

που αναφέρει ο απόστολος Παύλος «Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον... ἵνα ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν».

Από τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες μέχρι και σήμερα αυτή η μυστηριακή εξεικόνιση περιελάμβανε τρεις καταδύσεις και αναδύσεις και επίκληση της Αγίας Τριάδας σύμφωνα με την εντολή του Χριστού: «Βαπτίζοντες αὐτούς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Η τριπλή κάθοδος και ανάδυση στο νερό παραπέμπει στην τριήμερη ταφή και Ανάσταση του Χριστού.

Μετά το βάπτισμα τους οι νεοφώτιστοι αναγεννημένοι φορούσαν καινούρια λευκά ρούχα, τα εμφώτεια ή φωτίκια, σύμβολα του νέου ανθρώπου και λάμβαναν ο καθένας από μια αναμμένη λαμπάδα. Αυτό μας θυμίζει τον λόγο του προφήτη Ησαΐα «Ἐνέδυσε γάρ με ἱμάτιον σωτηρίου καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης» και τον λόγο του απόστολου Παύλου «Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε», ο οποίος ψάλλεται σήμερα μετά την έξοδο του βαπτιζομένου από την κολυμβήθρα.

Η ακολουθία του βαπτίσματος ολοκληρωνόταν με την απαγγελία της Κυριακής προσευχής. Στη συνέχεια, οι νεοφώτιστοι μαζί με τον κλήρο εισέρχονταν στον κυρίως ναό με αναμμένες λαμπάδες για να συμμετάσχουν στη Θεία Λειτουργία. Οι πιστοί που βρίσκονταν μέσα τους υποδέχονταν με πολύ μεγάλη χαρά, τους αγκάλιαζαν και τους ασπάζονταν εφαρμόζοντας τον λόγο του απόστολου Παύλου «ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγίῳ» . Έπειτα, οι νεοφώτιστοι συμμετείχαν στη Θεία Λειτουργία και για πρώτη φορά στο μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας.

Τις επόμενες επτά μέρες οι νεοφώτιστοι απολάμβαναν μια μοναδική αίσθηση ευφροσύνης και πληρότητας. Ολόκληρη την εβδομάδα δεν έπρεπε να πλυθούν και την όγδοη μέρα έβγαζαν τα ρούχα του βαπτίσματος.

Όλη η διαδικασία της μύησης στην Εκκλησία τελείωνε με τη μυσταγωγική κατήχηση την περίοδο της Διακαινησίμου εβδομάδας και περιελάμβανε τη διδασκαλία των ιερών μυστηρίων της Εκκλησίας.

Με το πέρασμα των αιώνων και την καθιέρωση του νηπιοβαπτισμού (6^{ος} αιώνας) διαφοροποιήθηκε η λειτουργική πράξη του βαπτίσματος. Το μυστήριο αποκόπηκε από το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας και τείνει να αποτελέσει μια ιδιωτική υπόθεση της οικογένειας του βαπτιζόμενου και όχι ολόκληρης της εκκλησιαστικής κοινότητας. Επίσης, σε αντίθεση με τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους που προηγούνταν η κατήχηση και ακολουθούσε το βάπτισμα, σήμερα συμβαίνει το αντίθετο. Πλέον δεν υφίστανται εντατική κατήχηση στον υποψήφιο προς βάπτισμα και ως εκ τούτου δεν υπάρχει προβαπτισματική νηστεία. Σήμερα την κύρια ευθύνη για τη μύηση του νεοβαπτισθέντος βρέφους αναλαμβάνει

ο ανάδοχος, ο οποίος καλείται να διδάξει στο νέο μέλος της Εκκλησίας τις αλήθειες της ορθοδόξου πίστεως, όταν αυτό ενηλικιωθεί. Τέλος, στις ημέρες μας ο ιερέας καλείται σε συγκεκριμένα χρονικά πλαίσια (40-50 λεπτά) να διαβάσει την κατήχηση, την απόταξη, την σύνταξη, τις ευχές για τον αγιασμό του ύδατος, να βαπτίσει το υποψήφιο μέλος της Εκκλησίας, να τον χρίσει με το άγιο μύρο διαβάζοντας τη σχετική ευχή, να προχωρήσει στην ευχή της απόλυσης και της τριχοκουρίας, να του παραδώσει τον επιστήθιο σταυρό και την αναμμένη λαμπάδα, να κάνει την περιφορά μαζί με τον ανάδοχο και τον νεοφώτιστο γύρω από την κολυμβήθρα, να διαβάσει τον Απόστολο και το Ευαγγέλιο, τις ευχαριστήριες ευχές και να κάνει την απόλυση²³.

²³ Μωραΐτης (1963) 587-590.

Εισαγωγή στο κοντάκιο «Εἰς τοὺς νεοφωτίστους»

Τον 5^ο αἰώνα μ.Χ. εμφανίζεται, ὡπως ἤδη αναφέραμε, το πρωιμότερο ἀπὸ τα πολὺστροφα υμνογραφικὰ εἶδη, το κοντάκιο, καὶ ἀρχίζει μιὰ νέα περίοδος γιὰ τὴ χριστιανικὴ υμνολογία. Στὸ εἶδος αὐτὸ κορυφαῖος ποιητὴς ἀναδεικνύεται ὁ Ρωμανὸς ὁ Μελωδὸς καὶ ἓνα ἀπὸ τα κοντάκια ποὺ συνθέτει με τὸν τίτλο «Εἰς τοὺς νεοφωτίστους» εἶναι τὸ ἀντικείμενο αὐτῆς τῆς ἐργασίας.

Τὸ συγκεκριμένο κοντάκιο εἶναι ἓνα ἀπὸ τα πέντε ρωμανικὰ κοντάκια ποὺ γράφτηκαν γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσουν τὴν ἐπικαιρότητα, τα ἐπ' ευκαιρία (ἢ ἐπίκαιρα). Δὲν ἀπευθύνεται, ὁμῶς, σὲ ὅλους τοὺς χριστιανούς ἀλλὰ σὲ ἓνα εἰδικὸ κοινό²⁴, ἀν καὶ αὐτὸ δὲν γίνεται ἀντιληπτό στὴν ἀρχή. Οἱ ἀποδέκτες εἶναι συγκεκριμένοι, οἱ πρῶν ἐθνικοὶ ἢ Ἰουδαῖοι ποὺ ἀσπάζονταν τὸν χριστιανισμό καὶ βαπτίζονταν σὲ μεγάλη ἡλικία. Δὲ μιλάμε ἐδῶ, λοιπόν, γιὰ «νηπιοβαπτισμό». Συγκεκριμένη εἶναι καὶ ἡ χρονικὴ περίοδος. Μιλάμε γιὰ τὸν 6^ο αἰώνα μ.Χ. καὶ συγκεκριμένα μετὰ τὸ 528 μ.Χ., ὅταν ὁ Ἰουστινιανὸς με αὐτοκρατορικὸ διάταγμα καθιστᾷ τὸ βάπτισμα υποχρεωτικὸ καὶ ἐπιβάλλει στοὺς μὴ χριστιανούς υπηκόους τῆς αὐτοκρατορίας νὰ προσέλθουν στὸν χριστιανισμό. Ὁ Ρωμανὸς ἀναλαμβάνει νὰ συνθέσει αὐτὸ τὸ κοντάκιο, καθὼς, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, στηρίζει τὴν ἐκκλησιαστικὴ πολιτικὴ τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ, ἀπὸ τὴν ἄλλη, εἴμαστε σὲ θέση νὰ γνωρίζουμε ὅτι υπήρχε ἀρκετὴ ἀντίσταση στὸ μέτρο αὐτὸ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν ἀλλόθρησκων²⁵.

Ἡ βάση τοῦ ποιήματος τοῦ εἶναι ἡ γνώση τῶν Γραφῶν καὶ οἱ ἀναφορὲς τοῦ στὴ βιβλικὴ παράδοση εἶναι συχνές καὶ ἐκδηλές. Ἀξιοποιεῖ τα κείμενα τῆς πατερικῆς ρητορικῆς, ἐνῶ στενὴ σχέση φαίνεται νὰ ἔχει με τὶς ἐμμετρὲς ομιλίες τοῦ Εφραίμ τοῦ Σύρου καὶ τὶς Κατηχήσεις πρὸς βαπτιζομένους διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, ὡπως ἐκεῖνες τοῦ Κυρίλλου Ἱεροσολύμων καὶ τοῦ Θεόδωρου Μοψουεστίας.

Τὸ κοντάκιο ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα προοίμιο καὶ εἴκοσι δύο οἴκους. Ἡ ἀκροστιχίδα (Τοῦ ταπινοῦ Ρωμανοῦ αἴνος) μας παρέχει τὸ πραγματικὸ ὄνομα τοῦ ποιητῆ μαζί με ἓνα ἐπίθετο σὲ πτώση γενικὴ καὶ τὸν ὀρισμὸ τοῦ ποιήματος σὲ πτώση ὀνομαστικὴ χωρὶς ἄρθρο. Παρουσιάζει, βέβαια, μιὰ ἐνδιαφέρουσα ἀλλὰ ἀρκετὰ συνηθισμένη ἰδιορρυθμία. Ἀκολουθεῖ τὴ φωνητικὴ ὀρθογραφία με ἀποτέλεσμα νὰ βρισκόμε τὸν τύπο «ταπινοῦ» ἀντὶ «ταπεινοῦ». Ὁ ποιητὴς μάλλον κάνει αὐτὴ τὴν ἐπιλογή γιὰ χάρι τῆς οικονομίας τοῦ ποιήματος.

²⁴ Maas (1910) 288.

²⁵ Μητσάκης (1986) 382.

Το κοντάκιο παραδίδεται μόνο από το χειρόγραφο της Πάτμου 213, φφ.150-152^v. Το κείμενο εκδόθηκε από τους P. Maas – C.A. Trypanis, (1963) *Sancti Romani Melodi Cantica Genuina*, Oxford, 454-461 και από τον J. Grosdidier de Matons, (1981) *Romanos le Mélode, Hymnes. Introduction, texte critique, traduction et notes, t.I* (Sources chrétiennes 283), Paris, 342 -370. Στην παρούσα εργασία εξετάζεται και στο παράρτημα ανατυπώνεται το κοντάκιο βάσει της βελτιωμένης εκδόσεως των Πολέμη-Μίνεβα²⁶.

²⁶ Πολέμη-Μίνεβα (2016) 89 – 97.

Νεοελληνική απόδοση

Κοντάκιο άλλο στους νεοφώτιστους που φέρει την εξής ακροστιχίδα.

Του ταπεινού Ρωμανού ύμνος

Προοίμιο

Εμείς της κολυμπήθρας τα παιδιά, οι νεοφώτιστοι όλοι,
ευχαριστώντας σου φωνάζουμε, Χριστέ και Θεέ μας:

«Μας φώτισες με το φως του προσώπου σου,
μας έντυσες στολή αντάξια του γάμου σου.

5 Δόξα σε σένα, δόξα σε σένα, γιατί με αυτόν τον τρόπο θέλησες
την Ανάσταση μας».

α´

Ποιός θα πει, ποιος θα δείξει στον Αδάμ τον πρωτόπλαστο
το κάλλος, το καύχημα, το κύρος των παιδιών του;

Ποιος πάλι θα διηγηθεί και στην ταλαίπωρη Εύα

ότι βασιλιάδες έγιναν οι απόγονοί της

5 φορώντας ένδοξη στολή και με μεγάλη δόξα
εκείνον που τους δόξασε δοξάζουν και λάμπουν στο σώμα
και στο πνεύμα και με όλο το παράστημα τους;

Πω, πω τι θαύμα! Οι πρώην άνθρωποι

άξαφνα άγγελοι. Οι πήλινοι πύρινοι.

Και ποιος τους ανύψωσε; Μια και καλή

10 η Ανάσταση μας.

Δόξα σε σένα, δόξα σε σένα, γιατί με αυτόν τον τρόπο θέλησες την Ανάσταση μας.

β´

Δε διώχονται πια σαν ξένοι από τα θεία,

Αλλά τώρα σαν οικείοι άκουσαν όλοι το «ελάτε».

Δε στέκουν πια στην πόρτα του νυφικού θαλάμου,

- μιας και τον νυμφίο ντύθηκαν.
- 5 Αναξιόπιστοι δεν είναι και τους εμπιστεύονται τα πάντα.
Δεν είναι σαν κατάσκοποι αλλά όντως σαν φύλακες τα άγια ψηλαφούν·
Δε χτυπάνε πια την πόρτα φωνάζοντας:
«Άνοιξε, φιλεύσπλαχνε», αλλά από μέσα τραγουδούν:
«Όλους εμάς φώτισες,
10 εσύ η Ανάστασή μας.
Δόξα σε σένα, δόξα σε σένα, γιατί με αυτόν τον τρόπο θέλησες
την Ανάσταση μας».

γ´

- Υψώθηκε η φύση που παλιά ταπεινώθηκε,
υψώθηκε, ανέβηκε και έφτασε τη θεία φύση
έγινε ο άνθρωπος Θεός, αφού Θεό φόρεσε.
Βρήκε στον παράδεισο αυτό που ζητούσε.
5 Άλλο αναζήτησε και σε άλλο κατέληξε.
Εδώ όμως ζήτησε και γρήγορα βασίλεψε και Θεός ονομάστηκε.
Εκεί δίψασε και ήπιε εδώ.
Εκεί επιθύμησε και εδώ επέτυχε.
Και ποιος του έδωσε αυτά; Μια και καλή
10 η Ανάσταση μας.
Δόξα σε σένα, δόξα σε σένα, γιατί με αυτόν τον τρόπο θέλησες
την Ανάσταση μας.

δ´

- Είσαι τρανός, είσαι λαμπρός, Αδάμ, και αξιοζήλευτος
και κάνεις να λιώνει το βάσκανο μάτι αυτού που σε μισεί.
Βλέποντας σε δηλαδή ο τύραννος μαραίνεται και κράζει:
«Ποιος είναι αυτός που βλέπω; Δεν τον ξέρω.
5 Το χόμα ανανεώθηκε, η στάχτη απέκτησε θεία φύση.
Ο φτωχός και ο τελευταίος κλήθηκε και λούστηκε και μπήκε και ξάπλωσε
και ήρθε στο δείπνο· να φάει τόλμησε

και να πει αναθήρησε τον ίδιο τον πλάστη.
Και ποιος του έδωσε; Μια και καλή
10 η Ανάσταση μας.
Δόξα σε σένα, δόξα σε σένα, γιατί με αυτόν τον τρόπο θέλησες
την Ανάσταση μας.

ε´

Δε θυμάται τα παλιά του αμαρτήματα.
Δεν έχει καθόλου σημάδι των προτέρων τραυμάτων
Την πολύχρονη παράλυση κοντά στην κολυμβήθρα
έρριξε, όπως παλιά ο παράλυτος.
5 Και τώρα στους ώμους δεν σηκώνει την κλίνη
αλλά φέρνει στα αλήθεια τον σταυρό εκείνου που τον ελέησε και που απώλεσε εμένα.
Πολλές φορές πολλούς έλουσε στα νερά
ο φιλόανθρωπος στο παρελθόν, μα έτσι δεν έλαμψαν.
Χαρούμενους τους έκανε τώρα
10 η Ανάσταση μας.
Δόξα σε σένα, δόξα σε σένα, γιατί με αυτόν τον τρόπο θέλησες
την Ανάσταση μας.

στ´

Της αστείρευτης πηγής που είναι στον παράδεισο
τα νερά σε ποταμούς διαιρούνται.
Και ο Αδάμ, σαν αρρώστησε, αν και ήταν ανάμεσά τους,
μία πληγή δε γιάτρεψε.
5 Στην εποχή του Νώε το νερό κατέκλυσε τη γη
κι όμως δεν καθάρισε τον πριν αρρωστημένο, μα πιο πολύ τον έπνιξε.
Και τι συνέβη ώστε τα νερά
ξέχασαν να βυθίζουν και να λυτρώνουν έμαθαν;
Όντως τα μεταποίησε
10 η Ανάστασή σας.
Δόξα σε σένα, δόξα σε σένα, γιατί με αυτόν τον τρόπο θέλησες

την Ανάσταση μας.

ζ´

Ιδού μεγαλύτερο βλέπω από τη θάλασσα την Ερυθρά.
Εκείνη, αν και έγινε ξηρά και βατή στους ανθρώπους,
ούτε τους βάπτισε ούτε τους έσωσε από την αμαρτία.
Εδώ όμως και έλουσε και έσωσε.

- 5 Και εκεί μεν όχι όλους, αλλά τον λαό του Ισραήλ μόνο
δέχτηκαν τα νερά, εδώ δε σε κάθε περίπτωση όλα τα έθνη περιμένει.
Δεν τους αποστρέφονται ούτε τους ρωτούν:
«Μήπως είσαι Αιγύπτιος;» αλλά «όποιος κι αν είσαι μπες».
Όντως έκανε για χάρη τους το νερό θαυματουργό
- 10 η Ανάστασή τους.
Δόξα σε σένα, δόξα σε σένα, γιατί με αυτόν τον τρόπο θέλησες
την Ανάσταση μας.

η´

Κάποτε πηγή βλαβερών ναμάτων σε ιαματική μεταποιήθηκε
από τον σοφότατο προφήτη Ελισσαίο.

Έκανε στείρες τις γυναίκες το νερό που έπιναν,
νόσημα ατεκνίας έδινε.

- 5 Αλλά και αν εξυγιάνθηκε και άλλαξε ιδιότητα
δεν μπορούσε το νερό να καθαρίζει αμαρτήματα και να ανακαινίζει τις ψυχές
Εδώ όμως έμαθε και όλους εξάγνισε
και έγινε για όλους λουτρό ανακαίνισης.
Κι άνοιξε αυτό δωρεάν
- 10 η Ανάστασή σας.
Δόξα σε σένα, δόξα σε σένα, γιατί με αυτόν τον τρόπο θέλησες
την Ανάσταση μας.

θ´

Δεν ξέρω τι να πω, δεν ξέρω τι να κάνω.
Στενά από παντού για μένα. Απορώ με όσα βλέπω.
Η χάρη δίχως πληρωμή, το δώρο όντως δωρεάν.
Και ποιος σε αυτό δεν τρέχει;

- 5 Φτωχός μπορεί να διστάσει ή πλούσιος να αδιαφορήσει;
Ντρέπονται οι γυμνοί; Οι δούλοι δεν επείγονται; Δεν τρέχουν οι αφέντες;
Οι πάντες έρχονται. Και άκουσαν πράγματι
τον δεσπότη που είπε: «Έχω πηγή ζωής.
Τους λούζω και τους καθαρίζω όλους εγώ,
10 η Ανάσταση σας».
Δόξα σε σένα, δόξα σε σένα, γιατί με αυτόν τον τρόπο θέλησες
την Ανάσταση μας.

ι´

Ενώ όλοι κοιμούνταν στον Άδη τον κατώτατο,
παρόμοια με χείμαρρο ο ήχος αυτού του λουτρού
ξύπνησε, ανάστησε τους απογόνους του παραβάτη
και τους επιβίβασε στην κεφαλή μου.

- 5 Καθάρισε τους μολυσμένους και δίχως πληρωμή
τους έκανε όλους πλούσιους και έλαβε μόνο από αυτούς λόγο για όσα έδωσε
"Πιστεύω" είπαν και έλαβαν τα πάντα.
Κατά πρόσωπο με φύσηξαν και τέτοια βροντοφώναζαν
"Πιστεύουμε ότι μας λυτρώνει
10 η Ανάσταση μας ».
Δόξα σε σένα, δόξα σε σένα, γιατί με αυτόν τον τρόπο θέλησες
την Ανάσταση μας.

ια´

Τέτοια λόγια να κατέχει
ο αποστάτης βλέποντας τον νεοφώτιστο λαό

και τώρα, από πριν περισσότερο, με κακία μεγαλύτερη παραφυλάει
τα γεννήματα της κολυμπήθρας.

- 5 Για αυτό σε παρακαλώ, επειδή σε αγαπώ περισσότερο·
χαρά μου, νεοφώτιστε, κράτησε για πάντα το όνομά σου, μείνε σε όλα νεοφώτιστος
κάθε φορά ευχάριστος, ωραίος πάντοτε,
όχι σήμερα γαμπρός και αύριο το αντίθετο.
Γιατί με τον αφέντη σε ένωσε
- 10 η Ανάστασή μας.
Δόξα σε σένα, δόξα σε σένα, γιατί με αυτόν τον τρόπο θέλησες
την Ανάσταση μας.

ιβ´

Όπως είπες, «Πιστεύω» επίμεινε πιστεύοντας
και όπως συμφώνησες, έτσι στη ζωή σου να πολιτεύεσαι.
Μαζί με το ένδυμα και μη βγάλεις τη λαμπρότητα.
Διατήρησε λευκοφόρα τη διάνοια.

- 5 Τον πλάνο μην ακούσεις, αν σου πει: «Εφτά ημέρες μόνο
χρωστάς να παραβρίσκεσαι κοντά σε αυτόν που υποσχέθηκες, και ύστερα
αποχώρησε».
Αλλά όπως έμαθες και έψαλλες με χαρά:
«Σήμερα, αν ακούσετε τη φωνή Του»,
έτσι ακριβώς την κάθε μέρα να υμνείς
- 10 την Ανάστασή μας.
Δόξα σε σένα, δόξα σε σένα, γιατί με αυτόν τον τρόπο θέλησες
την Ανάσταση μας.

ιγ´

Γιατί μήπως σε εξανάγκασαν και ήρθες;
ή κάτι άλλο σε έσυρε με βία και μπήκες;
Ο ίδιος κατηύθυνες βιαστικά τον εαυτό σου σαν άκουσες αυτόν που είπε:
«Ελάτε και πίετε εμένα όσοι διψάτε»

- 5 και μόνο όταν μπήκες, τότε και ρωτήθηκες:

«Πιστεύεις, άνθρωπε, πως έχω πηγή αιώνιας ζωής; Το «πιστεύω» ομολόγησες.
Παραβρέθηκαν άγιοι, άγγελοι συνυπήρξαν,
οι δυνάμεις παραστάθηκαν, αρχές, θρόνοι άκουγαν
εσένα που ομολογούσες: «Πιστεύω
10 την Ανάσταση μας».
Δόξα σε σένα, δόξα σε σένα, γιατί με αυτόν τον τρόπο θέλησες
την Ανάσταση μας.

ιδ´

Και επειδή, αν αρνηθείς, έχεις να κάνεις με αυτούς,
φυλάξου, φίλε, και εξασφαλίσου από παντού.
Μην κάνεις κατηγορίες σου τους άνω και τους κάτω.
Ολόκληρη η κτίση σε άκουσε.
5 Πολλές δε φορές και από φόβο αυτών που τώρα κυβερνούν
προσήλθες στο βάπτισμα και έγινες ό,τι έγινες, αρπάζοντας την ευκαιρία.
Και τι θα γίνεις, όταν θα έρθει
ο καιρός της κρίσεως και τα πάντα θα ελέγχονται
και θα ανταποδώσει σε όλους
10 η Ανάστασή μας;
Δόξα σε σένα, δόξα σε σένα, γιατί με αυτόν τον τρόπο θέλησες
την Ανάσταση μας.

ιε´

Με αυτά, φίλε, να νουθετείς τον εαυτό σου.
Και αν από φόβο προσήλθες, μείνε στη συνέχεια από αγάπη.
Και όσα έλαβες αγάπησε και όσα κατέχεις κράτησε σφιχτά.
Μη λιποτακτήσεις και ξαναβρεθείς στην προηγούμενη κατάσταση.
5 Περίγελως μη γίνεις αυτού που τώρα σε φοβάται.
Γιατί, αν σε δει προς τα προηγούμενα να τρέχεις, χαιρέκακα θα σου πει:
«Δε με απαρνήθηκες καθώς και τη λατρεία μου,
τον Χριστό δεν αγάπησες και εμένα φύσηξες ,
δε με αρνήθηκες λέγοντας: " λατρεύω

- 10 την Ανάσταση μας "».
Δόξα σε σένα, δόξα σε σένα, γιατί με αυτόν τον τρόπο θέλησες
την Ανάσταση μας.

ιστ´

- Λοιπόν για να μη σε χλευάσει ο εχθρός
και ο σπλαχνικός σαν παραβάτη μη σε κρίνει,
προσηλώσου στο όπλο σου με το οποίο τώρα θωρακίσθηκες,
επάξια φρόνησε του κάλλους σου.
- 5 Να θυμάσαι κάθε ώρα ποιος ήσουν και τι έγινες.
Φέρνε στον νου κάθε φορά τη φτώχεια σου την πρώτη και την τωρινή σου βασιλεία.
Να μην ξεχάσεις, άνθρωπε, όσα σε σένα έγιναν,
να μην κριθείς ανόητος και όμοιος με τα κτήνη.
Τα πάντα κατανόησε και να επευφημείς
- 10 την Ανάστασή μας.
Δόξα σε σένα, δόξα σε σένα, γιατί με αυτόν τον τρόπο θέλησες
την Ανάσταση μας.

ιζ´

- Ο πλάστης σε έχει γιο και κληρονόμο.
Αυτούς που γεννά η μήτρα της κολυμπήθρας
αναλαμβάνει ο φιλόστοργος πατέρας, ο παντοκράτορας και κυβερνήτης,
και τους γράφει κληρονόμους.
- 5 Δες, λοιπόν, αδερφέ μου, ποιον έχεις πατέρα
και σε αυτόν προσκολλήσου. Μην εγκαταλείψεις αυτόν που σε γέννησε και ύστερα
σου παραπονεθεί
και λέει: «Ακούστε, γιο γέννησα
και μετά τον τίμησα, αυτός όμως με αρνήθηκε,
ενώ πριν μου έλεγε: " Λατρεύω
- 10 την Ανάσταση μας "».
Δόξα σε σένα, δόξα σε σένα, γιατί με αυτόν τον τρόπο θέλησες
την Ανάσταση μας.

ιη´

Στον θεό ανέβαζε όλο τον εαυτό σου
και στ' αλήθεια έλαβες όλα τα θεία δώρα.
Ολόκληρος έλαμψες και φωτίστηκες
και όλα εξαγιάστηκαν με όλα.

- 5 Μη σπεύσεις με θεάματα τα μάτια σου να μολύνεις,
τα αυτιά σου μη σπιλώσει ο λόγος ο ολέθριος, που σε καλεί σε απώλεια.
Μη βρωμίσεις το στόμα σου με τραγούδια,
που ευχαριστούν τον εχθρό και την ψυχή βαραίνουν.
Πάντα και μόνο να υμνείς
10 την Ανάστασή μας.
Δόξα σε σένα, δόξα σε σένα, γιατί με αυτόν τον τρόπο θέλησες
την Ανάσταση μας.

ιθ´

Ιδού ξαναχτίστηκες, ιδού αναγεννήθηκες.
Να μη σκύψεις πια ποτέ τη ράχη σε αμαρτίες.
Απόκτησες, νεοφώτιστε, στήριγμα τον σταυρό.
Σε αυτόν στήριξε τη νιότη σου.

- 5 Αυτόν στην προσευχή σου, αυτόν στο τραπέζι σου,
αυτόν στην κλίνη σου σαν καύχημα σου δείχνε παντού, νεοφώτιστε.
Και όντως οι δαίμονες σαν άγρια σκυλιά
γαβγίζουν πάντοτε· σε αυτούς βροντοφώναξε:
«Έχω τον σταυρό μου και στέκω και αγαπώ στοργικά
10 την Ανάσταση μας».
Δόξα σε σένα, δόξα σε σένα, γιατί με αυτόν τον τρόπο θέλησες
την Ανάσταση μας.

κ´

Τώρα επειδή είσαι στο κοπάδι του Χριστού,
μακριά από τους λύκους, με τους ακάθαρτους μη σμίξεις.

- Είσαι αρνάκι τρυφερό. Σκληρός να μη γίνεις.
Ο πέτρινος να μη σε απολιθώσει·
- 5 ο πλάνος να μη σου πει: «Μην ψέγεις όσους δεν τιμάς»,
καθόλου μη σε παρασύρει ύπουλα στο να παρατηρείς τον καιρό και να κρατάς τις
μέρες,
το ένα να μην αγγίζεις και από το άλλο να απέχεις,
να κυριαρχείς σε όλα.
- Γιατί όλα να σε υπηρετούν σου τα έδωσε
- 10 η Ανάστασή μας.
Δόξα σε σένα, δόξα σε σένα, γιατί με αυτόν τον τρόπο θέλησες
την Ανάσταση μας.

κα΄

- Δε σου λέει μια και έξω: «Άφησε τον Θεό σου»,
αλλά λίγο-λίγο από τα θεία σε κλέβει,
όνειρα δείχνοντας σου και με αυτά σε επηρεάζει
και σου βάζει φαντασίες.
- 5 «Φύγε από αυτόν τον τόπο. Φύγε από αυτό το δέντρο.
Τίμησε αυτό το πηγάδι γιατί το προσέχω εγώ και θα είμαι άγγελος του».
Μη σε πείσει με αυτά και σε ξεγελάσει
και νομίσεις, άνθρωπε, τον δαίμονα άγγελο.
Πάτησε τον καλύτερα και λάτρευε
- 10 την Ανάστασή μας.
Δόξα σε σένα, δόξα σε σένα, γιατί με αυτόν τον τρόπο θέλησες
την Ανάσταση μας.

κβ΄

- Να είσαι συνετός και να φρονείς στο εξής όσα έχουν να κάνουν με τον Κύριο·
γιατί δικός του ονομάστηκες και είσαι πιστός διαχειριστής.
Για αυτό και παρακάλεσε αυτόν που σε εμπιστεύτηκε,
για των ψυχών μας την ειρήνη.
- 5 Να πεις στον νυμφίο σου, που τώρα είστε ένα:

«Στα πόδια σου πέφτω, καταδέξου και δώσε εσύ, πολυεύσπλαχνε, την ειρήνη στον κόσμο σου,

στις εκκλησίες σου τη βοήθειά σου,

στους ποιμένες αγάπη, στο ποίμνιο ομόνοια,

για να δοξολογούμε όλοι πάντοτε

10 την Ανάστασή μας».

Δόξα σε σένα, δόξα σε σένα, γιατί με αυτόν τον τρόπο θέλησες

την Ανάσταση μας.

Δομική ανάλυση

Προοίμιο:

Θέμα του ύμνου: Οι ευχαριστίες των νεοφώτιστων προς τον Χριστό.

Εισαγωγή (οίκοι α' - γ')

Οι λόγοι των ευχαριστιών:

- Οι απόγονοι του Αδάμ και της Εύας μεταμορφώθηκαν (οίκος α').
- Οι νεοφώτιστοι μπήκαν στον κόσμο του Νυμφίου (οίκος β').
- Ο άνθρωπος έγινε Θεός (οίκος γ').

Ενότητα Α (οίκοι δ' - ι')

Ο μονόλογος του σατανά:

- Οι νεοφώτιστοι είναι αξιοζήλευτοι (οίκος δ').
- Οι νεοφώτιστοι λησμονούν τα περασμένα (οίκος ε').
- Το νερό έγινε θαυματουργό (οίκος στ').
- Το νερό αυτό είναι ανώτερο από τα νερά της Ερυθράς θάλασσας (οίκος ζ').
- Το νερό αυτό ανακαινίζει τις ψυχές (οίκος η').
- Η προσέλευση είναι μαζική (οίκος θ').
- Οι νεοφώτιστοι αναστήθηκαν και ομολόγησαν την πίστη τους (οίκος ι').

Ενότητα Β (οίκοι ια' - κβ')

Πρακτικές συμβουλές του Ρωμανού προς τους νεοφώτιστους:

- Να μείνουν σταθεροί στην συμπεριφορά τους (οίκος ια').
- Να επιμένουν στην πίστη τους (οίκος ιβ').
- Να θυμούνται ότι η απόφασή τους ήταν εκούσια (οίκος ιγ').
- Να μην φοβηθούν τους κυβερνώντες (οίκος ιδ').
- Να μην γυρίσουν στην προηγούμενη κατάσταση (οίκος ιε').
- Να συγκρίνουν συνέχεια το παρόν και το παρελθόν (οίκος ιστ').
- Να μην ξεχνάνε ποιος είναι τώρα ο πατέρας τους (οίκος ιζ').
- Να μην επηρεαστούν από πειρασμούς (οίκος ιη').
- Να στηρίζουν τη ζωή τους στον σταυρό (οίκος ιθ').
- Να μην παρασυρθούν από τους εχθρούς του Χριστού (οίκος κ').

- Να μην πλανευτούν από όνειρα (οίκος κα').
- Να μεσολαβήσουν στον Κύριο για ειρήνη στον κόσμο (οίκος κβ').

Ερμηνευτική και λεξιλογική ανάλυση

Προοίμιο

Ο Ρωμανός Μελωδός πρωτοτυπεί ήδη από τους πρώτους στίχους του ύμνου του. Τον λόγο παίρνουν οι νεοφώτιστοι τους οποίους εκπροσωπεί ο ποιητής και απευθύνονται στον Χριστό σε βενικό πρόσωπο. Η αποστροφή και η χρήση της φράσης «Χριστέ ο Θεός» είναι πολύ συνηθισμένες στα προοίμια του Ρωμανού²⁷. Οι πρωταγωνιστές του κοντακίου, οι μόλις βαπτισμένοι, ευχαριστούν τον Χριστό «βοῶντες», γιατί τους έδωσε την ευκαιρία να μεταβούν από το σκοτάδι της αμαρτίας στο φως του και τους έντυσε με τη στολή που είναι άξια για το γάμο του. Η χρήση συμβολισμών είναι εμφανής. Πρόκειται εδώ για τη «θεοῦφαντο στολή», την υπέρφωτη στολή της θείας χάριτος, την οποία απώλεσαν οι άνθρωποι μετά την πτώση τους από τον παράδεισο. Έγιναν τώρα άξιοι να συμμετάσχουν στον γάμο του Χριστού με την Εκκλησία για τον οποίο χαρακτηριστικό είναι το χωρίο του απόστολου Παύλου « καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἀγιάσῃ καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, ἵνα παραστήσῃ αὐτὴν ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ρυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾗ ἁγία καὶ ἄμωμος» (Εφ. 5,25). Επίσης, ο γάμος αυτός θυμίζει την αγάπη του νυμφίου Χριστού προς τη νύμφη Εκκλησία του στο Ἄισμα ἁσμάτων. Εντύπωση μας προκαλεί το γεγονός ότι ο Ρωμανός εδώ δεν κάνει σαφές ότι μιλάει για συγκεκριμένους νεοφώτιστους αλλά γενικά για όλους τους νεοφώτιστους. Χρειάζεται να φθάσουμε στους οίκους ιε και ιθ για να αντιληφθούμε ότι το κοινό του είναι οι υπήκοοι του αυτοκράτορα Ιουστινιανού που υποχρεώθηκαν να συμμορφωθούν στο διάταγμα του 528 μ.Χ. Το προοίμιο καταλήγει σε ένα εκτενές εφύμνιο. Σπάνια βρίσκουμε τόσες συλλαβές στα εφύμνια του Ρωμανού²⁸. Η επανάληψή του στο τέλος όλων των οίκων αποτελεί στοιχείο γνησιότητας του προοιμίου αυτού²⁹ και τονίζει με μοναδικό τρόπο ότι με το βάπτισμα που θεμελιώνεται στην Ανάσταση επιτυγχάνεται η πνευματική σωτηρία του ανθρώπου³⁰.

Χαρακτηριστικές του περιεχομένου και του ύφους είναι οι λέξεις κολυμβήθρα (στ.1), εὐχαριστοῦντες (στ.2), φῶς, προσώπου (στ.3), γάμου (στ.4), ηὐδόκησας (στ.5), οι οποίες απαντώνται και στα ακόλουθα χωρία της Παλαιάς και Καινής Διαθήκης: *καὶ ἀπέστειλε*

²⁷ Κουρουμπελές (1998) 192.

²⁸ Μητσάκης (1996) 233.

²⁹ Μητσάκης (1996) 235.

³⁰ Reichmuth (1975) 108.

βασιλεὺς Ἀσσυρίων τὸν Θαρθάν καὶ τὸν Ραφίς καὶ τὸν Ραψάκην ἐκ Λαχίς πρὸς τὸν βασιλέα Ἐζεκίαν ἐν δυνάμει βαρεῖα ἐπὶ Ἱερουσαλήμ, καὶ ἔστησαν ἐν τῷ ὕδραγωγῷ τῆς κολυμβήθρας τῆς ἄνω, ἣ ἔστιν ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἀγροῦ τοῦ γναφέως. (Δ Βασ. 18,17), καὶ παρήλθον ἐπὶ πύλην τοῦ Αἴν καὶ εἰς κολυμβήθραν τοῦ βασιλέως, καὶ οὐκ ἦν τόπος τῷ κτήνι παρελθεῖν ὑποκάτω μου. (Νεεμ. 2,14), ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα, ἣ ἐπιλεγομένη ἑβραϊστὶ Βηθεσδά, πέντε στοὰς ἔχουσα. (Ιω. 5,2), ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρα, καὶ ἐταράσσετο τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος ὑγιὴς ἐγένετο ᾧ δῆποτε κατείχετο νοσήματι. (Ιω. 5,4), ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν· Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω, ἵνα ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ, βάλλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. (Ιω. 5,7), αὐτοὶ δὲ οἱ μέχρι θανάτου τὸν Θεὸν ἐσχηκότες, παντελεῖ σωτηρίας ἀπόλαυσιν εἰληφότες, ἀνέξουζαν ἐκ τῆς πόλεως παντοίοις εὐωδεστάτοις ἄνθεσι κατεστεμμένοι μετ' εὐφροσύνης καὶ βοῆς, ἐν αἴνοις καὶ παμμελέσιν ὕμνοις εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ τῶν πατέρων αὐτῶν αἰωνίῳ σωτῆρι τοῦ Ἰσραήλ. (Γ Μακ. 7,16), εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι ἡμᾶς εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἀγίων ἐν τῷ φωτί, (Κολ. 1,12), εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ, (Εφ. 5,20), ἐὰν γελάσω πρὸς αὐτούς, οὐ μὴ πιστεύσωσι, καὶ φῶς τοῦ προσώπου μου οὐκ ἀπέπιπτεν· (Ιωβ. 29,24), πολλοὶ λέγουσι· τίς δεῖξει ἡμῖν τὰ ἀγαθὰ; Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου, Κύριε. (Ψαλ. 4,7), ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. (Ιω. 1,4), Πάλιν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε λέγων· ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. (Ιω. 8,12), συνήγαγε δὲ Λάβαν πάντας τοὺς ἄνδρας τοῦ τόπου καὶ ἐποίησε γάμον. (Γωβ. 9,6), καὶ ὄρθρευσαν κοινῶς καὶ ἦλθον εἰς τὸν γάμον. καὶ εὐλόγησε Γωβίας τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. (Γεν. 29,22), εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου, (Ματθ. 22,11), καὶ λέγει αὐτῷ· ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφίμωθη. (Β Ματθ. 22,12), καὶ ἐδίψησε σφόδρα, καὶ ἔκλαυσε πρὸς Κύριον καὶ εἶπε· σὺ εὐδόκησας ἐν χειρὶ δούλου σου τὴν σωτηρίαν τὴν μεγάλην ταύτην, καὶ νῦν ἀποθανοῦμαι τῷ δίψει καὶ ἐμπεσοῦμαι ἐν χειρὶ τῶν ἀπεριτμητῶν. (Κρ. 15,18), ἀλλ' ἐπεὶ εὐδοκήσας τὴν δόξαν σου ἐν τῷ λαῷ σου Ἰσραὴλ ἡγίασας τὸν τόπον τοῦτον, (Γ Μακ. 2,16), σὺ Κύριε, τῶν ὄλων ἀπροσδεῆς ὑπάρχων, εὐδόκησας ναὸν τῆς σῆς κατασκευάσεως ἐν ἡμῖν γενέσθαι. (Β Μακ. 14,35), καὶ εὐδοκήσας ὁ ἄνθρωπος προσεκύνησε τῷ Κυρίῳ καὶ εἶπεν· (Γεν. 24,26), Εὐδόκησας, Κύριε, τὴν γῆν σου, ἀπέστρεψας τὴν αἰχμαλωσίαν Ἰακώβ· (Ψαλ. 84,2), καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ ἀνέώχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν· καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα. (Ματθ. 3,16-17),

ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε· (Ματθ. 17,5).

Οἶκος α΄

Ο οἶκος αρχίζει με δύο ρητορικές ερωτήσεις που αντιστοιχούν με ισχυρές αρνήσεις. Κανείς δεν θα τολμήσει να ανακοινώσει στους πρωτόπλαστους Αδάμ και Εὔα, που ἐξήσαν την πτώση και γεύτηκαν την αιχμαλωσία της ανθρώπινης φύσης στην αμαρτία και στον θάνατο, ὅτι οι ἀπόγονοί τους μπόρεσαν να ξεφύγουν ἀπὸ την κατάσταση αὐτή (το προπατορικό ἀμάρτημα) και να ἀναγεννηθοῦν σε μια καινούρια ἐνθεη ὑπαρξη, φυτεμένη στη χάρη του Θεοῦ, με το να ἀποβάλουν τον χιτώνα της φθοράς και να ντυθοῦν τη δόξα του Χριστοῦ. Η ἐκπληξη εἶναι διάχυτη. Μέσω του βαπτίσματος, λοιπόν, οι ἄνθρωποι γίνονται ἄγγελοι. Μετέχουν και αὐτοὶ στη θεία μακαριότητα και ωθοῦνται σε μια συνεχὴ ἀνοδικὴ πορεία, σε μια πορεία προς την πνευματικὴ τελειότητα, ὅπως οι ἀγγελικὲς δυνάμεις. Σαν ἀποτέλεσμα ἐνώνεται ο πηλός, η κτιστὴ φύση του ἀνθρώπου, με το πυρ που συμβολίζει τον Λόγο, τον ἀκτιστο Θεό.

Σχετικὰ με τους λεξιλογικούς τύπους Ἀδὰμ (στ.1), Εὔα (στ.3), δόξης (στ.5) θαύματος (στ.7) ἄγγελοι, πῆλινοι, πύρινοι (στ.8), ὕψωσεν (στ.9), ἀνάστασις (στ.10) μπορούν να ἐπισημανθοῦν τα ἐξῆς χωρία της Ἀγίας Γραφῆς: *καὶ ἐνετείλατο Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ λέγων· ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῆ, (Γεν. 2,16), Καὶ ἤκουσαν τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ δειλινόν, καὶ ἐκρύβησαν ὃ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἐν μέσῳ τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου.καὶ ἐκάλεσε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀδὰμ, ποῦ εἶ;* (Γεν. 3,8-9), *Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὔα· καὶ Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἀπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονε· τοῦ Ἐνὼς, τοῦ Σήθ, τοῦ Ἀδὰμ, τοῦ Θεοῦ. (Α Τιμ. 2,13-14), Ἀδὰμ δὲ ἔγνω Εὔαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκε τὸν Κάϊν καὶ εἶπεν· ἐκτησάμην ἄνθρωπον διὰ τοῦ Θεοῦ. (Γεν. 4,1), Ἐγνω δὲ Ἀδὰμ Εὔαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκεν υἱόν, καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Σήθ, λέγουσα· ἐξανέστησε γὰρ μοι ὁ Θεὸς σπέρμα ἕτερον ἀντὶ Ἄβελ, ὃν ἀπέκτεινε Κάϊν. (Γεν. 4,25), φοβοῦμαι δὲ μήπως, ὡς ὁ ὄφις Εὔαν ἐξηπάτησεν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ, οὕτω φθορῆ τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἀπλότητος τῆς εἰς τὸν Χριστόν. (Β Κορ. 11,3), Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὔα· (Α Τιμ. 2,13), καὶ ἔσσονται σοι αἱ πέδαι εἰς σκέπην ἰσχύος καὶ οἱ κλοιοὶ αὐτῆς εἰς στολὴν δόξης. (Σοφ. Σειρ. 6,29), στολὴν δόξης ἐνδύσει αὐτήν, καὶ στέφανον ἀγαλλιᾶσεως περιθήσεις σεαυτῷ. (Σοφ. Σειρ. 6,31), ἔστησεν αὐτῷ διαθήκην αἰῶνος καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἱερατεῖαν λαοῦ· ἐμακάρισεν αὐτὸν ἐν εὐκοσμίᾳ καὶ περιέζωσεν αὐτὸν στολὴν δόξης·*

(Σοφ. Σειρ. 45,7) ἐν τῷ ἀναλαμβάνειν αὐτὸν στολὴν δόξης καὶ ἐνδιδύσκεσθαι αὐτὸν συντέλειαν καυχήματος, ἐν ἀναβάσει θυσιαστηρίου ἁγίου ἐδόξασε περιβολὴν ἁγιάσματος· (Σοφ. Σειρ. 50,11), καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. (Ματθ. 24,30), καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. (Λουκ. 21,27), θαῦμα ἔσχεν ἀληθινούς ἐπὶ τούτῳ, δίκαιος δὲ ἐπὶ παρανόμῳ ἐπανασταίῃ· (Ιωβ. 17,8), ἀλλ' ἐν τοῖς αὐτοῦ ζήσονται ἕτεροι. ἐπ' αὐτῷ ἐστέναζαν ἔσχατοι, πρώτους δὲ ἔσχε θαῦμα. (Ιωβ. 18,20), καὶ εἶδον τὴν γυναῖκα μεθύουσαν ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων Ἰησοῦ. καὶ ἐθαύμασα ἰδὼν αὐτὴν θαῦμα μέγα. (Αποκ. 17,6), Καὶ Ἰακώβ ἀπῆλθεν εἰς τὴν ὁδὸν ἑαυτοῦ. καὶ ἀναβλέψας εἶδε παρεμβολὴν Θεοῦ παρεμβεβληκυῖαν, καὶ συνήντησαν αὐτῷ οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ. (Γεν. 32,1), Τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος, καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι προσῆλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ. (Ματθ. 4,11), δοκῶ γάρ ὅτι ὁ Θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους ἐσχάτους ἀπέδειξεν, ὡς ἐπιθανατίους, ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ, καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις. (Α Κορ. 4,9), Τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος, καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι προσῆλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ. (Ματθ. 4,11), ἀποβήσεται δὲ ὑμῶν τὸ γαυρίαμα ἴσα σποδῶ, τὸ δὲ σῶμα πῆλινον. (Ιωβ. 13,12), ὁ ἀναληφθεὶς ἐν λαίλαπι πυρὸς ἐν ἄρματι ἵππων πυρίνων· (Σοφ. Σειρ. 48,9), καὶ οὕτως εἶδον τοὺς ἵππους ἐν τῇ ὀράσει καὶ τοὺς καθημένους ἐπ' αὐτῶν, ἔχοντας θώρακας πυρίνους καὶ ὑακινθίνους καὶ θειώδεις· καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφαλαὶ λεόντων, καὶ ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐκπορεύεται πῦρ καὶ καπνὸς καὶ θεῖον. (Αποκ. 9,17), καὶ ὑψώθη ὁ ἄνθρωπος. καὶ προβαίνων μείζων ἐγένετο, ἕως οὗ μέγας ἐγένετο σφόδρα· (Γεν. 26,13), δεξιὰ Κυρίου ὑψώσέ με, δεξιὰ Κυρίου ἐποίησε δύναμιν. (Ψαλ. 117,16), ἐκ πάσης θλίψεως αὐτῶν. οὐ πρέσβυς οὐδὲ ἄγγελος, ἀλλ' αὐτὸς Κύριος ἔσωσεν αὐτοὺς διὰ τὸ ἀγαπᾶν αὐτοὺς καὶ φεῖδεσθαι αὐτῶν· αὐτὸς ἐλυτρώσατο αὐτοὺς καὶ ἀνέλαβεν αὐτοὺς καὶ ὑψώσεν αὐτοὺς πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ αἰῶνος. (Ησ. 63,9), καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὑψώσε ταπεινούς (Λουκ. 1,52), ὁ Θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου Ἰσραὴλ ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν λαὸν ὑψώσεν ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, καὶ μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς, (Πραξ. 13,17), ταπεινώθητε ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, καὶ ὑψώσει ὑμᾶς. (Ιακ. 4,10), ἢ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς ἧς ἔκραξα ἐστὼς ἐν αὐτοῖς, ὅτι περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ὑφ' ὑμῶν. (Πραξ. 24,21), συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὡσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν. εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα, (Ρωμ. 6,4-5).

Οίκος Β΄

Το βάπτισμα είναι μια νέα γέννηση για τον άνθρωπο. Γεννιέται μέσα σ' αυτόν ο Χριστός και αρχίζει ο καινούριος αυτός άνθρωπος να λειτουργεί στον κόσμο ως άλλος Χριστός και είναι αυτή η γέννα η πολιτογράφηση του ανθρώπου στη Βασιλεία του Θεού. Οι νεοφώτιστοι, λοιπόν, ντύθηκαν τη στολή της δόξας του Χριστού και κίνησαν για τον νυμφώνα, όπου έγιναν ευπρόσδεκτοι αμέσως. Ευτυχώς δεν έμοιασαν στις πέντε μωρές παρθένες για τις οποίες η πόρτα της Βασιλείας των Ουρανών έκλεισε (Μαρκ. 25, 1-13).

Όσον αφορά τους ονοματικούς και ρηματικούς τύπους ξένοι (στ.1), ίδιοι, δεῦτε (στ.2), νυμφίον (στ.4) οικότιμων, ἄνοιξον (στ.8), ἐφώτισας (στ.9), ενδεικτικά είναι τα ακόλουθα χωρία της Βίβλου: κληρονομία ἡμῶν μετεστράφη ἀλλοτρίοις, οἱ οἴκοι ἡμῶν ξένοις. (Θ. Ιερ. 5,2), ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ συμπολιταὶ τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ, (Εφ. 2,19), ξένος ἤμην, καὶ οὐ συνηγάγετέ με, γυμνός, καὶ οὐ περιεβάλετέ με, ἀσθενής καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. (Ματθ. 25,43), ἐνοίκισον ἀλλότριον καὶ διαστρέψει σε ἐν ταραχαῖς, καὶ ἀπαλλοτριώσει σε τῶν ἰδίων σου. (Σοφ. Σειρ. 11,34), Ἀπολυθέντες δὲ ἦλθον πρὸς τοὺς ἰδίους καὶ ἀπήγγειλαν ὅσα πρὸς αὐτοὺς οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἶπον. (Πραξ. 4,23), Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐλήλυθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς. (Ιω. 13,1), καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν· ἀνὴρ ἀνέβη εἰς συνάντησιν ἡμῶν καὶ εἶπε πρὸς ἡμᾶς· δεῦτε ἐπιστράφητε πρὸς τὸν βασιλέα τὸν ἀποστείλαντα ὑμᾶς καὶ λαλήσατε πρὸς αὐτόν· τάδε λέγει Κύριος· (Δ Βασ. 1,6), πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων· εἶπατε τοῖς κεκλημένοις· ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἠτοίμασα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἔτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. (Ματθ. 22,4), καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἀλιεῖς ἀνθρώπων. (Μαρκ. 1,17), συναγάγετε λαόν, ἁγιάσατε ἐκκλησίαν, ἐκλέξασθε πρεσβυτέρους, συναγάγετε νήπια θηλάζοντα μαστούς, ἐξελθέτω νυμφίος ἐκ τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ καὶ νύμφη ἐκ τοῦ παστοῦ αὐτῆς. (Ιωηλ. 2,16), Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου. (Ματθ. 25,1), μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν· ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. (Ματθ. 25,6) ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ νυμφίος καὶ αἱ ἔτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι· κύριε κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. (Ματθ. 25,10-11), Γίνεσθε οὖν οικότιμονες, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν οικότιμων ἐστί. (Λουκ. 6,36), καὶ παρῆλθε Κύριος πρὸ προσώπου αὐτοῦ καὶ ἐκάλεσε· Κύριος ὁ Θεὸς οικότιμων καὶ ἐλεήμων, μακρόθυμος καὶ

πολύελεος και ἀληθινός, (Εξ. 34,6), και σὺ ὁ Θεὸς ἐλεήμων και οἰκτίρμων, μακρόθυμος και πολύελεος, και οὐκ ἐγκατέλιπες αὐτούς. (Νεεμ. 9,17), ἰδοὺ μακαρίζομεν τοὺς ὑπομένοντας τὴν ὑπομονὴν Ἰὼβ ἠκούσατε, και τὸ τέλος Κυρίου εἶδετε, ὅτι πολὺσπλαγχνός ἐστὶν ὁ Κύριος και οἰκτίρμων.(Ιακ. 5,11), ὅτι σὺ φωτιεῖς λύχνον μου, Κύριε ὁ Θεός μου, φωτιεῖς τὸ σκότος μου. (Ψαλ. 17,29), Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. (Ιω. 1,9), ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ Κύριος, ὃς και φωτίζει τὰ κρυπτά τοῦ σκοτούς και φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν, και τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἐκάστῳ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. (Α Κορ. 4,5), φανερωθεῖσαν δὲ νῦν διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καταργήσαντος μὲν τὸν θάνατον, φωτίσαντος δὲ ζωὴν και ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγγελίου, (Β Τιμ. 1,10).

Οἶκος γ'

Με το βάπτισμα γίνεται πραγματικότητα ἡ ὑψωση τῆς ἀνθρώπινης φύσης και ἡ θέωση τῆς. Ὁ νεοφώτιστος μέχρι πρὶν ἀπὸ λίγο ζούσε παραδομένος στα πάθη και τις ἀμαρτωλές ἐπιθυμίες. Ἀπὸ τὴ στιγμή που γίνεται Χριστοφόρος, λαμβάνει τα δώρα και τα χαρίσματα τῆς θείας φύσης. Ἡ ἀνθρώπινη φύση γίνεται ἀγία, εὐλογημένη, δοξασμένη, υψώνεται ὅσο εἶναι δυνατόν, θεώνεται. Χαρακτηριστικό εἶναι ὅτι ὅλα αὐτά τα ἀπολαμβάνουν οἱ νεοφώτιστοι, ἐνῶ πρῶτα ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς ταπεινώθηκε, περιέστειλε τὴ λαμπρότητά του, μίκρυνε τὴ δόξα του, ἐνδύθηκε σαν ἄλλο ἔνδυμα τὸ εὐτελές ἀνθρώπινο σῶμα και ἐγένε ὁμοῖος με τοὺς ἀνθρώπους.

Εδῶ ξεχωρίζουν οἱ γλωσσικοὶ τύποι ὑψώθη, ταπεινωθεῖσα (στ.1), ἐπήρθη (στ.2), παράδεισον (στ.4), ἐδίψησε, ἔπτε (στ.7) οἱ ὁποῖοι μας παραπέμπουν σε σχετικά ἀποσπάσματα τῆς Ἀγίας Γραφῆς: σχολάσατε και γνῶτε ὅτι ἐγὼ εἶμι ὁ Θεός· ὑψωθήσομαι ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὑψωθήσομαι ἐν τῇ γῆ. (Ψαλ. 45,11), πτωχός εἶμι ἐγὼ και ἐν κόποις ἐκ νεότητός μου, ὑψωθείς δὲ ἐταπεινώθην και ἐξηπορήθην. (Ψαλ. 87,16), ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἐαυτὸν ταπεινωθήσεται και ὁ ταπεινῶν ἐαυτὸν ὑψωθήσεται.(Λουκ. 14,11), λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ γὰρ ἐκεῖνος· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἐαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἐαυτὸν ὑψωθήσεται.(Λουκ. 18,14), και ἔγνω Δαυὶδ ὅτι ἠτοίμασεν αὐτὸν Κύριος εἰς βασιλέα ἐπὶ Ἰσραὴλ, και ὅτι ἐπήρθη ἡ βασιλεία αὐτοῦ διὰ τὸν λαὸν αὐτοῦ Ἰσραὴλ.(Β Βασ. 5,12), και διήλθεν ἕως ἄκρων τῆς γῆς και ἔλαβε σκῦλα πλήθους ἐθνῶν. και ἠσύχασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ, και ὑψώθη, και ἐπήρθη ἡ καρδιά αὐτοῦ. (Α Μακ. 1,3), Και ἐφύτευσε ὁ Θεὸς παράδεισον ἐν Ἐδὲμ κατὰ ἀνατολὰς και ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε.και ἐξανέτειλεν ὁ Θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον ὠραῖον εἰς ὄρασιν και καλὸν εἰς βρωσιν και τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τοῦ

παραδείσου καὶ τὸ ξύλον τοῦ εἰδέναι γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ. ποταμὸς δὲ ἐκπορεύεται ἐξ Ἐδέμ ποτίζειν τὸν παράδεισον· (Γεν. 2,8-10), ὅτι ἠρπάγη εἰς τὸν παράδεισον καὶ ἤκουσεν ἄρρήτα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. (Β Κορ. 12,4), ὁ δὲ βασιλεὺς ὡς μάλιστα διψῶν, καίπερ ἀφθόνους ἔχων πηγὰς, οὐκ ἠδύνατο δι' αὐτῶν ἰάσασθαι τὴν δίψαν, (Δ Μακ. 3,10), ἐπέίνασα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἦμην, καὶ συνηγάγετέ με, (Ματθ. 25,35), ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· ὃς δι' ἂν πῖη ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. (Ιω. 4,13-14).

Οἶκος δ

Ἡ μυστηριακὴ ανανέωση καὶ θέωση τοῦ ἀνθρώπου ἡ ὁποία εκπλήσσει τὸν δαίμονα εἶναι πλέον πραγματικότητα. Ὁ Ρωμανός, γνωρίζοντας τὴν εβραϊκὴ σημασία τῆς λέξης «Αδάμ» ποῦ σημαίνει ἄνθρωπος, ἴσως ἀπευθύνεται με αὐτὴν στὸν νεοφώτιστο. Ἴσως, ὁμως, ἡ προσφώνηση ἀφορᾷ τὴ θέωση τοῦ Χριστοῦ ὡς ἀληθινοῦ δευτέρου Αδάμ. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἶναι ὁ πρῶτος ποῦ στὴν ἐπιστολὴ τοῦ πρὸς Κορινθίους χαρακτηρίζει ὡς δεῦτερο καὶ ἐσχατο Αδάμ τὸν Χριστό, διότι γίνεται γενάρχης ἐνὸς νέου κόσμου, ὁ ὁποῖος καλεῖται νὰ ζήσει τὴ νέα «ἐν Χριστῷ» πνευματικὴ ζωὴ καὶ νὰ γίνῃ «ἔθνος ἅγιον», «λαὸς τοῦ Θεοῦ», ὥστε νὰ διακηρύττει τὰ μεγαλεῖα ἐκεῖνου, ποῦ τὸν οδήγησε ἀπὸ τὸ σκοτάδι στὸ θαυμαστό τοῦ φῶς. Ὅλα αὐτὰ δὲν ἀφήνουν ἀδιάφορο τὸν διάβολο, ὁ ὁποῖος μαραίνεται βλέποντας τοὺς χθεσινούς υποτελεῖς τοῦ νὰ ἔχουν γίνῃ στὸ μεταξύ μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Κύριλλος Ἱεροσολύμων στὶς Κατηχήσεις τοῦ ἀναφέρει ὅτι ὁ διάβολος παρακολουθοῦσε τὸν υποψήφιο γιὰ τὸ βάπτισμα μέχρι τὴν κολυμπήθρα («Καὶ σ' ἀκολουθοῦσε ἀκόμα καὶ μέχρι τὸ σωτήριο νάμα (νερό) τοῦ βαπτίσματος αὐτός ὁ αὐθάδης καὶ ξεδιάντροπος ἀρχηγός τοῦ κακοῦ, ὁ δαίμονας»). Ἐδῶ ὁ δαίμονας παριστάνεται ὡς κάτοχος καὶ τυραννικὸς δυνάστης τοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος δὲν ἀναγνωρίζει ἀρχικὰ ποῖος εἶναι ὁ ἀναγεννημένος ἄνθρωπος, καθὼς ἡ μεταμόρφωσή τοῦ εἶναι ολοκληρωτικὴ. Στὴ συνέχεια, συνειδητοποιεῖ ὅτι ὁ μέχρι πρότινος προστατευόμενος τοῦ ὕστερα ἀπὸ πρόσκληση εἰσήθλε στὸ δείπνο τῆς Βασιλείας τῶν Ουρανῶν καὶ εξασφάλισε τὴν αἰώνια ζωὴ πίνοντας καὶ τρώγοντας τὸν ἴδιο τὸν δημιουργό τοῦ.

Ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν οἱ λεξιλογικοὶ τύποι τρανός, λαμπρός, ζηλωτὸς (στ.1), βάσκανον (στ.2), χοῦς (στ.5), πένης (στ.6), δείπνον (στ.7), γιὰ τοὺς ὁποῖους ἀπὸ τὴν χριστιανικὴ γραμματεία ἀντλοῦνται τὰ ἀκόλουθα χωρία: Ἔστι γὰρ ἐν αὐτῇ πνεῦμα νοερόν,

ἅγιον, μονογενές, πολυμερές, λεπτόν, εὐκίνητον, τρανόν, ἀμόλυντον, σαφές, ἀπήμαντον, φιλάγαθον, ὄξύ, ἀκόλυτον, εὐεργετικόν (Σοφ. Σολ. 7,22), ὅτι ἡ σοφία ἤνοιξε στόμα κωφῶν καὶ γλώσσας νηπίων ἔθηκε τρανάς. (Σοφ. Σολ. 10,21), λαμπρὸν ἐπ' ἄρτοις εὐλόγησει χεῖλη, καὶ μαρτυρία τῆς καλλονῆς αὐτοῦ πιστή. (Σοφ. Σειρ. 31,23), Ἐγὼ Ἰησοῦς ἔπεμψα τὸν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ἐπὶ ταῖς ἐκκλησίαις. ἐγὼ εἰμι ἡ ρίζα καὶ τὸ γένος Δαυῖδ, ὁ ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς ὁ πρωῖνός. (Αποκ. 22,16), υἱὸς ἠύξημένος Ἰωσήφ, υἱὸς ἠύξημένος μου ζηλωτός, υἱὸς μου νεώτατος· πρὸς με ἀνάστρεψον. (Γεν. 49,22), οὐ γὰρ μὴ προσκυνήσητε θεοῖς ἑτέροις· ὁ γὰρ Κύριος ὁ Θεὸς ζηλωτὸν ὄνομα, Θεὸς ζηλωτῆς ἐστίν. (Εξ. 34,14), μωρὸς ἀχαρίστως ὄνειδιεῖ, καὶ δόσις βασκάνου ἐκτῆκει ὀφθαλμούς. (Σοφ. Σειρ. 18,18), καὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. (Γεν. 2,7), καὶ ὅσοι ἐὰν μὴ δέξωνται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν εἰς μαρτύριον αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται Σοδόμοις ἢ Γομόρροις ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. (Μαρκ. 6,11), καὶ ἐγένετο Κύριος καταφυγὴ τῷ πένητι, βοηθὸς ἐν εὐκαιρίαις ἐν θλίψεσι· (Ψαλ. 9,10), καθὼς γέγραπται· ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησιν. ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα. (Β Κορ. 9,9), οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἦσαν, (Δ Μακ. 3,9), Ἐλεγε δὲ καὶ τῷ κεκληκότι αὐτόν· ὅταν ποιῆς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου μηδὲ γείτονας πλουσίους, μήποτε καὶ αὐτοὶ σε ἀντικαλέσωσι, καὶ γενήσεται σοι ἀνταπόδομα. (Λουκ. 14,12), Καὶ λέγει μοι· γράψον, μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ ἀρνίου κεκλημένοι. καὶ λέγει μοι· οὗτοι οἱ λόγοι ἀληθινοὶ τοῦ Θεοῦ εἰσι. (Αποκ. 19,9).

Οἶκος ε΄

Ο δαίμονας διαπιστώνει μετά λύπης του ὅτι ὁ νεοφώτιστος ἔχει ἀφήσει πίσω του τὸ παρελθόν. Του φέρνει στο μυαλό τὸν παράλυτο τῆς Βηθεσδά, ὁ ὁποῖος θεραπεύθηκε μετὰ ἀπὸ τριάντα οκτὼ χρόνια καὶ γνώρισε τὴ θεϊκὴ ἀγάπη (Ιω.5, 5-8). Ἡ κολυμβήθρα καὶ γιὰ τοὺς δυο υπῆρξε σωτήρια, ἡ ἀρχὴ μιᾶς καινούριας ζωῆς. Μόνο πού ἀντὶ γιὰ τὴν κλίνη του ὁ μέχρι πρὶν ἀπὸ λίγο ἀκόλουθος τοῦ σατανά φέρνει πλέον μαζί του τὸν σταυρὸ ὁ ὁποῖος, ἀφ' ἐνός, του θυμίζει τὴ θυσία τοῦ Χριστοῦ γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων καὶ, ἀφ' ἐτέρου, τον ἐνδυναμώνει στὸν πνευματικὸ του ἀγώνα. Γίνεται ὁπαδὸς τοῦ Χριστοῦ καὶ πείθεται στα λόγια του « ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖτω μοι» (Μάρκ. 8,34). Φαίνεται, ὁμως, ὅτι ξέχασε τὸν δαίμονα καὶ ἐκεῖνος ἀπογοητευμένος τὸ ὁμολογεῖ. Ἐντύπωση προξενεῖ στὸν τελευταῖο τὸ γεγονὸς ὅτι το

νερό χρησιμοποιήθηκε από τον φιλόνητο Κύριο και στο παρελθόν ως στοιχείο μυστικά δυνατό, αλλά δεν είχε τα αποτελέσματα που είχε στο μυστήριο της Βαπτίσεως ούτε προσέδωσε την τωρινή λάμψη. Στην Γ' Κατήχησή του ο άγιος Κύριλλος Ιεροσολύμων αναφέρει ότι «τό ὕδωρ εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ κόσμου καὶ ὁ Ἰορδάνης τοῦ Εὐαγγελίου» επισημαίνοντας χαρακτηριστικά «ὅπου διαθήκη πρὸς τινος, ἐκεῖ καὶ ὕδωρ». Σχετική με τα παραπάνω είναι και η μαρτυρία του ιερού Χρυσοστόμου: «Καὶ τότε μὲν εἰς ψυχὴν ζῶσαν ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος, νῦν δὲ εἰς Πνεῦμα ζωοποιῶν...τότε τῆς κτίσεως γενομένης, ὁ ἄνθρωπος ὕστερον πλάττεται. Νῦν δὲ τούναντίον· πρὸ γάρ τῆς καινῆς κτίσεως ὁ ἄνθρωπος ὁ νέος δημιουργεῖται».

Ἡ χρῆση των τύπων κλίνην (στ.5), σταυρὸν (στ.6), ἔλουσεν (στ.7), φιλόνητος (στ.8) παρουσιάζει αναλογίες με εκείνη στα ακόλουθα αποσπάσματα ἀπὸ τὴ βιβλικὴ γραμματεία: ἀπηγγέλη δὲ τῷ Ἰακώβ λέγοντες· ἰδοὺ ὁ υἱὸς σου Ἰωσήφ ἔρχεται πρὸς σέ. καὶ ἐνισχύσας Ἰσραὴλ ἐκάθησεν ἐπὶ τὴν κλίνην. (Γεν. 48,2), Καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον· καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπε τῷ παραλυτικῷ· θάρσει, τέκνον· ἀφέονται σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. (Ματθ. 9,2), ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας - τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ· ἐγερθεὶς ἄρον σου τὴν κλίνην καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. (Ματθ. 9,6), καὶ ἰδοὺ ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν παραλελυμένος καὶ ἐζήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι ἐνώπιον αὐτοῦ. (Λουκ. 5,18), καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος. (Ματθ. 10,38), καὶ ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται εἶναι μου μαθητής. (Λουκ. 14,27), καὶ προσήνεγκε Μωυσῆς τὸν Ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔλουσεν αὐτοὺς ὕδατι· (Λευ. 8,6), καὶ ἔλουσά σε ἐν ὕδατι καὶ ἀπέπλυνα τὸ αἷμά σου ἀπὸ σοῦ καὶ ἔχρισά σε ἐν ἐλαίῳ (Ιεζ. 16,9), καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ἔλουσεν ἀπὸ τῶν πληγῶν, καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες παραχρῆμα, (Πραξ. 16,33), φιλόνητον γὰρ πνεῦμα σοφία καὶ οὐκ ἀθρόωσει βλάσφημον ἀπὸ χειλέων αὐτοῦ· ὅτι τῶν νεφρῶν αὐτοῦ μάρτυς ὁ Θεὸς καὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐπίσκοπος ἀληθῆς καὶ τῆς γλώσσης ἀκουστής· (Σοφ. Σολ. 1,6), Ἔστι γὰρ ἐν αὐτῇ πνεῦμα νοερὸν, ἅγιον, μονογενές, πολυμερές, λεπτόν, εὐκίνητον, τρανόν, ἀμόλυντον, σαφές, ἀπήμαντον, φιλάγαθον, ὀξύ, ἀκώλυτον, εὐεργετικόν, φιλόνητον, βέβαιον, ἀσφαλές, ἀμέριμον, παντοδύναμον, πανεπίσκοπον καὶ διὰ πάντων χωρῶν πνευμάτων νοερῶν καθαρῶν λεπτοτάτων. (Σοφ. Σολ. 7,22-23).

Οίκος στ΄

Στη συνέχεια, ο δαίμονας εκφράζει νέες απορίες κάνοντας νέους συνειρμούς. Ο παράδεισος υδρευόταν από ένα μεγάλο ποτάμι, μια μεγάλη πηγή, από την οποία πήγαζαν τέσσερις παραπόταμοι που έδιναν ζωή και ευλογίες σε όλο τον κόσμο (Γεν. 2, 10-14) και, ενώ θα μπορούσε να καταπραΰνει τη δίψα του μεταπτωτικού Αδάμ, κάτι τέτοιο δε συνέβη. Ούτε ο κατακλυσμός του Νώε (Γεν. 7, 1-12) που θα σταματούσε την αμαρτία, τη φθορά και τον θάνατο κατάφερε να σώσει τον Αδάμ από τη στιγμή που απομακρύνθηκε από τον Θεό. Και ενώ όλα έμοιαζαν οριστικά και αμετάκλητα, κάτι άλλαξε. Τα νερά πλέον δε βυθίζουν ούτε πνίγουν τους ανθρώπους αλλά σώζουν. Αξίζει να αναφερθεί ότι ο κατακλυσμός είναι μια χαρακτηριστική προεικόνιση του βαπτίσματος. Η σωτηρία του Νώε και των συγγενών του μέσα στην κιβωτό ήταν προτύπωση της «δι' ὕδατος καὶ Πνεύματος» σωτηρίας των ανθρώπων μέσα στην Εκκλησία. Ο κατακλυσμός του αμαρτωλού κόσμου μέσα στο νερό συμβολίζει τον θάνατο του παλαιού ανθρώπου στο νερό του βαπτίσματος και την ανάδυση του καινού ανθρώπου ἐν καινότητι ζωῆς, κατά μίμηση του θανάτου και της ενδόξου Αναστάσεως του Κυρίου. Επίσης, ο Ιωάννης ο Δαμασκηνός αναγνωρίζει τον κατακλυσμό ως το πρώτο βάπτισμα που έσβησε τις αμαρτίες: «Ἐπὶ Νῶε δι' ὕδατος ὁ Θεὸς τὴν κοσμικὴν ἁμαρτίαν κατέκλυσε» (Ἔκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως 82). Το Βάπτισμα, όμως, δεν καθαρίζει μόνο τις αμαρτίες, αλλά μεταδίδει καινούρια ζωή και ανυψώνει τον κόσμο στους ουρανούς.

Ο δαίμονας διερωτάται τι συνέβη και το νερό απέκτησε διαφορετικές ιδιότητες (καὶ τί ἐγένετο, ὅτι τὰ ὕδατα τοῦ βυθίζεῖν ἔλαθε καὶ σώζειν μεμάθηκεν;), για να καταλήξει στο θλιβερό γι' αυτόν συμπέρασμα ότι ὄντως όλα άλλαξαν.

Οι αναφερόμενοι τύποι πηγῆς (στ.1), ποταμοῦς (στ.2), καταντλουμένοις (στ.3), κατέκλυσεν, Νῶε (στ.5) συσχετίζονται με ανάλογους που βρίσκουμε σε βιβλικά κείμενα: *ἀντὶ μὲν πηγῆς ἀεννάου ποταμοῦ αἵματι λυθρώδει ταραχθέντος (Σοφ. Σολ. 11,6), ὃς δι' ἂν πῆ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. (Ιω. 4,14), ποταμὸς δὲ ἐκπορεύεται ἐξ Ἐδέμ ποτίζεῖν τὸν παράδεισον· ἐκεῖθεν ἀφορίζεται εἰς τέσσαρας ἀρχάς. (Γεν. 2,10), Καὶ ὁ τρίτος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ εἰς τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων· (Ἀποκ. 16,4), καὶ καταικιζόμενος ταῖς τοῦ τυράννου ἀπειλαῖς καὶ καταντλούμενος ταῖς τῶν βασάνων τρικυμίαις, (Ἁ Μακ. 7,2), λίθους ἐλέαναν ὕδατα, καὶ κατέκλυσεν ὕδατα ὕπτια τοῦ χώματος τῆς γῆς· (Ιωβ. 14,19), ἐπεὶ ἐπάταξε πέτραν καὶ ἐρρήσαν ὕδατα καὶ χεῖμαρροι κατεκλύσθησαν, μὴ καὶ ἄρτον δύναται δοῦναι ἢ ἐτοιμάσαι τράπεζαν τῷ λαῷ αὐτοῦ; (Ψαλ.*

77,20), και έπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Νῶε λέγων· οὗτος διαναπαύσει ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἔργων ἡμῶν και ἀπὸ τῶν λυπῶν τῶν χειρῶν ἡμῶν και ἀπὸ τῆς γῆς, ἧς κατηράσατο Κύριος ὁ Θεός. και ἔζησε Λάμεχ μετὰ τὸ γεννηῆσαι αὐτὸν τὸν Νῶε πεντακόσια και ἐξήκοντα και πέντε ἔτη και ἐγέννησεν υἱοὺς και θυγατέρας. (Γεν. 5,29-30), ἐγὼ δὲ ἰδοὺ ἐπάγω τὸν κατακλυσμόν, ὕδωρ ἐπὶ τὴν γῆν καταφθεῖραι πᾶσαν σάρκα, ἐν ἧ ἔστι πνεῦμα ζωῆς, ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ· και ὅσα ἐὰν ἦ ἐπὶ τῆς γῆς, τελευτήσει. (Γεν. 6,17), Νῶε δὲ ἦν ἐτῶν ἑξακοσίων, και ὁ κατακλυσμός τοῦ ὕδατος ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς. (Γεν. 7,6).

Οἶκος ζ

Ο δαίμονας συνεχίζει τις διαπιστώσεις. Η διάβαση της Ερυθράς Θάλασσας μπορεί να ήταν σωτήρια για τον λαό του Ισραήλ, αλλά τα νερά της δεν κατάφεραν να απαλλάξουν τους πάντες από την αμαρτία, όπως το βάπτισμα. Δεν έγιναν βατά για τους Αιγύπτιους και τους κατέπνιξαν. Στο βάπτισμα δεν αποκλείεται κανένας. Εδώ ο Ρωμανός πρέπει να έχει στο μυαλό του τα λόγια του απόστολου Παύλου ο οποίος ήταν ο πρώτος που ταύτισε την ιστορία της φυγής από την Αίγυπτο με το βάπτισμα («οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλῃ ἦσαν, και πάντες διὰ τῆς θαλάσσης διήλθον, και πάντες εἰς τὸν Μωυσῆν ἐβαπτίσαντο ἐν τῇ νεφέλῃ και ἐν τῇ θαλάσσει. Ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν ἐγενήθησαν» (Α Κορ.10,1-2). Σύμφωνα με τον Μέγα Βασίλειο «ὁ Ἰσραήλ ἐκεῖνος εἰς τὸν Μωυσῆν ἐβαπτίσθη ἐν τῇ νεφέλῃ και ἐν τῇ θαλάσσει, σοὶ τοὺς τύπους παραδιδούς και χαρακτηρίζων τὴν ἐπ' ἐσχάτων τῶν καιρῶν δειχθησομένην ἀλήθειαν· σύ δὲ περιφεύγεις τὸ βάπτισμα, οὐκ ἐν θαλάσσει τυπούμενον, ἀλλ' ἐν ἀληθείᾳ τελειούμενον· οὐκ ἐν νεφέλῃ, ἀλλ' ἐν τῷ Πνεύματι· οὐκ εἰς Μωυσῆν τὸν ὁμόδουλον, ἀλλ' εἰς Χριστὸν τὸν ποιήσαντα. Ὁ Ἰσραήλ εἰ μὴ παρήλθε τὴν θάλασσαν, οὐκ ἂν ἐχωρίσθη...τῆς πικρᾶς τυραννίδος τοῦ διαβόλου. Οὐκ ἂν ἔπιεν ἐκεῖνος ἐκ τῆς πνευματικῆς πέτρας, εἰ μὴ τυπικῶς ἐβαπτίσθη οὐδέ σοὶ τις δώσει τὴν ἀληθινὴν πόσιν, ἐὰν μὴ ἀληθινῶς βαπτισθῆς». Παρόμοιες προτυπώσεις βρίσκουμε και στον Γρηγόριο Νύσσης, ο οποίος χρησιμοποιώντας την παρομοίωση του Μεγάλου Βασιλείου γράφει ὅτι η κολυμβήθρα του βαπτίσματος απελευθερώνει τους χριστιανούς ἀπὸ τὴν τυραννία τοῦ διαβόλου με τὸν ἴδιο τρόπο που ο Ισραήλ λυτρώθηκε ἀπὸ τὸν Φαραῶ δια τῆς θαλάσσης. Οἱ Αἰγύπτιοι που καταστράφηκαν αποτελοῦν τύπους τοῦ διαβόλου και τῶν αμαρτιῶν (Βασίλειος ὁ Μέγας, Περὶ Αγίου Πνεύματος, 14, 1-9). Η εικόνα αὐτή εἶναι παρούσα και στους ὕμνους τοῦ Εφραὶμ τοῦ Σύρου για τὴ Γέννηση και τὴν Θεοφάνια, ὅπου βρίσκουμε παρόμοιες ερμηνείες.

Αναφορικά με τον στίχο 9 του οίκου, είναι εμφανής η αντιστοιχία με το κείμενο της Διδαχής των Δώδεκα Αποστόλων, όπου γίνεται αναφορά σε βάπτισμα σε «ζῶν ὕδωρ» στο όνομα του Πατρός, του Υιού και του Αγίου Πνεύματος.

Στον συγκεκριμένο οίκο ξεχωρίζουν τα λεξιλογικά στοιχεία Ἐρυθρᾶς θαλάσσης (στ. 1), ἔλουσεν, ἔσωσεν (στ. 3), πᾶσιν ἔθνεσι (στ. 6), εἴσελθε (στ. 8), που συναντώνται στα ανάλογα γραφικά χωρία: Ἐξῆρε δὲ Μωυσῆς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἀπὸ θαλάσσης ἐρυθρᾶς καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἔρημον Σούρ· καὶ ἐπορεύοντο τρεῖς ἡμέρας ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ οὐχ ἠῦρισκον ὕδωρ ὥστε πιεῖν (Εξ. 15,22) καὶ θήσω τὰ ὄριά σου ἀπὸ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἕως τῆς θαλάσσης τῆς Φυλιστιεῖμ καὶ ἀπὸ τῆς ἐρήμου ἕως τοῦ μεγάλου ποταμοῦ Εὐφράτου· καὶ παραδώσω εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν τοὺς ἐγκαθημένους ἐν τῇ γῆ καὶ ἐκβαλῶ αὐτοὺς ἀπὸ σοῦ (Εξ. 23,31), καὶ ἀπῆραν ἐξ Αἰλίμ καὶ παρενέβαλον ἐπὶ θάλασσαν ἐρυθράν. καὶ ἀπῆραν ἀπὸ θαλάσσης ἐρυθρᾶς, καὶ παρενέβαλον εἰς τὴν ἔρημον Σίν. (Αρ. 33,10-11), Οὗτοι οἱ λόγοι, οὓς ἐλάλησε Μωυσῆς παντὶ Ἰσραὴλ πέραν τοῦ Ἰορδάνου ἐν τῇ ἐρήμῳ πρὸς δυσμαῖς πλησίον τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀνὰ μέσον Φαράν Τοφὸλ καὶ Λοβὸν καὶ Αὐλὼν καὶ Καταχρύσεια· (Δευτ. 1,1), καὶ ὑμεῖς ἐπιστραφέντες ἐστρατοπεδεύσατε εἰς τὴν ἔρημον, ὁδὸν τὴν ἐπὶ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης (Δευτ. 1,40), καὶ ὅσα ἐποίησε τὴν δύναμιν τῶν Αἰγυπτίων, τὰ ἄρματα αὐτῶν καὶ τὴν ἵππον αὐτῶν, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν, ὡς ἐπέκλυσε τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης τῆς ἐρυθρᾶς ἐπὶ προσώπου αὐτῶν καταδιωκόντων αὐτῶν ἐκ τῶν ὀπίσω ὑμῶν καὶ ἀπόλεσεν αὐτοὺς Κύριος ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας (Δευτ. 11,4), θαυμαστά ἐν γῆ Χάμ, φοβερὰ ἐπὶ θαλάσσης ἐρυθρᾶς (Ψαλ. 105,22), ἡ τὴν παρεμβολὴν σκιάζουσα νεφέλη, ἐκ δὲ προϋφεστῶτος ὕδατος ξηρᾶς ἀνάδυσις γῆς ἐθεωρήθη, ἐξ ἐρυθρᾶς θαλάσσης ὁδὸς ἀνεμπόδιστος καὶ χλοηφόρον πεδῖον ἐκ κλύδωνος βιαίου (Σοφ. Σολ. 19,7), οὗτος ἐξήγαγεν αὐτοὺς ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν γῆ Αἰγύπτῳ καὶ ἐν Ἐρυθρᾷ θαλάσσει καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσαράκοντα (Πραξ. 7,36) Πίστει διέβησαν τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ὡς διὰ ξηρᾶς, ἧς πείραν λαβόντες οἱ Αἰγύπτιοι κατεπόθησαν (Εβρ. 11,29), καὶ προσήνεγκε Μωυσῆς τὸν Ἄαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔλουσεν αὐτοὺς ὕδατι· (Λευ. 8,6), καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ἔλουσεν ἀπὸ τῶν πληγῶν, καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες παραχρῆμα, (Πραξ. 16,33), καὶ ἔσωσε Κύριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τὸν Ἰσραὴλ. (Α Βασ. 14,23), οὗτος ὁ πτωχὸς ἐκέκραξε καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσεν αὐτοῦ καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ ἔσωσεν αὐτόν. (Ψαλ. 33,7), τοῦ γνῶναι ἐν τῇ γῆ τὴν ὁδὸν σου, ἐν πᾶσιν ἔθνεσι τὸ σωτήριόν σου. (Ψαλ. 66,3), ἡμεῖς δὲ τῇ τούτων ἀνοιῆ συμπεριενεχθέντες καὶ μετὰ νίκης διακομισθέντες καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον τοῖς πᾶσιν ἔθνεσι φιλανθρώπως ἀπαντήσαντες καθὼς ἔπρεπεν ἐποιήσαμεν. (Γ Μακ. 3,20), βιάδιζε, λαός μου, εἴσελθε εἰς τὰ ταμιεῖά σου, ἀπόκλεισον τὴν θύραν σου, ἀποκρύβηθι μικρὸν ὅσον ὅσον, ἕως ἂν παρέλθῃ ἡ ὀργὴ Κυρίου· (Ησ. 26,20), καὶ εἶπε πρὸς με· υἱὲ ἀνθρώπου, βιάδιζε καὶ εἴσελθε πρὸς τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραὴλ καὶ

λάλησον τοὺς λόγους μου πρὸς αὐτούς· (Ιεζ. 3,4), ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ! ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. (Ματθ. 25,23).

Οἶκος η´

Μένοντας ἐκπληκτος ἀπὸ τὴν αναγεννητικὴ δύναμη τοῦ νεροῦ τοῦ βαπτίσματος ὁ σατανὰς φέρνει στο μναλὸ τοῦ το θαῦμα τοῦ προφήτη Ἐλισσαίου, ὁ ὁποῖος μετέτρεψε μιὰ μολυσματικὴ πηγὴ που προξενούσε νόσους καὶ στερούσε ἀπὸ τὶς γυναῖκες τὴ δυνατότητα τεκνοποιίας σε ἰαματικὴ (Δ Βασ. 2, 19-22). Τα νερά ἐκεῖ ἀπέκτησαν ὄντως θεραπευτικὲς ιδιότητες καὶ ἀπάλλαξαν μιὰ ολόκληρη περιοχὴ ἀπὸ ἀσθένειες καὶ δίψα, ἀλλὰ δὲν μποροῦν, ὁμως, σε καμία περίπτωση νὰ συγκριθοῦν με τὰ νερά τῆς κολυμπήθρας που ἀνακαινίζουν τὰ πνεύματα καὶ ἐξαγνίζουν τοὺς πάντες χωρὶς διακρίσεις.

Αναφορικὰ με τὰ λεξιλογικὰ στοιχεῖα ἰάθη (στ. 1), Ἐλισσαίου τοῦ προφήτου (στ. 2), ἀτεκνία (στ. 4), καθαίρει, καινίζει (στ. 6), ἤγνισαν (στ. 7), λουτρόν (στ. 8) ἀξίζει νὰ μνημονευτοῦν τὰ ἀκόλουθα ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴ χριστιανικὴ γραμματεία: καὶ εἶπον οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως πρὸς Ἐλισσιέ· ἰδοὺ ἡ κατοίκησις τῆς πόλεως ἀγαθὴ, καθὼς ὁ κύριος βλέπει, καὶ τὰ ὕδατα πονηρὰ καὶ ἡ γῆ ἀτεκνουμένη. καὶ εἶπεν Ἐλισσιέ· λάβετε μοι ὑδρίσκην καινὴν καὶ θέτε ἐκεῖ ἄλα· καὶ ἔλαβον καὶ ἤνεγκαν πρὸς αὐτόν. καὶ ἐξῆλθεν Ἐλισσιέ εἰς τὴν διέξοδον τῶν ὑδάτων καὶ ἔρριψεν ἐκεῖ ἄλα καὶ εἶπε· τάδε λέγει Κύριος· ἴαμαι τὰ ὕδατα, οὐκ ἔσται ἔτι ἐκεῖθεν θάνατος καὶ ἀτεκνουμένη. καὶ ἐξῆλθεν Ἐλισσιέ εἰς τὴν διέξοδον τῶν ὑδάτων καὶ ἔρριψεν ἐκεῖ ἄλα καὶ εἶπε· τάδε λέγει Κύριος· ἴαμαι τὰ ὕδατα, οὐκ ἔσται ἔτι ἐκεῖθεν θάνατος καὶ ἀτεκνουμένη. καὶ ἰάθησαν τὰ ὕδατα ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης κατὰ τὸ ῥῆμα Ἐλισσιέ, ὃ ἐλάλησε (Δ Βασ. 2,19-22), καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῳ· ὕπαγε, καὶ ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι. καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ (Ματθ. 8,13), ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθε, τρέμουσα ἤλθε καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ δι' ἣν αἰτίαν ἤψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα (Λουκ. 8,47), καὶ τὸν Ἰοὺ υἱὸν Ναμεσι χρίσεις εἰς βασιλέα ἐπὶ Ἰσραὴλ· καὶ τὸν Ἐλισσιέ υἱὸν Σαφατ χρίσεις εἰς προφήτην ἀντὶ σοῦ (Γ Βασ. 19,16), καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐπὶ Ἐλισσαίου τοῦ προφήτου ἐν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη εἰ μὴ Νεεμὰν ὁ Σύρος (Λουκ. 4,27), ἀνταπεδίδοσάν μοι πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν καὶ ἀτεκνίαν τῇ ψυχῇ μου (Ψαλ. 34,12), Κρείσσων ἀτεκνία μετὰ ἀρετῆς· ἀθανασία γὰρ ἐστὶν ἐν μνήμῃ αὐτῆς, ὅτι καὶ παρὰ Θεῷ γινώσκειται καὶ παρὰ ἀνθρώποις (Σοφ. Σολ. 4,1), πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν, αἶρει αὐτό, καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει αὐτό, ἵνα πλείονα καρπὸν φέρῃ (Ιω. 15,2), ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐπαύσαντο προσφερόμεναι, διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἔτι

συνείδησιν ἀμαρτιῶν τοὺς λατρεύοντας, ἅπαξ κεκαθαρμένους; (Εβρ. 10,2), καὶ ἰδοὺ ἡ θυρωρὸς τοῦ οἴκου ἐκάθαιρε πυροὺς καὶ ἐνύσταζε καὶ ἐκάθευδε, καὶ Ρεκχὰ καὶ Βαανὰ οἱ ἀδελφοὶ διέλαθον (Β Βασ. 4,6), μία δὲ οὐσα πάντα δύναται καὶ μένουσα ἐν αὐτῇ τὰ πάντα καινίζει καὶ κατὰ γενεὰς εἰς ψυχὰς ὀσίας μεταβαίνουσα φίλους Θεοῦ καὶ προφήτας κατασκευάζει· (Σοφ. Σολ. 7,27), καὶ ἤρξαντο τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ νουμηνία τοῦ πρώτου μηνὸς ἀγνίσαι καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ τοῦ μηνὸς εἰσῆλθαι εἰς τὸν ναὸν Κυρίου καὶ ἤγνισαν τὸν οἶκον Κυρίου ἐν ἡμέραις ὀκτῶ καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου συνετέλεσαν. (Β Παραλ. 29,17), ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ πάσχα ἵνα ἀγνίσωσιν ἑαυτοῦς. (Ιω. 11,55), ἐγγίσατε τῷ Θεῷ, καὶ ἐγγιεῖ ὑμῖν. καθαρῖσατε χεῖρας ἀμαρτωλοὶ καὶ ἀγνίσατε καρδίας δίψυχοι. (Ιακ. 4,8), ὀδόντες σου ὡς ἀγγέλαι τῶν κεκαρμένων, αἱ ἀνέβησαν ἀπὸ τοῦ λουτροῦ, αἱ πᾶσαι διδυμεύουσαι, καὶ ἀτεκνοῦσα οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς. (Ασ. Ασ. 4,2), βαπτιζόμενος ἀπὸ νεκροῦ καὶ πάλιν ἀπτόμενος αὐτοῦ, τί ὠφέλησε τῷ λουτρῷ αὐτοῦ; (Σοφ. Σειρ. 34,25), ἵνα αὐτὴν ἀγίαση καθαρῖσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, (Εφ. 5,26), οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος Ἁγίου (Τιτ. 3,5).

Οἶκος θ'

Ο σατανὰς βρίσκεται σε μεγάλη αμηχανία καὶ δε σταματᾷ να το επαναλαμβάνει. Η προσέλευση των πιστῶν εἶναι μαζική, ἀφοῦ ο Θεὸς δεν περιμένει ανταπόδοση για το δῶρο που ἔκανε στο ἀνθρώπινο γένος. Η δυνατότητα συμμετοχῆς στη Θεία Χάρη δεν χρειάζεται κάποιο ἀντάλλαγμα καὶ δίνεται δωρεάν. Πτωχοί, πλούσιοι, ὄμορφοι, ἀσχημοί, δούλοι, ἀφέντες εἶναι ὅλοι δεκτοί. Η οικονομική κατάσταση, η σωματική διάπλαση καὶ η κοινωνική κατάσταση δεν παίζουν κανένα ρόλο στη Βασιλεία των Ουρανῶν, η οποία εἶναι ἀνοικτὴ για ὅλους. Μπροστὰ μας ἔχουμε ἕναν διαφορετικὸ σατανά, ἕναν σατανά σε ἀπόγνωση να περιφέρεται στον χώρο καὶ μονολογώντας να συνειδητοποιεῖ τη μοναξιά του. Ἀναμφισβήτητα, η δραματικότητα εἶναι πολὺ ἐντονη σε αὐτὸν τον οἶκο.

Εδῶ ξεχωρίζουν οἱ γλωσσικοὶ τύποι στενά (στ.2), χάρις, δόσεως, δῶρον(στ.3), ἄμορφοι, δούλοι, δεσπότης (στ.6), πηγὴ ζωῆς (στ.8), για τους οποίους μπορούν να παρατεθῶν τα ἀκόλουθα χωρία της Παλαιᾶς καὶ της Καινῆς Διαθήκης: καὶ εἶπε Δαυὶδ πρὸς Γάδ· στενά μοι πάντοθεν σφόδρα ἐστίν· (Β Βασ. 24,14), καὶ ἀνεστέναζε Σωσάννα καὶ εἶπε· στενά μοι πάντοθεν· (Σωσ. 1,22), καὶ δώσω χάριν τῷ λαῷ τούτῳ ἐναντίον τῶν Αἰγυπτίων· (Εξ. 3,21), καὶ ἔδωκεν ὁ Ὑψιστος χάριν καὶ μορφήν ἐνώπιον Ἐνεμεσσάρου, καὶ ἤμην αὐτοῦ ἀγοραστής· (Γωβ. 1,13), Τὸ δὲ παιδίον ἠῤῥαυε καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι πληρούμενον σοφίας, καὶ χάρις Θεοῦ ἦν

ἐπ' αὐτό. (Λουκ. 2,40), Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. (Ρωμ. 16,20), δόσις Κυρίου παραμένει εὐσεβέσι, καὶ ἡ εὐδοκία αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα εὐδοωθήσεται. (Σοφ. Σειρ.11,17), οἶδατε δὲ καὶ ὑμεῖς, Φιλιππήσιοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ λήψεως εἰ μὴ ὑμεῖς μόνον, (Φιλιπ. 4,15), πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθεν ἐστὶ καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, παρ' ᾧ οὐκ ἐνὶ παραλλαγῇ ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα. (Ιακ. 1,17), δεδῶρηται ὁ Θεός μοι δῶρον καλὸν ἐν τῷ νῦν καιρῷ· αἰρετιεῖ με ὁ ἀνὴρ μου, τέτοκα γὰρ αὐτῷ υἱοὺς ἔξ· καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ζαβουλών. (Γεν. 30,20), καὶ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ λαλήσεις, λέγων· ὁ προσφέρων θυσίαν σωτηρίου, οἶσει τὸ δῶρον αὐτοῦ Κυρίῳ καὶ ἀπὸ τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου. (Λευ. 7,29), Ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάκει μνησθῆς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὑπάγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. (Ματθ. 5,23-24), τῇ γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως· καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν, Θεοῦ τὸ δῶρον, (Εφ. 2,8), οὐ γὰρ ἠπόρει ἡ παντοδύναμός σου χεὶρ καὶ κτίσασα τὸν κόσμον ἐξ ἀμόρφου ὕλης ἐπιπέμψαι αὐτοῖς πλῆθος ἄρκων ἢ θρασεῖς λέοντας (Σοφ. Σολ. 11,17), Οἱ κύριοι τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέχεσθε, εἰδότες ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχετε Κύριον ἐν οὐρανοῖς. (Κολ. 4,1), εὐλογεῖτε, δοῦλοι Κυρίου, τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. (Δαν. 3,85), μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἐλθὼν ὁ κύριος εὐρήσει γρηγοροῦντας. ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτούς, καὶ παρελθὼν διακονήσει αὐτοῖς. (Λουκ. 12,37), πλούσιοι πτωχῶν ἄρξουσιν, καὶ οἰκέται ἰδίους δεσπότης δανειοῦσι (Παρ. 22,7), Ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι, τοὺς ἰδίους δεσπότης πάσης τιμῆς ἀξίους ἠγείσθωσαν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ διδασκαλία βλασφημηθῆται. (Α Τιμ. 6,1), νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ρῆμά σου ἐν εἰρήνῃ, (Λουκ. 2,29), ὅτι παρὰ σοὶ πηγὴ ζωῆς, ἐν τῷ φωτὶ σου ὀψόμεθα φῶς. (Ψαλ. 35,10), πηγὴ ζωῆς ἐν χειρὶ δικαίου, στόμα δὲ ἀσεβοῦς καλύπτει ἀπόλεια. (Παρ. 10,11), νόμος σοφοῦ πηγὴ ζωῆς, ὁ δὲ ἄνους ὑπὸ παγίδος θανεῖται. (Παρ. 13,14), γνῶσις σοφοῦ ὡς κατακλυσμὸς πληθυνθήσεται καὶ ἡ βουλή αὐτοῦ ὡς πηγὴ ζωῆς. (Σοφ. Σειρ. 21,13).

Οἶκος ι

Στη συνέχεια, μέσα από μια ζωηρή οπτικοακουστική εικόνα αισθητοποιείται η απόταξη του σατανά. Οι άνθρωποι παραδομένοι στο κράτος της φθοράς και του θανάτου (ὑπνοῦντας τοὺς πάντας ἐν κατωτάτου Ἰαίδου) ἀκούνε τον ορμητικό ἦχο του νεροῦ της κολυμπήθρας, ἀφυπνίζονται ξαφνικά και διαλύουν τη συνθήκη με τον διάβολο και τον Ἄδη. Αρχίζουν την

ανοδική πορεία και επανέρχονται σε κοινωνία με τον Θεό, στην όραση της δόξας του, στο φωτισμό του νου, δηλαδή στην προπρωτική τους κατάσταση.

Τα δώρα του Θεού είναι πλούσια και αφορούν τους πάντες. Το μόνο που λαμβάνει από τους πιστούς είναι η Ομολογία της Πίστης τους. Προϋπόθεση του βαπτίσματος είναι η πίστη του χριστιανού στο πρόσωπο του Χριστού, καθώς «ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται» (Μαρκ. 16, 16). Ὅπως ομολογεί ο ἀπόστολος Παῦλος, «Εἷς Κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα» (Ἐφ. 4, 5).

Ἡ φράση « ἐνεφύσησαν ἐμοὶ» μας υποδηλώνει ὅτι οἱ χριστιανοὶ αὐτοί, πρὶν φθάσουν στὴν Ομολογία τῆς Πίστεως, πέρασαν ἀπὸ τὴ διαδικασία τῶν εξοστρακισμῶν. Ἐδῶ ὁ εξοστρακισμὸς ἐγίνε με ἓνα ἀπλὸ ἐμφύσημα θυμίζοντας μας τὸ «Πῦρ γίνεται τῷ μὴ φαινομένῳ» τοῦ Κυρίλλου Ἱεροσολύμων (Κατήχησις ἸΣΤ΄ Φωτιζομένων). Ἐπίσης, ὅπως μαρτυρεῖ ὁ Ἱπόλυτος στὴν Αποστολικὴ Παράδοση, τὸ Μέγα Σάββατο γίνονταν ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο οἱ τελευταῖοι ἐξορκισμοὶ τῶν φωτιζομένων, οἱ ὁποῖοι ολοκληρώνονταν με τὴν ἐμφύσηση τοῦ προσώπου τους καὶ τὴ σφράγιση στὸ μέτωπο, στὰ αὐτιά καὶ τὴ μύτη.

Ἀπὸ τὰ λεξιλογικὰ στοιχεῖα τοῦ οἴκου ξεχωρίζουν τα: ὑπνοῦντες, Ἰδαίου (στ.1) χειμάρρους, ἤχος (στ.2), ἀνέστησε (στ.3), ἐπεβίβασεν (στ.4), ἄνευ ἀργυρίου (στ.5), λόγον (στ.6), πιστεύω (στ.7), ἐνεφύσησε, ἐβόησαν (στ.8), ρύεται (στ.9) καὶ τὰ σχετικὰ χωρία ἀπὸ τὴ βιβλικὴ γραμματεία εἶναι τὰ ἀκόλουθα: καὶ ἔλαβε Δαυὶδ τὸ δῶρον καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος ἀπὸ προσκεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλθον καθ' ἑαυτούς· καὶ οὐκ ἦν ὁ βλέπων καὶ οὐκ ἦν ὁ γινώσκων καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξεγυριόμενος, πάντες ὑπνοῦντες, ὅτι θάμβος Κυρίου ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτούς. (Α Βασ. 26,12), καὶ ποιήσεις κατὰ τὴν σοφίαν σου καὶ οὐ κατάξεις τὴν πολιὰν αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ εἰς ἄδου· (Γ Βασ. 2,6), ὑψηλὸς ὁ οὐρανός, καὶ τί ποιήσεις; βαθύτερα δὲ τῶν ἐν ἄδου τί οἶδας; (Ιωβ. 11,8), βασιλεῖ διαβολὴ γλώσσης ἀδίκου. ἤγγισεν ἕως θανάτου ἡ ψυχὴ μου, καὶ ἡ ζωὴ μου ἦν σύνεγγυς ἄδου κάτω, (Σοφ. Σειρ. 51,6), ὅτι τάδε λέγει Κύριος· οὐκ ὄψεσθε πνεῦμα καὶ οὐκ ὄψεσθε ὑετόν, καὶ ὁ χειμάρρους οὗτος πλησθήσεται ὕδατος, καὶ πίεσθε ὑμεῖς καὶ αἰκτῆσεις ὑμῶν καὶ τὰ κτήνη ὑμῶν· (Δ Βασ. 3,17), ἐπίστρεψον, Κύριε, τὴν αἰχμαλωσίαν ἡμῶν ὡς χειμάρρους ἐν τῷ νότῳ. (Ψαλ. 125,4), Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐξῆλθε σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων, ὅπου ἦν κῆπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. (Ιω. 18,1), εἴτε πνεῦμα συρίζον ἢ περὶ ἀμφιλαφεῖς κλάδους ὀρνέων ἤχος εὐμελῆς ἢ ρυθμὸς ὕδατος πορευομένου βία ἢ κτύπος ἀπηνῆς καταρρίπτομένων πετρῶν, (Σοφ. Σολ. 17,17), εἰς φωνὴν ἔθετο ἤχος ὕδατος ἐν οὐρανῷ καὶ ἀνήγαγε νεφέλας ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς, ἀστραπὰς εἰς ὑετόν ἐποίησε καὶ ἐξήγαγε φῶς ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ. (Ιερ. 28,16), καὶ ἐξεπορεύετο ἤχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου. (Λουκ. 4,37), καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἤχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθημένοι· (Πραξ.

2,2), και ανέστησε Κύριος τὸ ῥῆμα αὐτοῦ, ὃ ἐλάλησε, και ανέστην ἀντὶ Δαυὶδ τοῦ πατρός μου και ἐκάθισα ἐπὶ τοῦ θρόνου Ἰσραὴλ, καθὼς ἐλάλησε Κύριος, και ὠκοδόμησα τὸν οἶκον τῷ ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ Ἰσραὴλ. (Γ Βασ. 8,20), και ανέστησε Κύριος τὸν λόγον τοῦτον, ὃν ἐλάλησε, και ἐγενήθη ἀντὶ Δαυὶδ τοῦ πατρός μου και ἐκάθισα ἐπὶ τὸν θρόνον Ἰσραὴλ, καθὼς ἐλάλησε Κύριος, και ὠκοδόμησα τὸν οἶκον τῷ ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ Ἰσραὴλ (Β Παραλ. 6,10), ὃν ὁ Θεὸς ανέστησε λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ. (Πραξ. 2,24), τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ανέστησεν ὁ Θεός, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες. (Πραξ. 2,32), και εἶπε τῷ βασιλεῖ· ἐπιβίβασον τὴν χειρὰ σου ἐπὶ τὸ τόξον· και ἐπεβίβασεν Ἰωὰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, και ἐπέθηκεν Ἐλισαιὲ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὰς χεῖρας τοῦ βασιλέως. (Δ Βασ. 13,16), ἐπεβίβασας ἀνθρώπους ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν, διήλθομεν διὰ πυρὸς και ὕδατος, και ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχὴν. (Ψαλ. 65,12), κτήνη τε παραστήσαι, ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν Παῦλον διασώσωσι πρὸς Φήλικα τὸν ἡγεμόνα, (Πραξ. 23,24), ἐὰν δὲ τὰ τρία ταῦτα μὴ ποιήσῃ αὐτῇ, ἐξελεύσεται δωρεὰν ἄνευ ἀργυρίου. (Εξ. 21,11), ἤνοιξα τὸ στόμα μου και ἐλάλησα· κτήσασθε ἑαυτοῖς ἄνευ ἀργυρίου. (Σοφ. Σειρ. 51,25), Οἱ διψῶντες, πορεύεσθε ἐφ' ὕδωρ, και ὅσοι μὴ ἔχετε ἀργύριον, βαδίσαντες ἀγοράσατε, και φάγετε και πίεσθε ἄνευ ἀργυρίου και τιμῆς οἶνον και στέαρ. (Ησ. 55,1), ἀργυρίου ἢ χρυσοῦ ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα· (Πραξ. 20,33), ἰδοὺ πάντες ὑμεῖς, υἱοὶ Ἰσραὴλ, δότε ἑαυτοῖς λόγον και βουλὴν ἐκεῖ. (Κρ. 20,7), και δὸς λόγον μου και ἀπάτην εἰς τραῦμα και μῶλωπα αὐτῶν, οἱ κατὰ τῆς διαθήκης σου και οἴκου ἡγιασμένοι σου και κορυφῆς Σιών και οἴκου κατασχέσεως υἱῶν σου ἐβουλεύσαντο σκληρά. (Ιουδ. 9,13), δὸς λόγον εὐρυθμον εἰς τὸ στόμα μου ἐνώπιον τοῦ λέοντος και μετάθεσ τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς μῖσος τοῦ πολεμοῦντος ἡμᾶς εἰς συντέλειαν αὐτοῦ και τῶν ὁμονούντων αὐτῷ· (Εσθ. 4,17), ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου, και ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου, καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. (Ιω. 17,14), ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει τῷ Θεῷ. (Ρωμ. 14,12), οἴδατε δὲ και ὑμεῖς, Φιλιππησιοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως και λήψεως εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι, (Φιλιπ. 4,15), πιστεύω τοῦ ἰδεῖν τὰ ἀγαθὰ Κυρίου ἐν γῆ ζώντων. (Ψαλ. 26,13), ἐὰν τε καλέσω και μὴ ὑπακούσῃ, οὐ πιστεύω ὅτι εἰσακήκοέ μου τῆς φωνῆς. (Ιωβ. 9,16), και εὐθέως κράζας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου μετὰ δακρῶν ἔλεγε· πιστεύω, κύριε· βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. (Μαρκ. 9,24), ὁ δὲ ἔφη· πιστεύω, Κύριε· και προσεκύνησεν αὐτῷ. (Ιω. 9,38), εἶπε δὲ ὁ Φίλιππος· εἰ πιστεύεις ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, ἔξεστιν. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε· πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. (Πραξ. 8,37), διὸ εὐθυμεῖτε, ἄνδρες· πιστεύω γὰρ τῷ Θεῷ ὅτι οὕτως ἔσται καθ' ὃν τρόπον λελάληται μοι. (Πραξ. 27,25), και ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, και ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, και ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. (Γεν. 2,7), και ἐνεφύσησε τῷ παιδαρίῳ

τρὶς καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν Κύριον καὶ εἶπε· Κύριε ὁ Θεός μου, ἐπιστραφήτω δὴ ἡ ψυχὴ τοῦ παιδαρίου τούτου εἰς αὐτόν. (Γ Βασ. 17,21), ἐνεφύσησε γὰρ αὐτοῖς καὶ ἐξηράνθησαν, ἀπόλοντο παρὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτοὺς σοφίαν. (Ιωβ. 4,21), καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησε καὶ λέγει αὐτοῖς· λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον· (Ιω. 20,22), καὶ ἐβόησαν υἱοὶ Ἰσραὴλ πρὸς Κύριον ἀπὸ προσώπου Μαδιάμ. (Κρ. 6,7), ὡς εἰσῆλθεν Ἰακώβ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἐταπεινώσεν αὐτοὺς Αἴγυπτος, καὶ ἐβόησαν οἱ πατέρες ἡμῶν πρὸς Κύριον, (Α Βασ. 12,8), καὶ πεσόντες ὁ λαὸς προσεκύνησαν τῷ Θεῷ καὶ ἐβόησαν λέγοντες· (Ιουδ. 6,18), διότι ἐλεημοσύνη ἐκ θανάτου ρύεται καὶ οὐκ ἔα εἰσελθεῖν εἰς τὸ σκότος· (Τωβ. 4,10), δικαιοσύνη ἀνδρῶν ὀρθῶν ρύεται αὐτούς, τῇ δὲ ἀπωλεία αὐτῶν ἀλίσκονται παράνομοι. (Παρ. 11,6), ἀντιλαμβάνεται καὶ ρύεται καὶ ποιεῖ σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ὅστις ἐξείλατο τὸν Δανιὴλ ἐκ χειρὸς τῶν λεόντων. (Δαν. 6,27), ὃς ἐκ τηλικούτου θανάτου ἐρύσατο ἡμᾶς καὶ ρύεται, εἰς ὃν ἠλπίκαμεν ὅτι καὶ ἔτι ρύσεται, (Β Κορ. 1,10).

Οἶκος ια

Βλέποντας τον Βελίαρ, που το όνομά του σημαίνει απώλεια, ανομία, να παρακολουθεῖ γεμάτος μίσος και κακία ακόμα πιο στενά τους νεοφώτιστους, ο Ρωμανός παίρνει ο ίδιος τον λόγο και απευθύνεται σε β' πρόσωπο σε αυτούς. Τους διαβεβαιώνει για την αγάπη του και με περίσσια τρυφερότητα αρχίζει τις παραινέσεις. Από εδώ και στο εξής η οριστική ἐγκλίση μετατρέπεται σε προστακτική και υποτακτική, ενώ οι κλητικές προσφωνήσεις είναι συχνότατες. Θα λέγαμε ότι εδώ ο ποιητής ενδύεται τον ρόλο ενός ιερέα που δίνει συμβουλές σε κάποιον που μόλις έλαβε τη χάρη του βαπτίσματος. Του ζητάει ενότητα και συνέχεια στα λόγια και στις πράξεις του. Δεν μπορεί τη μια μέρα να συμπεριφέρεται σαν νεοφώτιστος και την άλλη διαφορετικά. Πρέπει, εξάλλου, να φροντίσει για τη διατήρηση της τερπνότητας και της ωραιότητας που κληρονόμησε από τον Κύριο (Ψαλ. 26,4).

Για τους λεξιλογικούς τύπους ρημάτων (στ.1), γεννήματι (στ.4), ἀγαπῶν (στ.5), τερπνὲ (στ.6), ὠραῖος (στ.7), ἄγαμος (στ.8) η χριστιανική γραμματεία παρέχει,μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα χωρία: οὐ καὶ σὺ ἀπεποιήσω φόβον, συνετελέσω δὲ ῥήματα τοιαῦτα ἔναντι τοῦ Κυρίου; (Ιωβ. 15,4), καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς φωνὴν ῥημάτων, ἦν ὑμεῖς ἠκούσατε, καὶ ὁμοίωμα οὐκ εἶδετε, ἀλλ' ἡ φωνήν· (Δευτ. 4,12), ἐγὼ ἐκέκραξα, ὅτι ἐπήκουσάς μου, ὁ Θεός· κλῖνον τὸ οὖς σου ἐμοὶ καὶ εἰσάκουσον τῶν ῥημάτων μου. (Ψαλ. 16,6), καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ, (Λουκ. 24,8), καὶ ἐάν τις μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων καὶ μὴ πιστεύσῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν· (Ιω. 12,47), καὶ ἡμεῖς ἐσμεν αὐτοῦ μάρτυρες τῶν ῥημάτων τούτων, καὶ τὸ Πνεῦμα δὲ τὸ Ἅγιον ὃ ἔδωκεν ὁ Θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ. (Πραξ. 5,32),

Νεφθαλεὶμ στέλεχος ἀνειμένον, ἐπιδιδούς ἐν τῷ γεννήματι κάλλος. (Γεν. 49,21), ἀπορρήξουσιν τὰ τέκνα αὐτῶν, πληθυνθήσονται ἐν γεννήματι· ἐξελεύσονται, καὶ οὐ μὴ ἀνακάμψουσιν αὐτοῖς. (Ιωβ. 39,4), ἐὰν δὲ καταβοσκήσῃ τις ἄγρον ἢ ἀμπελῶνα καὶ ἀφῆ τὸ κτήνος αὐτοῦ καταβοσκήσῃ ἄγρον ἕτερον, ἀποτίσει ἐκ τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ κατὰ τὸ γέννημα αὐτοῦ· ἐὰν δὲ πάντα τὸν ἄγρον καταβοσκήσῃ, τὰ βέλτιστα τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ καὶ τὰ βέλτιστα τοῦ ἀμπελῶνος αὐτοῦ ἀποτίσει. (Εξ. 22,5), ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πῖω ἐκ τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. (Μαρκ. 14,25), Ἔλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ· γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; (Λουκ. 3,7), καὶ συναχθήσονται πάντες καὶ ἀκούσονται. τίς αὐτοῖς ἀνήγγειλε ταῦτα; ἀγαπῶν σε ἐποίησα τὸ θέλημά σου ἐπὶ Βαβυλῶνα τοῦ ἄραι σπέρμα Χαλδαίων. (Ησ. 48,14), Κύριος ἐξετάζει τὸν δίκαιον καὶ τὸν ἀσεβῆ, ὁ δὲ ἀγαπῶν τὴν ἀδικίαν μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν. (Ψαλ. 10,5), ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἑμαυτόν. (Ιω. 14,21), λάβετε ψαλμὸν καὶ δότε τύμπανον, ψαλτήριον τερπνὸν μετὰ κιθάρας· (Ψαλ. 80,3), Ἴδου δὴ τί καλὸν ἢ τί τερπνόν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό; (Ψαλ. 132,1), Καὶ ἦν Ἰωσήφ καλὸς τῷ εἶδει καὶ ὠραῖος τῇ ὄψει σφόδρα. (Γεν. 39,6), καὶ γε αὐτὸς ὠραῖος τῇ ὄψει σφόδρα, καὶ αὐτὸν ἔτεκεν ὀπίσω Ἀβεσσαλώμ. (Γ Βασ. 1,6), Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὠραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. (Ματθ. 23,27), πῶς δὲ κηρύττουσιν ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσι; καθὼς γέγραπται· ὡς ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθά! (Ρωμ. 10,15), καὶ τίς ἀνὴρ χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων ἐβαστάζετο, ὃν ἐτίθουν καθ' ἡμέραν πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν λεγομένην ὠραῖαν τοῦ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὸ ἱερόν· (Πραξ. 3,2), ὦ τῶν ἐμῶν παίδων, οἱ μὲν ἄγαμοι, οἱ δὲ γήμαντες ἀνόνητοι· (Δ Μακ. 16,9), θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶναι. ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, πῶς ἀρέσει τῷ Κυρίῳ· (Α Κορ. 7,32).

Οἶκος ιβ

Ο χριστιανός μετὰ τὴν βάπτισή του πρέπει νὰ χαρακτηρίζεται ἀπὸ σταθερότητα καὶ ἐπιμονή (ἐπίμεινον πιστεύων). Πρέπει ἡ σκέψη του νὰ μείνει λευκοφόρος. Το λευκὸ χρῶμα παραπέμπει στὴν ἐσωτερικὴ καθαρότητα ποὺ δια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔλαβε ὁ νεοφώτιστος. Εξάλλου, τὸ χρῶμα αὐτὸ συμβολίζει τὴ λευκὴ στολή τῶν ἁγίων καὶ τῶν μαρτύρων στὸν παράδεισο, τὰ λευκὰ ἐνδύματα τῶν ἀγγέλων στὴν Ἀνάσταση καὶ τὴν

Ανάληψη, τα μάτια του μεταμορφωμένου Χριστού τον οποίο ντύνεται ο νεοφώτιστος³¹. Ο Κύριλλος Ιεροσολύμων λέει στον νεοφώτιστο ότι, αφού έβγαλε τα παλιά μάτια και ενεδύθη εκείνα που έχουν πνευματική λευκότητα, πρέπει να φοράει πάντα λευκά εννοώντας εκείνα που είναι πραγματικά λευκά και λαμπρά, δηλαδή τα πνευματικά.

Δεν πρέπει να παραπλανηθεί από τον σατανά που θα του πει ότι είναι αρκετές οι επτά ημέρες που συνετάχθη με τον Χριστό. Προφανώς, η αναφορά των επτά ημερών εδώ επιτελεί διπλή λειτουργία. Από τη μια, μπορεί να έχει σχέση με το γεγονός ότι ύστερα από το βάπτισμα επί επτά μέρες ο νεοφώτιστος κυκλοφορούσε φορώντας τον λευκό χιτώνα της βάπτισής του και συμμετείχε καθημερινά στις λεγόμενες «μυσταγωγικές» κατηχήσεις και στη Θεία Κοινωνία³². Την όγδοη ημέρα γινόταν η απόλυση και η τριχοκουρία, το επιστέγασμα της όλης διαδικασίας. Οπότε, ίσως, εδώ ο σατανάς τον προτρέπει να τον ακολουθήσει την όγδοη ημέρα και έτσι να μην ολοκληρωθεί το μυστήριο.

Από την άλλη, γνωρίζουμε ότι οι ημέρες της δημιουργίας του κόσμου είναι επτά, ενώ η όγδοη ταυτίζεται με την Ανάσταση και προτυπώνει τη μέλλουσα ζωή, τη γλυκιά αιωνιότητα της Βασιλείας του Θεού. Ίσως, λοιπόν, ο σατανάς φοβάται ότι, μέσα από τη γνώση του Θεού και την κοινωνία με τον Ιησού Χριστό, ο πιστός θα θελήσει να εξασφαλίσει την αιώνια ζωή. Κάτι τέτοιο θα σημάνει την οριστική απομάκρυνσή του· οπότε, πρέπει με κάθε τρόπο να του αλλάξει σκέψη και να αναστρέψει την πορεία του. Ελπίζει ότι έστω και την τελευταία στιγμή θα τα καταφέρει.

Για τα γλωσσικά στοιχεία του οίκου επίμεινον (στ.1), συνέταξω (στ.2), έκδύσης (στ.3), διάνοιαν (στ.4), πλάνος, έπτὰ (στ.5), συναυλίζεσθαι, πάρελθε(στ.6), εάν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε σήμερον (στ.8) μπορούν να γίνουν παραπομπές σε ανάλογα σημασιολογικά χωρία της Βίβλου: *ἐξέβαλον γὰρ αὐτοὺς οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν ἐπιμεῖναι οὐδὲ ἐπισιτισμὸν ἐποίησαν ἑαυτοῖς εἰς τὴν ὁδόν. (Εξ. 12,39), προσέταξέ τε αὐτοὺς βαπτισθῆναι ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου. τότε ἠρώτησαν αὐτὸν ἐπιμεῖναι ἡμέρας τινάς. (Πραξ. 10,48), οἱ εὐρόντες ἀδελφοὺς παρεκλήθημεν ἐπ' αὐτοῖς ἐπιμεῖναι ἡμέρας ἐπτὰ, καὶ οὕτως εἰς τὴν Ῥώμην ἦλθομεν. (Πραξ. 28,14), καὶ ἐκεῖνοι δέ, ἐὰν μὴ ἐπιμείνωσι τῇ ἀπιστίᾳ, ἐγκεντρισθήσονται· (Ρωμ. 11,23), καὶ τότε κοινῇ συνετάξαντο καιρὸν ὅτε αὐτὴν δυνήσονται εὐρεῖν μόνην. (Σωσ. 1,14), καὶ ἐγὼ ἔδωκα αὐτὸν καὶ τὸν Ἐλιὰβ τὸν τοῦ Ἀχισαμὰχ ἐκ φυλῆς Δὰν καὶ παντὶ συνετῶ καρδίᾳ δέδωκα σύνεσιν, καὶ ποιήσουσι πάντα ὅσα συνέταξά σοι, (Εξ. 31,6), καὶ ἤρεσαν οἱ λόγοι αὐτῶν ἐνώπιον Ὀλοφέρνηου καὶ ἐνώπιον πάντων τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ συνέταξαν ποιεῖν καθὼς*

³¹ Γρηγόριος (1989) 250.

³² Γρηγόριος (1989) 299.

ἐλάλησαν. (Ιουδ. 7,16), καὶ ἐκδύσεται τὴν στολὴν αὐτοῦ καὶ ἐνδύσεται στολὴν ἄλλην, καὶ ἐξοίσει τὴν κατακάρπωσιν ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τόπον καθαρὸν. (Λευ. 6,4), καὶ ἔκδυσον Ἀαρὼν τὴν στολὴν αὐτοῦ καὶ ἐνδυσον Ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ Ἀαρὼν προστεθεὶς ἀποθανέτω ἐκεῖ. (Αρ. 20,26), καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν περιέθηκαν αὐτῷ χλαμύδα κοκκίνην, (Ματθ. 27,28), Καὶ ἤρξατο ὁ πρῶτος ὁ εἶπας περὶ τῆς ἰσχύος τοῦ οἴνου καὶ ἔφη οὕτως· ἄνδρες, πῶς ὑπερισχύει ὁ οἴνος; πάντα τοὺς ἀνθρώπους τοὺς πίνοντας αὐτὸν πλανᾷ τὴν διάνοιαν· (Α Εσδ. 3,17), τίνα εὐλαβηθεῖσα ἐφοβήθης καὶ ἐψεύσω με καὶ οὐκ ἐμνήσθης μου, οὐδὲ ἔλαβές με εἰς τὴν διάνοιαν οὐδὲ εἰς τὴν καρδίαν σου; (Ησ. 57,11), Ταύτην ἤδη, ἀγαπητοί, δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολήν, ἐν αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει τὴν εἰλικρινῆ διάνοιαν, (Β Πε. 3,1), οἶδαμεν δὲ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦκει καὶ δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν ἵνα γινώσκωμεν τὸν ἀληθινόν· καὶ ἐσμεν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ. οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς Θεὸς καὶ ζωὴ αἰώνιος. (Α Ιω. 5,20), ναὶ δὴ ἐπ’ ἀληθείας ἐγὼ ἐπλανήθην, παρ’ ἐμοὶ δὲ αὐλίζεται πλάνος λαλῆσαι ῥήματα, ἃ οὐκ ἔδει, τὰ δὲ ῥήματά μου πλανᾶται καὶ οὐκ ἐπὶ καιροῦ. (Ιωβ. 19,4), κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. (Ματθ.27,63), ὅτι πολλοὶ πλάνοι εἰσῆλθον εἰς τὸν κόσμον, οἱ μὴ ὁμολογοῦντες Ἰησοῦν Χριστὸν ἐρχόμενον ἐν σαρκί· οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος καὶ ὁ ἀντίχριστος. (Β Ιω. 1,7), καὶ ἐγένετο μετὰ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας καὶ τὸ ὕδωρ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς. (Γεν. 7,10), οὐ φαγῆ ἐπ’ αὐτοῦ ζῶμην· ἑπτὰ ἡμέρας φαγῆ ἐπ’ αὐτοῦ ἄζυμα, ἄρτον κακώσεως, ὅτι ἐν σπουδῇ ἐζήλθετε ἐξ Αἰγύπτου· (Δευτ. 16,3), Πίστει τὰ τεῖχη Ἱεριχὼ ἔπεσε κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. (Εβρ. 11,30), μὴ ἴσθι ἐταῖρος ἀνδρὶ θυμῶδει, φίλω δὲ ὀργίλω μὴ συναυλίζου, (Παρ. 22,24), πάρελθε, πάροικε, κόσμησον τράπεζαν, καὶ εἶτι ἐν τῇ χειρὶ σου, ψώμισόν με. (Σοφ. Σειρ. 29,26), σήμερον, ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, (Ψαλ. 94,8), ἐὰν φοβηθῆτε τὸν Κύριον καὶ δουλεύσητε αὐτῷ καὶ ἀκούσητε τῆς φωνῆς αὐτοῦ καὶ μὴ ἐρίσητε τῷ στόματι Κυρίου καὶ ἦτε καὶ ὑμεῖς καὶ ὁ βασιλεὺς ὁ βασιλεύων ἐφ’ ὑμῶν ὀπίσω Κυρίου πορευόμενοι· (Α Βασ. 12,14), Διό, καθὼς λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, (Εβρ. 3,7).

Οἶκος ιγ´

Ο Ρωμανός τονίζει ὅτι οἱ νεοφώτιστοι δε σύρθηκαν με τὴ βία στο μυστήριο. Ἦταν μια ἐκούσια ἀπόφαση που προέκυψε ἀπὸ ἐσωτερικὴ ἀνάγκη (αὐτὸς αὐτὸν κατήπειξας), ὅταν ἀκούστηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Χριστὸ τὸ «δεῦτε οἱ διψῶντες με καὶ πίετε». Ἡ ἀποδοχὴ τῆς πρότασης σήμανε καὶ τὴν εἰσοδὸ στη Βασιλεία τῶν Ουρανῶν, ἡ ὁποία συνοδεύτηκε ἀπὸ τὴ δημόσια Ὁμολογία τῆς Πίστης τοῦ ἀνθρώπου στὸν Χριστὸ ὡς πηγὴ ζωῆς. Καὶ ἐγίναν

αυτήκοοι μάρτυρες του χαρμόσυνου γεγονότος όλοι οι άγιοι και όλες οι τάξεις των αγγέλλων, οι δυνάμεις, οι αρχές, οι θρόνοι. Τη στιγμή που ο άνθρωπος αναγεννιέται οι άγγελοι δορυφορούν σιωπηλοί τον Τριαδικό Θεό. Ο άγιος Εφραίμ ο Σύρος αναφέρει ότι με το ιερό βάπτισμα ο νεοφώτιστος αποκηρύττει οριστικά τον σατανά και τους αγγέλους του και ενώπιον πολλών μαρτύρων προσχωρεί στην παράταξη του Χριστού. Πρέπει να προσέξει σε ποιον προσχώρησε, να μη δείξει αδιαφορία και να γνωρίζει ότι εκείνη την ώρα οι άγγελοι κατέγραψαν τις φωνές του και τις ομολογίες του.

Οι γλωσσικοί τύποι ανάγκης (στ.1), διψῶντες, πίνετε (στ.4), πηγὴν ζωῆς (στ.6), ἅγιοι (στ.7), δυνάμεις, ἀρχαί, θρόνοι (στ.8) μνημονεύονται και στα κάτωθι χωρία της προηγηθείσης του ύμνου βιβλικής γραμματείας: ἡ τὴν δέησιν αὐτοῦ εἰσακούσεται ὁ Θεός; ἡ ἐπελθούσης αὐτῶ ἀνάγκης (Ιωβ. 27,9), ἐὰν γὰρ εὐαγγελίζωμαι, οὐκ ἔστι μοι καύχημα· ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται· οὐαὶ δὲ μοί ἐστιν ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι· (Α Κορ. 9,16), Οἱ διψῶντες, πορεύεσθε ἐφ' ὕδωρ, καὶ ὅσοι μὴ ἔχετε ἀργύριον, βαδίσαντες ἀγοράσατε, καὶ φάγετε καὶ πίεσθε ἄνευ ἀργυρίου καὶ τιμῆς οἴνον καὶ στέαρ. (Ησ. 55,1), ἔλθετε φάγετε τῶν ἐμῶν ἄρτων καὶ πίνετε οἴνον, ὃν ἐκέρασα ὑμῖν· (Παρ. 9,5), καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· πίνετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· (Ματθ. 26,27), ὑπομονὴ Ἰσραὴλ, Κύριε, πάντες οἱ καταλιπόντες σε καταισχυνθήτωσαν, ἀφεστηκότες ἐπὶ τῆς γῆς γραφήτωσαν, ὅτι ἐγκατέλιπον πηγὴν ζωῆς, τὸν Κύριον. (Ιερ. 17,13), ἕως οὗ ἦλθεν ὁ παλαιὸς ἡμερῶν καὶ τὸ κρίμα ἔδωκεν ἁγίοις Ὑψίστου, καὶ ὁ καιρὸς ἔφθασε καὶ τὴν βασιλείαν κατέσχον οἱ ἅγιοι. (Δαν. 7,22) Εὐφραίνου ἐπ' αὐτῇ, οὐρανέ, καὶ οἱ ἅγιοι καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται, ὅτι ἔκρινεν ὁ Θεὸς τὸ κρίμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς. (Αποκ. 18,20), οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινοῦσι; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλαχίστων; (Α Κορ. 6,2), καὶ τακήσονται πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν, καὶ ἐλιγῆσεται ὁ οὐρανὸς ὡς βιβλίον, καὶ πάντα τὰ ἄστρα πεσεῖται ὡς φύλλα ἐξ ἀμπέλου καὶ ὡς πίπτει φύλλα ἀπὸ συκῆς. (Ησ. 34,4), εὐλογεῖτε τὸν Κύριον, πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ, λειτουργοὶ αὐτοῦ οἱ ποιοῦντες τὸ θέλημα αὐτοῦ· (Ψαλ. 102,21), ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῇ οἰκουμένῃ· αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. (Λουκ. 21,26), καὶ ἡ βασιλεία καὶ ἡ ἐξουσία καὶ ἡ μεγαλωσύνη τῶν βασιλέων τῶν ὑποκάτω παντὸς τοῦ οὐρανοῦ ἐδόθη ἁγίοις Ὑψίστου, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος, καὶ πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ αὐτῶ δουλεύσουσι καὶ ὑπακούσονται. (Δαν. 7,27), πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ οὔτε δυνάμεις οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα (Ρωμ. 8,38), ὅτι ἐν αὐτῶ ἐκτίσθη τὰ πάντα, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὄρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι εἴτε κυριότητες εἴτε ἀρχαὶ εἴτε ἐξουσίαι· (Κολ. 1,16), ἐμοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου, ὁ Θεός, λίαν ἐκραταιώθησαν αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν· (Ψαλ. 138,17).

Οίκος ιδ΄

Όλη η φύση άκουσε τον νεοφώτιστο να ομολογεί την πίστη του και δε μπορεί ο ίδιος να το αρνηθεί. Αν συμβεί κάτι τέτοιο, θα οργιστούν τόσο οι έχοντες την εξουσία στην Βασιλεία των Ουρανών όσο και οι κοσμικοί άρχοντες. Μας κάνει εντύπωση εδώ η αναφορά στην κοσμική εξουσία. Προβληματισμό γεννούν και οι επόμενοι στίχοι οι οποίοι αναφέρουν ότι πολλές φορές οι νεοφώτιστοι προσήλθαν στο βάπτισμα υπό τη σκιά του φόβου κυρώσεων από την πλευρά της πολιτείας.

Ίσως, λοιπόν, διατείνονται μερικοί, ο Ρωμανός εδώ υποστηρίζει και εκφράζει την εκκλησιαστική πολιτική του Ιουστινιανού ο οποίος με νόμο το 528 μ.Χ. επέβαλλε στους μη Χριστιανούς υπηκόους του να προσέλθουν στο χριστιανισμό. Έχει διατυπωθεί η εικασία ότι ο Ρωμανός έγραψε το κοντάκιο για να συμβάλει με τον δικό του τρόπο στην αποδοχή του μέτρου αυτού και δικαιολογεί τους αναγκαστικούς βαπτισμούς των υπηκόων της αυτοκρατορίας³³ που θα έσπευδαν να δηλώσουν τη νομιμοφοσύνη τους. Φαίνεται, όμως, να υπάρχει πρόβλημα με τη στήριξη μιας τέτοιας θέσης, καθώς οι συγκεκριμένοι στίχοι αναιρούνται από τους στίχους 1-2 του προηγούμενου οίκου που κάνουν λόγο για εκούσια προσέλευση των πιστών στο βάπτισμα. Εξάλλου, ο Ρωμανός δεν έχει δώσει δείγματα απερίφραστης κυνικότητας σε άλλα κοντάκια που να μας επιτρέπουν να δικαιολογήσουμε την παρουσίαση του φόβου των νόμων ως λόγο της βάπτισης. Σε καμία περίπτωση δε θα ανέφερε κάτι τέτοιο, αν ήθελε να υποστηρίξει την πολιτική του Ιουστινιανού. Το μόνο που μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα είναι ότι οι στίχοι αυτοί αναφέρονται σε πιέσεις που ασκούσαν στους εθνικούς για να προσέλθουν στον χριστιανισμό³⁴. Υπάρχουν, βέβαια, και εκείνοι που υποστηρίζουν ότι πίσω από αυτούς τους στίχους κρύβεται μια πιθανή κριτική στάση του Ρωμανού απέναντι στη θρησκευτική πολιτική του αυτοκράτορα και ότι εκφράζεται μια συγκεκριμένη συμπάθεια προς τους νεοφώτιστους, οι οποίοι υποχρεώθηκαν να δεχθούν το βάπτισμα, και συγκεκριμένα προς μια ομάδα ειδωλολατρών ευγενικής καταγωγής που υπέστησαν αυτή τη δοκιμασία το 546 μ.Χ.³⁵.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, αν οι στίχοι ιδ΄ 5-6 έχουν πραγματικά σχέση με τον νόμο του 528 μ.Χ., τότε έχουμε ένα σίγουρο *terminus post quem* για τη χρονολόγηση του κοντακίου. Βέβαια, δεν είμαστε απόλυτα σίγουροι για κάτι τέτοιο.

³³ Grosdidier de Matons (1977) 282.

³⁴ Μητσάκης (1986) 382.

³⁵ Koder (2008) 285.

Αν το μετανιώσει ο μόλις βαπτισμένος χριστιανός, υποστηρίζει ο Ρωμανός, θα βρεθεί σε πολύ δύσκολη θέση την ώρα της Κρίσεως και ο Κύριος θα είναι αμείλικτος μαζί του. Σύμφωνα με τον άγιο Εφραίμ, θα στενάξει πικρά, θα χύσει δάκρυα και δε θα έχει καμιά ωφέλεια³⁶.

Τα λεξιλογικά στοιχεία που κινούν την προσοχή είναι τα πᾶσα κτίσις (στ.4), βαπτίσματι (στ.6), καιρὸς κρίσεως (στ.8), ἀνταποδώσει (στ.9), τα οποία θυμίζουν τα εξής αποσπάσματα: σοὶ δουλευσάτω πᾶσα ἡ κτίσις σου· ὅτι εἶπας, καὶ ἐγενήθησαν, ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά σου, καὶ ὠκοδόμησε· καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιστήσεται τῇ φωνῇ σου. (Ιουδ. 16,14), οἶδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν· (Ρωμ. 8,22), οἶδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν· (Ρωμ. 8,22), ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν, ἢ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; (Ματθ. 20,22), ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; (Μαρκ. 10,38), καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφρασιν ἁμαρτιῶν, (Λουκ. 3,3), ὁ φυλάσσει ἐντολὴν οὐ γνώσεται ῥῆμα πονηρὸν, καὶ καιρὸν κρίσεως γινώσκει καρδία σοφοῦ· (Εκκλ. 8,5), οἶδε Κύριος εὐσεβεῖς ἐκ πειρασμοῦ ῥύεσθαι, ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν, (Β Πε. 2,9), λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ· φοβήθητε τὸν Κύριον καὶ δότε αὐτῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ, καὶ προσκυνήσατε τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πηγὰς ὑδάτων. (Αποκ. 14,7), ὅτι τὸ αἷμα τῶν υἰῶν αὐτοῦ ἐκδικᾶται, καὶ ἐκδικήσει καὶ ἀνταποδώσει δίκην τοῖς ἐχθροῖς καὶ τοῖς μισοῦσιν ἀνταποδώσει, καὶ ἐκκαθαριεῖ Κύριος τὴν γῆν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. (Δευτ. 32,43), καὶ ἀνταποδώσει μοι Κύριος κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου καὶ κατὰ τὴν καθαριότητα τῶν χειρῶν μου ἀνταποδώσει μοι, (Ψαλ. 17,21).

Οἶκος ιε´

Στον οἶκο αὐτὸν ο Ρωμανός συνεχίζει τις συμβουλές. Ο νεοφώτιστος πρέπει να ἔχει σύνεση (νουθέτει) και να μην επαναπαύεται, ακόμα και αν ἦρθε ἀπὸ φόβο. Ἄξια προβληματισμοῦ εἶναι ἡ κατ' εξακολούθηση αναφορά του στον πιθανὸ εξαναγκασμὸ του νεοφώτιστου. Ἴσως, ὁμως, με τὴν αναφορά το φόβου να αναφέρεται στην ψυχολογικὴ κατάσταση του νεοφώτιστου και τους ενδιασμοὺς που πιθανόν εἶχε.

³⁶ Γρηγόριος (1989) 144.

Μόνο αν αγαπήσει και σφίξει γερά τα δώρα που έλαβε ο νέος χριστιανός, δε θα γίνει περίγελως του σατανά ο οποίος τώρα τον φοβάται λόγω της αποφασιστικότητας τους. Μόνο με πίστη δε θα του δώσει την ευκαιρία να τον χλευάσει ότι ήταν ψέματα όσα ο ίδιος ομολογούσε προηγουμένως.

Για τα γλωσσικά στοιχεία νουθέτει (στ.1), φόβω, πόθω (στ.2), αγάπησον, σφίγξον (στ.3), αὐτομολήσης (στ.4), κατάγελως (στ.5), ἀπετάζω, λατρεία (στ.7), ἠγάπησας (στ.8), σέβω (στ.), που έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα μέσα στον οίκο, αξίζει να μελετηθούν τα ακόλουθα χωρία της Καινῆς και Παλαιᾶς Διαθήκης: *καὶ ἀνήγγελκα αὐτῷ ὅτι ἐκδικῶ ἐγὼ τὸν οἶκον αὐτοῦ ἕως αἰῶνος ἐν ἀδικίαις υἰῶν αὐτοῦ, ὅτι κακολογοῦντες Θεὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐνουθέτει αὐτούς (Α Βασ. 3,13), διὸ τοὺς παραπίπτοντας κατ' ὀλίγον ἐλέγχεις καὶ ἐν οἷς ἁμαρτάνουσιν ὑπομιμνήσκων νουθετεῖς, ἵνα ἀπαλλαγέντες τῆς κακίας πιστεύσωσιν ἐπὶ σέ, Κύριε. (Σοφ. Σολ. 12,2), Πέπεισμαι δέ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ μεστοὶ ἐστε ἀγαθωσύνης, πεπληρωμένοι πάσης γνώσεως, δυνάμενοι καὶ ἀλλήλους νουθετεῖν. (Ρωμ. 15,14), Παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας. (Α Θεσ. 5,14) καὶ ἐνετείλατο πρὸς αὐτούς λέγων· οὕτω ποιήσετε ἐν φόβῳ Κυρίου, ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐν πλήρει καρδίᾳ· (Β Παραλ. 19,9), καὶ εἶπα· οὐκ ἀγαθὸς ὁ λόγος, ὃν ὑμεῖς ποιεῖτε· οὐχ οὕτως ἐν φόβῳ Θεοῦ ἡμῶν ἀπελεύσεσθε ἀπὸ ὄνειδισμοῦ τῶν ἐθνῶν τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. (Νεεμ. 5,9), Ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοί, καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἀγιωσύνην ἐν φόβῳ Θεοῦ. (Β Κορ. 7,1), εἴπερ ἠσθάνου ἀνθρώπου πόθον καὶ ἐλπίδα εἶχες παρὰ Θεοῦ σωτηρίου· (Α Μακ. 11,7), ἐν ὅλῃ δυνάμει ἀγάπησον τὸν ποιήσαντά σε καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ μὴ ἐγκαταλίπης. (Σοφ. Σειρ. 7,30), καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ Σαοὺλ ἐπὶ Ἰωνάθαν σφόδρα καὶ εἶπεν αὐτῷ· υἱὲ κορασίων αὐτομολούντων, οὐ γὰρ οἶδα ὅτι μέτοχος εἶ σὺ τῷ υἱῷ Ἰεσσαὶ εἰς αἰσχύνην σου καὶ εἰς αἰσχύνην ἀποκαλύψεως μητρὸς σου; (Α Βασ. 20,30), υἱοὶ κορασίων κατεκέντησαν αὐτούς καὶ ὡς παῖδας αὐτομολούντων ἐτίτρωσκον αὐτούς, ἀπόλonton ἐκ παρατάξεως Κυρίου μου. (Ιουδ. 16,12), «Σὺ μονώτατος ἐπαίρη ἐφ' ἡμᾶς, ἐγὼ δὲ ἐγενήθην εἰς καταγέλωτα καὶ εἰς ὄνειδισμὸν διὰ σέ· (Α Μακ. 10,70), καὶ ἐπέστρεψα ἐγὼ τοῦ ἀποτάξασθαι τὴν καρδίαν μου ἐν παντὶ μόχθῳ μου, ᾧ ἐμόχθησα ὑπὸ τὸν ἥλιον, (Εκκλ. 2,20), ἀλλ' ἀπετάξατο αὐτοῖς εἰπὼν· δεῖ με πάντως τὴν ἐορτὴν τὴν ἐρχομένην ποιῆσαι εἰς Ἱεροσόλυμα, πάλιν δὲ ἀνακάμψω πρὸς ὑμᾶς τοῦ Θεοῦ θέλοντος. καὶ ἀνήχθη ἀπὸ τῆς Ἐφέσου, (Πραξ. 18,21), καὶ ἀποταζόμενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. (Μαρκ. 6,46), οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν, ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ δύναται εἶναι μου μαθητής. (Λουκ. 14,33), καὶ ἔσται ἐὰν λέγωσι πρὸς ὑμᾶς οἱ υἱοὶ ὑμῶν· τίς ἡ λατρεία αὕτη; (Εξ. 12,26), οἵτινες εἰσιν Ἰσραηλῖται, ὧν ἡ υἰοθεσία καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ διαθήκαι καὶ ἡ*

νομοθεσία καὶ ἡ λατρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι, (Ρωμ. 9,4), Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη σκηνὴ δικαιώματα λατρείας τό τε Ἅγιον κοσμικόν· (Εβρ. 9,1), Κύριος πόρρωθεν ὤφθη αὐτῶ· ἀγάπησιν αἰώνιον ἠγάπησά σε, διὰ τοῦτο εἴλκυσά σε εἰς οἰκτεῖρημα. (Ιερ. 38,3), καὶ εἰσῆλθεν ὁ βασιλεὺς Δαυὶδ καὶ ἐκάθισεν ἐνώπιον Κυρίου καὶ εἶπε· τίς εἰμι ἐγώ, Κύριέ μου Κύριε, καὶ τίς ὁ οἶκός μου, ὅτι ἠγάπησάς με ἕως τούτων; (Β Βασ. 7,18), ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίμησας ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε, ὁ Θεός, ὁ Θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου· (Εβρ. 1,9), ἐγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ὧσι τετελειωμένοι εἰς ἓν, καὶ ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι σὺ με ἀπέστειλας καὶ ἠγάπησας αὐτοὺς καθὼς ἐμὲ ἠγάπησας. (Ιω. 17,23), καὶ δικαιοσύνην παιδεύει ὥστε διὰ πάντων τῶν ἡθῶν ἰσονομεῖν καὶ εὐσέβειαν ἐκδιδάσκει, ὥστε μόνον τὸν ὄντα Θεὸν σέβειν μεγαλοπρεπῶς. (Δ Μακ. 5,24).

Οἶκος 1στ΄

Ο Ρωμανός συμβουλεύει τον νεοφώτιστο να είναι διπλά προσεκτικός σε περίπτωση που μετανιώσει για την απόφαση του να βαπτισθεῖ· πρώτα, ο σατανάς θα τον περιγελάσει και μετά ο Κύριος θα τον κατηγορήσει για αποστασία. Πρέπει πάντα να ἔχει στο μυαλό του την ευτέλεια της προηγούμενης ζωῆς του και να τη συγκρίνει με την ωραιότητα της τωρινῆς Βασιλείας. Σε περίπτωση που ξεχαστεῖ και γυρίσει στην προηγούμενη κατάσταση, θα κριθεῖ ἀνόητος.

Στον οἶκο αὐτὸν ιδιαίτερη βαρύτητα ἔχουν οἱ τύποι ὄνειδίσῃ (στ.1), οἰκτίρμων, παραβάτην (στ.2), ἐπίβλεψον (στ.3), κάλλους (στ.4), μνημόνευε (στ.5), βασιλείαν (στ.6), λάθης (στ.7), ἀνόητος, κτήγες (στ.8) τοὺς οἰκτιρῶντες με ἀνάλογη σημασιολογική και γραμματική χρήση στα ἀκόλουθα ἀποσπάσματα τῆς Παλαιᾶς και Καινῆς Διαθήκης: ἐπ' ἐμὲ ὄχλον, ὅπως φοβηθῶ καὶ ποιήσω οὕτως καὶ ἀμάρτω καὶ γένωμαι αὐτοῖς εἰς ὄνομα πονηρόν, ὅπως ὄνειδίσωσί με. (Νεεμ. 6,13), μὴ πρόσπιπτε εἰς μάχην ταχέως, ἵνα μὴ μεταμεληθῆς ἐπ' ἐσχάτων. ἡνίκα ἂν σε ὄνειδίσῃ ὁ σὸς φίλος, ἀναχῶρει εἰς τὰ ὀπίσω μὴ καταφρόνει, (Παρ. 25,8-9), μακάριοί ἐστε ὅταν ὄνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρόν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ. (Ματθ. 5,11), μακάριοί ἐστε ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς καὶ ὄνειδίσωσι καὶ ἐκβάλωσι τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρόν ἕνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. (Λουκ. 6,22), καὶ παρῆλθε Κύριος πρὸ προσώπου αὐτοῦ καὶ ἐκάλεσε· Κύριος ὁ Θεὸς οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ ἀληθινός, (Εξ. 34,6), καὶ ἀποστρέψει εἰς τὴν γῆν ταύτην, ὅτι ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἀποστρέψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀφ' ὑμῶν, ἐάν ἐπιστρέψωμεν πρὸς αὐτόν. (Β Παραλ. 30,9), Γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν

οἰκτίρων ἐστί. (Λουκ. 6,36), ἰδοὺ μακαρίζομεν τοὺς ὑπομένοντας· τὴν ὑπομονὴν Ἰωβ ἠκούσατε, καὶ τὸ τέλος Κυρίου εἶδετε, ὅτι πολὺσπλαγχνός ἐστιν ὁ Κύριος καὶ οἰκτίρων. (Ιακ. 5,11), εἰ γὰρ ἃ κατέλυσα ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην ἑμαυτὸν συνίστημι. (Γαλ. 2,18), ὁ γὰρ εἰπὼν μὴ μοιχεύσης, εἶπε καὶ μὴ φονεύσης· εἰ δὲ οὐ μοιχεύσεις, φονεύσεις δέ, γέγονας παραβάτης νόμου. (Ιακ. 2,11), μνήσθητί μου καὶ ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμέ· μὴ με ἐκδικήσης ταῖς ἀμαρτίαις μου καὶ τοῖς ἀγνοήμασί μου καὶ τῶν πατέρων μου, ἃ ἤμαρτον ἐνώπιόν σου· (Τωβ. 3,3), ἐπίβλεψον, εἰσάκουσόν μου, Κύριε ὁ Θεός μου· φώτισον τοὺς ὀφθαλμούς μου, μήποτε ὑπνώσω εἰς θάνατον, (Ψαλ. 12,4), καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἀνεβόησε λέγων· διδάσκαλε, δέομαί σου, ἐπίβλεψον ἐπὶ τὸν υἱόν μου, ὅτι μονογενὴς μοί ἐστι· (Λουκ. 9,38), καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου, ὅτι αὐτός ἐστι Κύριός σου (Ψαλ. 44,12), κάλλος οὐρανοῦ, δόξα ἄστρον, κόσμος φωτίζων ἐν ὑψίστοις Κυρίου· (Σοφ. Σειρ. 43,9), πάσας τὰς ἡμέρας, παιδίον, Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν μνημόνευε καὶ μὴ θελήσης ἀμαρτάνειν καὶ παραβῆναι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ. δικαιοσύνην ποιεῖ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου καὶ μὴ πορευθῆς ταῖς ὁδοῖς τῆς ἀδικίας· (Τωβ. 4,5), μνημόνευε οὗν πόθεν πέπτωκας, καὶ μετανόησον καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποίησον· (Αποκ. 2,5), μνημόνευε οὗν πῶς εἴληφας καὶ ἤκουσας, καὶ τήρει καὶ μετανόησον. ἐὰν οὗν μὴ γρηγορήσης, ἤξω ἐπὶ σέ ὡς κλέπτῃς, καὶ οὐ μὴ γνώσῃ ποίαν ὥραν ἤξω ἐπὶ σέ. (Αποκ. 3,3), τί τοῦτο ἐποίησας ἡμῖν; μήτι ἡμάρτομεν εἰς σέ, ὅτι ἐπήγαγες ἐπ' ἐμέ καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν μου ἀμαρτίαν μεγάλην; (Γεν. 20,9), ὠρυζαν αὐτὸ ἄρχοντες, ἐξελατόμησαν αὐτὸ βασιλεῖς ἐθνῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῶν, ἐν τῷ κυριεῦσαι αὐτῶν. (Αρ. 21,18), οὕτως ποιήσει Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν πάσας τὰς βασιλείας, ἐφ' ἃς σὺ διαβαίνεις ἐκεῖ· (Δευτ. 3,21), εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. (Ματθ. 12,28), εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν· οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω εὐθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. (Λουκ. 9,62), διὰ τοῦτο φθεγγόμενος ἄδικα οὐδεὶς μὴ λάθῃ, οὐδὲ μὴ παροδεύσῃ αὐτὸν ἐλέγχουσα ἡ δίκη. (Σοφ. Σολ. 1,8), καὶ ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὧν οὐ συνῆκε, παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνόητοις καὶ ὠμοιώθη αὐτοῖς. (Ψαλ. 48,13), οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ βλαβερὰς, αἵτινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν. (Α Τιμ. 6,9), Ἦμεν γὰρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διάγοντες, στυγητοί, μισοῦντες ἀλλήλους· (Τιτ. 3,3).

Οἶκος ιζ'

Ο υμνογράφος στη συνέχεια τονίζει την πατρική σχέση που δημιουργείται ανάμεσα στον Χριστό και το νέο μέλος της Εκκλησίας (υἱὸν σε ὁ πλάστης καὶ κληρονόμον ἔχει). Ὅσοι

βγαίνουν από την κολυμπήθρα, κατατάσσονται από τον Παντοκράτορα στους κληρονόμους της Βασιλείας του (εἰς κληρονόμους ἀναγράφεται). Γι' αυτό δεν πρέπει να δώσουν σε εκείνον το δικαίωμα να παραπονεθεί ότι τον περιφρόνησαν, ενώ τους έδωσε άπλετη αγάπη (ἀκούσατε, υἱὸν ἐγέννησα καὶ γεννήσας ὕψωσα, αὐτὸς δὲ ἠθέτησεν).

Το βάπτισμα είναι μία νέα γέννηση και η κολυμβήθρα, στην οποία τελείται το μυστήριο αυτό είναι «μήτρα», δηλαδή μοιάζει με μητέρα που δίνει ζωή στη νέα ἐν Χριστῷ ύπαρξη. Γι' αυτό και ο άγιος Θεόδωρος ο Στουδίτης την αποκαλεί «μητρόμοιον κολυμβήθραν». Αν με τη βιολογική γέννησή του ο άνθρωπος εξέρχεται από τη μήτρα της μητέρας του και έρχεται στο φως της ζωής, τότε με την πνευματική γέννησή του, δηλαδή την βάπτισή του, εξέρχεται της κολυμβήθρας, η οποία αποτελεί την μήτρα της Εκκλησίας και έρχεται στο φως της νέας ἐν Χριστῷ ζωής.

Μελετώντας τον οίκο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι τύποι κληρονόμον (στ.1), μήτρα (στ.2), φιλόστοργος (στ.3), ἀδελφέ (στ.5), προσκολληθήτι, γεννήσαντα (στ.6), ἠθέτησεν (στ.8) οι οποίοι απαντώνται και στα ακόλουθα αποσπάσματα: *καὶ εἶδαν τὸν λαὸν τὸν ἐν μέσῳ αὐτῆς καθήμενον ἐπ' ἐλπίδι, ὡς κρίσις Σιδωνίων ἡσυχάζουσα, καὶ οὐκ ἔστι διατρέπων ἢ καταισχύνων λόγον ἐν τῇ γῆ, κληρονόμος ἐκπιέζων θησαυρούς, καὶ μακράν εἰσι Σιδωνίων καὶ λόγον οὐκ ἔχουσι πρὸς ἄνθρωπον. (Κρ. 18,7), δὸς τὸν παῖσαντα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ θανατώσομεν αὐτὸν ἀντὶ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, οὗ ἀπέκτεινε, καὶ ἐξαροῦμεν καὶ γε τὸν κληρονόμον ὑμῶν· (Β Βασ. 14,7), οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ κατάσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. (Ματθ. 21,38), ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν· (Εβρ. 1,2), καὶ ἀπεκρίθη ἡ γυνή, ἧς ἦν ὁ υἱὸς ὁ ζῶν, καὶ εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα, ὅτι ἐταράχθη ἡ μήτρα αὐτῆς ἐπὶ τῷ υἱῷ αὐτῆς, καὶ εἶπεν· ἐν ἐμοί, κύριε, δότε αὐτῇ τὸ παιδίον καὶ θανάτω μὴ θανατώσητε αὐτό· καὶ αὕτη εἶπε· μήτε ἐμοὶ μήτε αὐτῇ ἔστω, διέλετε. (Γ Βασ. 3,26), ἀρχὴ σοφίας φοβεῖσθαι τὸν Κύριον, καὶ μετὰ πιστῶν ἐν μήτρᾳ συνεκτίσθη αὐτοῖς. (Σοφ. Σειρ. 1,14), καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ Κυρίου ὅτι πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται, (Λουκ. 2,23), καὶ μὴ ἀσθενήσας τῇ πίστει οὐ κατενόησε τὸ ἑαυτοῦ σῶμα ἤδη νεκρωμένον, ἑκατονταέτης που ὑπάρχων, καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς μήτρας Σάρρας· (Ρωμ. 4,19), ὧ φύσις ἱερὰ καὶ φίλτρα γονέων καὶ γένεσις φιλόστοργε καὶ τροφεῖα καὶ μητέρων ἀδάμαστα πάθη. (Δ Μακ. 15,13), τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι, τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι, (Ρωμ. 12,10), διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος ἐπὶ Ἰωακείμ υἱὸν Ἰωσία βασιλέα Ἰούδα· οὐαὶ ἐπὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον· οὐ μὴ κόψονται αὐτόν· ὧ ἀδελφέ, οὐδὲ μὴ κλαύσονται αὐτόν· οἴμοι Κύριε. (Ιερ. 22,18), καὶ ὁ μὲν, θάρρει, ἀδελφέ, ἔλεγεν· ὁ δέ, εὐγενῶς καρτέρησον, (Δ Μακ. 13,11), ἢ πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου, ἀδελφέ, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ*

ὀφθαλμῶ σου δοκὸν οὐ βλέπων; (Λουκ. 6,42), χάριν γὰρ ἔχομεν πολλὴν καὶ παράκλησιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ σου, ὅτι τὰ σπλάγχνα τῶν ἁγίων ἀναπέπαιται διὰ σοῦ, ἀδελφέ. (Φιλημ. 1,7), ἐν πλήθει πρεσβυτέρων στήθι, καὶ τίς σοφός, αὐτῷ προσκολληθήτι. (Σοφ. Σειρ. 6,34), ἀλλὰ Κυρίῳ τῷ Θεῷ ὑμῶν προσκολληθήσεσθε, καθάπερ ἐποιήσατε ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. (ΙτΝ. 23,8), ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. (Μαρκ. 10,7), Θεὸν τὸν γεννήσαντά σε ἐγκατέλιπες καὶ ἐπελάθου Θεοῦ τοῦ τρέφοντός σε. (Δευτ. 32,18), Πᾶς ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστός, ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸν γεννήσαντα ἀγαπᾷ καὶ τὸν γεγεννημένον ἐξ αὐτοῦ. (Α Ιω. 5,1), ἐὰν μὴ εὐαρεστήσῃ τῷ κυρίῳ αὐτῆς ἢν αὐτῷ καθωμολογήσατο, ἀπολυτρώσει αὐτήν· ἔθνη δὲ ἄλλοτρίῳ οὐ κύριός ἐστι πωλεῖν αὐτήν, ὅτι ἠθέτησεν ἐν αὐτῇ. (Εζ. 21,8), πλὴν ὡς ἀθετεῖ γυνὴ εἰς τὸν συνόντα αὐτῆς, οὕτως ἠθέτησεν εἰς ἐμὲ ὁ οἶκος Ἰσραὴλ, λέγει Κύριος. (Ιερ. 3,20), καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς, διὰ τοὺς ὄρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους οὐκ ἠθέλησεν αὐτήν ἀθετῆσαι. (Μαρκ. 6,26), οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλήν τοῦ Θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ. (Λουκ. 7,30).

Οἶκος ιη΄

Σύμφωνα με τον Ρωμανό, η αφοσίωση του νεοφώτιστου στον Χριστό δε μπορεί να είναι μερική και αποσπασματική. Πρέπει να δώσει ὅλο του το «εἶναι» (ἀνάτεινον ὄλον σαυτὸν ἐπὶ τὸ θεῖον), αφού του δόθηκε η ευκαιρία να πάρει τη δόξα του Θεού ἀκέραια και ὄχι ἓνα μέρος της. Δεν πρέπει να αφήσει τις αισθήσεις να τον παρασύρουν μακριά ἀπὸ τον Θεό. Ο εχθρός, ο διάβολος, θα προσπαθήσει μέσα ἀπὸ ευχάριστα θεάματα, ἀπὸ ἀπατηλά λόγια και ευχάριστα τραγούδια να τον πάρει κοντά του. Στο ερώτημα που γεννιέται για το πῶς θα τον ἀντιμετωπίσει ο νεοφώτιστος, ο Ρωμανός ἀπαντᾷ ὅτι δε χρειάζεται να κάνει κάτι ἰδιαίτερο, μόνο να υμνεῖ χαρούμενος τὴν Ἀνάσταση τῶν χριστιανῶν.

Μέρος, ἄμοιρον, δόξης (στ.3), ἡγίασται (στ.4), μολῶναι ὄμματα (στ.5), ὄτα, φθόγγος (στ.6), ἄσμα (στ.7), τέρπεται, βαρύνεται (στ.8) εἶναι μερικά ἀπὸ τα ονοματικά και ρηματικά σύνολα που ξεχωρίζουν στον οἶκο και μας παραπέμπουν σε ἀνάλογα χωρία της Ἁγίας Γραφῆς: καὶ ἔσται τὰ γεννήματα αὐτῆς καὶ δώσετε τὸ πέμπτον μέρος τῷ Φαραῷ, τὰ δὲ τέσσαρα μέρη ἔσται ὑμῖν αὐτοῖς εἰς σπέρμα τῇ γῆ καὶ εἰς βρῶσιν ὑμῖν καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν. (Γεν. 47,24), οἱ δὲ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἔφαγον τὸ μᾶν ἔτη τεσσαράκοντα, ἕως ἦλθον εἰς γῆν οἰκουμένην· ἐφάγασαν τὸ μᾶν, ἕως παρεγένοντο εἰς μέρος τῆς Φοινίκης. (Εζ. 16,35), καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ

βρυγμός τῶν ὀδόντων. (Ματθ. 24,51), εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον φωτεινόν, μὴ ἔχον τι μέρος σκοτεινόν, ἔσται φωτεινὸν ὅλον ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῆ ἀστραπῆ φωτίζη σε. (Λουκ. 11,36), μηδεὶς ἡμῶν ἄμοιρος ἔστω τῆς ἡμετέρας ἀγερωγίας, πανταχῆ καταλίπωμεν σύμβολα τῆς εὐφροσύνης, ὅτι αὕτη ἡ μερὶς ἡμῶν καὶ ὁ κληρὸς οὗτος. (Σοφ. Σολ. 2,9), [κόρας μὴ ἔχων ἀπορήσεις φωτός, γνώσεως δὲ ἄμοιρος ὢν μὴ ἐπαγγέλλου]. (Σοφ. Σειρ. 3,25), καὶ ἰδοὺ τὰ ἅγια ἡμῶν καὶ ἡ καλλονὴ ἡμῶν καὶ ἡ δόξα ἡμῶν ἠρημώθη, καὶ ἐβεβήλωσαν αὐτὰ τὰ ἔθνη. (ΑΜακ.2,12), Τῷ δὲ δυναμένῳ φυλάξαι αὐτοὺς ἀπταίστους καὶ στήσαι κατενώπιον τῆς δόξης αὐτοῦ ἀνώμους ἐν ἀγαλλιάσει, (Ιου.1,24), καὶ ἐγεμίσθη ὁ ναὸς ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐκ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ· (Αποκ. 15,8), καὶ γάρ φησιν ὁ Μωσῆς· καὶ πάντες οἱ ἡγιασμένοι ὑπὸ τὰς χεῖράς σου. (Α Μακ. 17,19), ἐγὼ συντάσσω καὶ ἐγὼ ἄγω αὐτούς· [ἡγιασμένοι εἰσὶ, καὶ ἐγὼ ἄγω αὐτούς]. γίγαντες ἔρχονται πληρῶσαι τὸν θυμὸν μου χαίροντες ἅμα καὶ ὑβρίζοντες. (Ησ. 13,3), ἡγίασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικί, καὶ ἡγίασται ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῷ ἀνδρί· ἐπεὶ ἄρα τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστι, νῦν δὲ ἅγιά ἐστιν. (Α Κορ. 7,14), ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμὲν διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφάπαξ. (Εβρ. 10,10), μολύνει τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὁ ψιθυρίζων καὶ ἐν παροικήσει μισηθήσεται. (Σοφ. Σειρ. 21,28), καὶ ἐξέχεαν αἷμα ἀθῶον κύκλῳ τοῦ ἀγιάσματος καὶ ἐμόλυναν τὸ ἀγίασμα. (Α Μακ. 1,37), ἀλλὰ ἔχεις ὀλίγα ὀνόματα ἐν Σάρδεσιν, ἃ οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ περιπατήσουσι μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς, ὅτι ἄξιοί εἰσιν. (Αποκ. 3,4), οὐδ' ἂν ἐκκόψειάς μου τὰ ὄμματα καὶ τὰ σπλάγχνα μου τήξειας. (Α Μακ. 5,29), ὁ δὲ μέχρι τῶν ὀστέων ἤδη κατακεκαυμένος καὶ μέλλων λιποθυμεῖν ἀνέτεινε τὰ ὄμματα πρὸς τὸν Θεὸν καὶ εἶπεν· (Α Μακ. 6,26), καὶ ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ ἐξήγαγεν αὐτὸν ἐξω τῆς κόμης, καὶ πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθείς τὰς χεῖρας αὐτῷ ἐπηρώτα αὐτὸν εἴ τι βλέπει. (Μαρκ. 8,23), καὶ οὐκ ἔδωκε Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῖν καρδίαν εἰδέναι καὶ ὀφθαλμοὺς βλέπειν καὶ ὄτα ἀκούειν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. (Δευτ. 29,3), ὀφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ ὄτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν. (Ψαλ. 33,16), Ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοί, ὅτι βλέπουσι, καὶ τὰ ὄτα ὑμῶν, ὅτι ἀκούουσιν. (Ματθ. 13,16), ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε, καὶ ὄτα ἔχοντες οὐκ ἀκούετε; καὶ οὐ μνημονεύετε; (Μαρκ. 8,18), εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. (Ψαλ. 18,5), δι' ἑαυτῶν γὰρ τὰ στοιχεῖα μεθαρμοζόμενα, ὡσπερ ἐν ψαλτηρίῳ φθόγγοι τοῦ ῥυθμοῦ τὸ ὄνομα διαλλάσσουσι, πάντοτε μένοντα ἤχῳ, ὅπερ ἐστὶν εἰκάσαι ἐκ τῆς τῶν γεγονότων ὄψεως ἀκριβῶς. (Σοφ. Σολ. 19,18), ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἤκουσαν; μενοῦνγε εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. (Ρωμ. 10,18), ὁμοῦς τὰ ἄψυχα φωνὴν διδόντα, εἴτε αὐλὸς εἴτε κιθάρα, ἐὰν διαστολῆν τοῖς φθόγγοις μὴ διδῶ, πῶς γνωσθήσεται τὸ αὐλούμενον ἢ τὸ κιθαριζόμενον; (Α Κορ. 14,7), ἄσατε αὐτῷ ἄσμα καινόν, καλῶς ψάλατε αὐτῷ ἐν ἀλαλαγμῷ. (Ψαλ. 32,3), ἀγαθὸν τὸ ἀκοῦσαι ἐπιτίμησιν σοφοῦ ὑπὲρ ἄνδρα ἀκούοντα

ἄσμα ἀφρόνων· (Εκκλ. 7,5), τότε ἦσεν Ἰσραὴλ τὸ ἄσμα τοῦτο ἐπὶ τοῦ φρέατος· ἐξάρχετε αὐτῶ· φρέαρ, (Αρ. 21,17), μύροις καὶ οἴνοις καὶ θυμιάμασι τέρπεται καρδία, καταρρήγνυται δὲ ὑπὸ συμπτωμάτων ψυχῆ. (Παρ. 27,9), ὅτι ὁ Θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ τέρπεται ἐπ' ἀπωλεία ζώντων. (Σοφ. Σολ. 1,13), φθαρτὸν γὰρ σῶμα βαρύνει ψυχὴν, καὶ βρίθει τὸ γεῶδες σκῆνος νοῦν πολυφρόντιδα. (Σοφ. Σολ. 9,15), καρδία σκληρὰ βαρυνθήσεται πόνοις, καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς προσθήσει ἁμαρτίαν ἐφ' ἁμαρτίαις. (Σοφ. Σειρ. 3,27).

Οἶκος 10'

Ο Ρωμανὸς πιστεύει ὅτι αναγέννηση καὶ ἁμαρτία δε συμβαδίζουν. Οἱ νεοφώτιστοι απέκτησαν τὸν σταυρὸ καὶ μποροῦν νὰ στηρίζουν τὴ ζωὴ τους σὲ αὐτόν, ὅπως οἱ ἀσθενεῖς στηρίζονται στὴ βακτηρία καὶ δε μποροῦν νὰ περπατήσουν χωρὶς αὐτή. Ὅπως ἀναφέρει καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος «αὐτὴ ἡ πίστι σου νὰ γίνῃ βακτηρία, αὐτὴ νὰ γίνῃ ὄπλο, αὐτὴ φρουρὸς καὶ προστάτης καὶ συγχρόνως νὰ κάνεις τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ στο μέτωπο σου. Διότι, εἴν μ' αὐτόν τὸν τρόπο θα οπλιστεῖς ἀπὸ παντοῦ, ὄχι μόνο ἄνθρωπος ἀλλὰ οὔτε καὶ διάβολος ἀκόμη δεν θα σε πλησίασῃ οὔτε θα μπορέσει νὰ σε βλάψῃ σὲ τίποτε».

Στὸν στίχο 4 τοῦ οἴκου ὑπάρχει σαφὴς ἐνδειξὴ γιὰ τὴν ηλικία τῶν νεοφώτιστων. Δε νὰ εἶναι βρέφη ἢ μικρὰ παιδιὰ, ἀλλὰ ὄριμοι ἄνθρωποι, νέοι σὲ ηλικία. Δε νὰ μιλάμε, λοιπόν, γιὰ νηπιοβαπτισμό.

Στὴ συνέχεια, ὁ Ρωμανὸς προτρέπει τὸν χριστιανὸ που μόλις βαπτίσθηκε νὰ επικαλεῖται τὸν Κύριο παντοῦ καὶ πάντοτε (πανταχόθεν) καὶ νὰ μὴν τὸν θυμάται μόνο τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς ἀλλὰ καὶ τὴν ὥρα τοῦ φαγητοῦ καὶ τοῦ ὕπνου καὶ οποιαδήποτε ἄλλη στιγμή, γιὰ τὴν οἱ δαίμονες παραμονεύουν. Μέσα ἀπὸ μιὰ ζωερὴ παρομοίωση τῶν δαιμόνων με ἀγριοὺς σκύλους ὁ Ρωμανὸς προσπαθεῖ νὰ τονίσει γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ πόσο ἐχθρικά τὰ ἀντιμετωπίζει ὅλα αὐτὰ ὁ σατανὰς καὶ σὲ πόση ἐγρήγορση πρέπει νὰ βρίσκεται ἐκεῖνος που ἀσπάσθηκε τὸν Κύριο.

Στὸν οἶκο αὐτόν ξεχωρίζουν οἱ τύποι ἀνεκαινίσθη (στ.1), νῶτον (στ.2), βακτηρίαν (στ.3), εὐχῆ, τραπέζῃ (στ.5), κλίνης, καύχημα (στ.6), κύνες (στ.7), οἱ ὁποῖοι παρουσιάζουν ἀναλογίες στὴ σημασία, τὴ μορφή καὶ τὴ χρῆση με τοὺς ἀντίστοιχους στα ἀκόλουθα ἀποσπάσματα: *ἐκωφώθην καὶ ἐταπεινώθην καὶ ἐσίγησα ἐξ ἀγαθῶν, καὶ τὸ ἄλγημά μου ἀνεκαινίσθη. (Α Μακ. 6,9), καὶ ἦν ἐκεῖ ἡμέρας πλείους, ὅτι ἀνεκαινίσθη ἐπ' αὐτόν λύπη μεγάλη, καὶ ἐλογίσαστο ὅτι ἀποθνήσκει. (Ψαλ. 38,3), σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διαπαντὸς σύγκαμψον. (Ψαλ. 68,24), καὶ οὐκ ἤκουσαν καὶ ἐσκήρυναν τὸν νῶτον αὐτῶν ὑπὲρ τὸν νῶτον τῶν πατέρων αὐτῶν (Δ Βασ. 17,14), σκοτισθήτωσαν οἱ*

ὄφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διὰ παντὸς σύγκαμψον. (Ρωμ. 11,10), ὃς φεῖδεται τῆς βακτηρίας μισεῖ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὁ δὲ ἀγαπῶν ἐπιμελῶς παιδεύει. (Παρ. 13,24), ἐκ στόματος ἀφρόνων βακτηρία ὑβρεως, χεῖλη δὲ σοφῶν φυλάσσει αὐτούς. (Παρ. 14,3), καὶ ἐὰν εὐχὴ ἦ, ἢ ἐκούσιον θυσιάζῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ, ἢ ἂν ἡμέρα προσαγάγῃ τὴν θυσίαν αὐτοῦ, βρωθήσεται, καὶ τῇ αὔριον· (Λευ. 7,16), ἐὰν δὲ θύσῃς θυσίαν εὐχὴν χαρμοσύνην Κυρίῳ, εἰσδεκτὸν ὑμῖν θύσετε αὐτό· (Λευ. 22,29), τοῦτο οὖν ποιήσον ὃ σοι λέγομεν· εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες τέσσαρες εὐχὴν ἔχοντες ἐφ' ἑαυτῶν· (Πραξ. 21,23), καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ Κύριος· κἂν ἀμαρτίας ἦ πεποιηκῶς, ἀφεθήσεται αὐτῷ. (Ιακ. 5,15), καὶ ἔθετο Δανιὴλ εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ ὡς οὐ μὴ ἀλισγηθῇ ἐν τῇ τραπέζῃ τοῦ βασιλέως καὶ ἐν τῷ οἴνῳ τοῦ ποτοῦ αὐτοῦ καὶ ἠξίωσε τὸν ἀρχιευνούχον ὡς οὐ μὴ ἀλισγηθῇ. (Δαν. 1,8), ὄφθαλμὸς πονηρὸς φθονερός ἐπ' ἄρτω καὶ ἐλλιπὴς ἐπὶ τῆς τραπέζης αὐτοῦ. (Σοφ. Σειρ. 14,10), οὐ δύνασθε ποτήριον Κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον δαιμονίων· οὐ δύνασθε τραπέζης Κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων. (Α Κορ. 10,21), καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέλειχον τὰ ἔλκη αὐτοῦ. (Λουκ. 16,21), καὶ ἀποστέλλει ἐπὶ τὸν Δαυὶδ λέγων· ἀγάγετε αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης πρὸς με τοῦ θανατῶσαι αὐτόν. (Α Βασ. 19,15), οὗτος καύχημά σου καὶ οὗτος Θεός σου, ὅστις ἐποίησεν ἐν σοὶ τὰ μεγάλα καὶ τὰ ἔνδοξα ταῦτα, ἃ εἶδοσαν οἱ ὄφθαλμοί σου. (Δευτ. 10,21), δόξα καὶ ἔπαινος κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, ἰσχὺς καὶ καύχημα ἐν τόπῳ αὐτοῦ. (Α Παραλ. 16,27), εἰ γὰρ Ἀβραὰμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸν Θεόν. (Ρωμ. 4,2), Οὐ καλὸν τὸ καύχημα ὑμῶν. οὐκ οἴδατε ὅτι μικρὰ ζύμη ὄλον τὸ φύραμα ζυμοῖ; (Α Κορ. 5,6), ἴδετε ὅτι ἐκτετύφλωνται πάντες, οὐκ ἔγνωσαν φρονῆσαι, πάντες κύνες ἐνεοί, οὐ δυνήσονται ὑλακτεῖν, ἐνυπνιαζόμενοι κοίτην, φιλοῦντες νυστάζειν. (Ησ. 56,10) ὅτι ἐκύκλωσάν με κύνες πολλοί, συναγωγὴ πονηρευομένων περιέσχον με, ὄρυξαν χεῖράς μου καὶ πόδας. (Ψαλ. 21,17), καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέλειχον τὰ ἔλκη αὐτοῦ. (Λουκ. 16,21), ἔξω οἱ κύνες καὶ οἱ φαρμακοὶ καὶ οἱ πόρνοι καὶ οἱ φονεῖς καὶ οἱ εἰδωλολάτραι καὶ πᾶς ὁ φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος. (Αποκ. 22,15).

Οἶκος κ'

Εδώ με έντονο το στοιχείο της αλληγορίας οι άγριοι κύνες γίνονται λύκοι και παραμονεύουν την ποίμνη του Χριστού. Οι απαλόσαρκοι αμνοί (οι χριστιανοί) πρέπει να μείνουν μακριά τους, για να μην εξαναγκαστούν να σκληρύνουν και να γίνουν πέτρινοι, όπως εκείνοι. Δεν πρέπει να παρασυρθούν από τον πανούργο σατανά ο οποίος προσποιούμενος ότι

δεν θέλει καμία σχέση μαζί τους μια και δεν τον τιμούν (μη ψέγε οὐς οὐ σέβει) θα προσπαθήσει να τους κάνει επιλεκτικούς στις υποχρεώσεις τους (υποσύρη σε καιρὸν παρατηρήσασθαι καὶ ἡμέρας φυλάξασθαι). Υπάρχει ο κίνδυνος να τους βάλει πονηρές σκέψεις και να τους οδηγήσει στην αμέλεια των δεσμεύσεών τους (τοῦ μὲν μη ἄπτεσθαι, τοῦ δὲ ἀπέχεσθαι), γεγονός που θα σημάνει τη σταδιακή απομάκρυνσή τους από το Θεό.

Στον οἶκο ξεχωρίζουν οι τύποι λύκων, ἀκαθάρτοις (στ.2), ἀμνὸς (στ.3), ἀπολιθώσει, πέτρινος (στ.4), καιρὸν, παρατηρήσασθαι, φυλάξασθαι (στ.6), ἄπτεσθαι, ἀπέχεσθαι (στ.7), δοῦλα (στ.9), τους οποίους βρίσκουμε και σε χωρία της Παλαιάς και Καινῆς Διαθήκης: *λέων πεινῶν καὶ λύκος διψῶν, ὃς τυραννεῖ, πτωχὸς ὢν, ἔθνους πεινιχροῦ. (Παρ. 28,15), τί κοινωνήσει λύκος ἀμνῶ; οὕτως ἀμαρτωλὸς πρὸς εὐσεβῆ. (Σοφ. Σειρ.13,17), Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δὲ εἰσι λύκοι ἄρπαγες. (Ματθ. 7,15), ὁ μισθωτὸς δὲ καὶ οὐκ ὢν ποιμὴν, οὗ οὐκ εἰσὶ τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον καὶ ἀφήσει τὰ πρόβατα καὶ φεύγει· καὶ ὁ λύκος ἀρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει τὰ πρόβατα. (Ιω. 10,12), ἕα δὲ ἐβδελυγμένος καὶ ἀκάθαρτος ἀνὴρ, πίνων ἀδικίας ἴσα ποτῶ· (Ιωβ. 15,16), καὶ πᾶς ὁ αἴρων τῶν θνησιμαίων αὐτῶν πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. (Λευ. 11,25), τίς ἡ διδαχὴ ἡ καινὴ αὕτη, ὅτι κατ' ἐξουσίαν καὶ τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῶ; (Μαρκ. 1,27), τίς ὁ λόγος οὗτος, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασι, καὶ ἐξέρχονται; (Λουκ. 4,36), Καὶ ταῦτά ἐστιν, ἃ ποιήσεις ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου· ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἀμώμους δύο τὴν ἡμέραν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐνδεδεχῶς, κάρπωμα ἐνδεδελεχισμοῦ. (Εξ. 29,38), καὶ αὐτὸς διὰ τὸ κεκακῶσθαι οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ· ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα. (Ησ. 53,7), Τῆ ἐπαύριον βλέπει ὁ Ἰωάννης τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει· ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου. (Ιω. 1,29), ἡ δὲ περιοχὴ τῆς γραφῆς ἦν ἀνεγίνωσκεν ἦν αὕτη· ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη· καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ. (Πραξ. 8,32), ἐπιπέσοι ἐπ' αὐτοὺς τρόμος καὶ φόβος, μεγέθει βραχίονός σου ἀπολιθωθήτωσαν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ λαός σου, Κύριε, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ λαός σου οὗτος, ὃν ἐκτήσω. (Εξ. 15,16), ὑπὸ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν εἶπε Κύριος τῷ Ἰησοῦ· ποιήσον σεαυτῷ μαχαίρας πετρίνας ἐκ πέτρας ἀκροτόμου καὶ καθίσας περίτεμε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐκ δευτέρου. (ΙτΝ. 5,2), παρατηρήσεται ὁ ἀμαρτωλὸς τὸν δίκαιον καὶ βρῦξει ἐπ' αὐτὸν τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ· (Ψαλ. 36,12), καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῆ Αἰγύπτῳ καὶ ἐξήγαγέ σε Κύριος ὁ Θεός σου ἐκεῖθεν ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, διὰ τοῦτο συνέταξέ σοι Κύριος ὁ Θεός σου, ὥστε φυλάσσεσθαι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων καὶ ἀγιάζειν αὐτήν. (Δευτ. 5,15), σὺ ἐνετείλω τὰς ἐντολάς σου τοῦ φυλάξασθαι σφόδρα. (Ψαλ. 118,4), λέγει αὐτῷ ὁ*

νεανίσκος· πάντα ταῦτα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου· τί ἔτι ὑστερῶ; (Ματθ. 19,20), ὁ δὲ εἶπε· ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. (Λουκ. 18,21), καὶ τὸν μικρῶ πρότερον τῶν οὐρανίων ἄστρον ἄπτεσθαι δοκοῦντα παρακομίζειν οὐδεὶς ἐδύνατο διὰ τὸ τῆς ὁσμῆς ἀφόρητον βάρος. (Β Μακ. 9,10), καὶ ἐλάλησε πρὸς τὴν συναγωγὴν λέγων· ἀποσχίσθητε ἀπὸ τῶν σκηνῶν τῶν ἀνθρώπων τῶν σκληρῶν τούτων, καὶ μὴ ἄπτεσθε ἀπὸ πάντων, ὧν ἐστὶν αὐτοῖς, μὴ συναπόλησθε ἐν πάσῃ τῇ ἁμαρτία αὐτῶν. (Αρ. 16,26), καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτει ἄπτεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ ἐζήρχετο καὶ ἴατο πάντας. (Λουκ. 6,19), ἀπὸ παντὸς εἴδους πονηροῦ ἀπέχεσθε. (Α Θεσ. 5,22), τῇ διατάξει σου διαμένει ἡμέρα, ὅτι τὰ σύμπαντα δοῦλα σά. (Ψαλ. 118,91), ἀλλ' ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ ἀνεπλάσατο τά τε τῶν καθαρῶν ἔργων δοῦλα σκεῦη τά τε ἐναντία, πάνθ' ὁμοίως· (Σοφ. Σολ. 15,7), καὶ γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου, καὶ προφητεύσουσι. (Πραξ. 2,18), ὥσπερ γὰρ παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ τῇ ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτω νῦν παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν. (Ρωμ. 6,19).

Οἶκος κα'

Συνεχίζει ἐδῶ ἐκ μέρους τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ ἡ ἐπισήμανση τῶν μεθόδων ποὺ χρησιμοποιεῖ ὁ σατανὰς γιὰ νὰ εξαπατήσῃ τὸ ποίμνιο τοῦ Χριστοῦ. Δὲν προτείνει μιὰ φορὰ μόνον τὴν ἀποστασία ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ἀποσύρεται. Εἶναι ἐπίμονος καὶ προσπαθεῖ μὲ ἐμμεσοὺς τρόπους νὰ παρασύρῃ τὰ νέα μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Ἀφοῦ δὲν τα κατάφερε μὲ τὰ θεάματα καὶ μὲ τὰ λόγια, θὰ προσπαθήσῃ σιγά-σιγά μέσα ἀπὸ τὰ ὄνειρα νὰ τοὺς ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὸ δέντρο τῆς Ζωῆς, τὸν Χριστό, καὶ νὰ τοὺς προσελκύσῃ στο φρέαρ τῆς ἀβύσσου ὑποσχόμενος τοὺς νὰ εἶναι ὁ ἴδιος ἄγγελος τοὺς καὶ προστάτης τοὺς. Θὰ προσπαθήσῃ νὰ τοὺς μπερδέψῃ παρουσιάζοντας τὸν εαυτό του ὡς ἄγγελο καὶ δὲν εἶναι ἀπίθανο νὰ το πετύχει μιὰ καὶ ἔχει ἀγγελικὴ φύση, ἀφοῦ κάποτε ἦταν ὁ πρῶτος στὴν ἱεραρχία τῶν ἀγγέλων ἔχοντας δύναμη, λαμπρότητα, σοφία ἀλλὰ καὶ καλοσύνη. Ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ περιγράφει ὡς εξῆς τὴν πτώση του «ἐγενήθησιν σὺ ἄνωμος ἐν ταῖς ἡμέραις σου, ἀφ' ἧς ἡμέρας σὺ ἐκτίσθησιν ἕως εὐρέθη τὰ ἀδικήματα ἐν σοί» (Ιεζ. 28,15). Καὶ συνεχίζει στὸν στιχ. 17 ὁ Ἰεζεκιήλ: «ὠψώθη ἡ καρδιά σου ἐπὶ τῷ κάλλει σου, διεφθάρη ἡ ἐπιστήμη σου μετὰ τοῦ κάλλους σου· διὰ πλῆθος ἁμαρτιῶν σου ἐπὶ τὴν γῆν ἔρριψά σε, ἐναντίον βασιλέων ἔδωκά σε παραδειγματισθῆναι». Ἡ υπερηφάνεια τοῦ εωσφόρου μετατράπηκε σὲ αὐταπάτη καὶ τελικὰ κατέληξε σὲ στάση. Ὁ προφήτης Ησαΐας ἀναφέρει γιὰ τὴν ἀλαζονεία του «σὺ δὲ εἶπας ἐν τῇ διανοίᾳ σου· εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβήσομαι, ἐπάνω τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ θήσω τὸν θρόνον μου, καθιῶ ἐν ὄρει ὑψηλῷ, ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ ὑψηλὰ τὰ πρὸς Βορρᾶν, ἀναβήσομαι ἐπάνω τῶν νεφῶν, ἔσομαι ὅμοιος

τῷ Ὑψίστῳ. (Ησ. 14,13)». Η περηφάνια κατάντησε αλαζόνα τον εωσφόρο με αποτέλεσμα να ξεγελαστεί σε άκρατο σημείο και να ζητάει να είναι ίσος με τον Θεό. Η αλαζονεία, λοιπόν, ήταν ένα από τα πλέον βασικά αίτια που τον οδήγησαν στην πτώση. Μαζί του παρέσυρε και έναν μεγάλο αριθμό αγγέλων από όλα τα τάγματα (Αποκ. 12,4). Ο προφήτης Ησαΐας απορεί «πῶς ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὁ ἑωσφόρος ὁ πρωῖ ἀνατέλλων;» (Ησ. 14,12). Εδώ τελειώνει η αναφορά στον σατανά.

Ενδιαφέρον, επίσης, παρουσιάζουν οι γλωσσικοί τύποι ἀπόστα (στ.1), ἐνύπνια (στ.3), (στ.4), φρέαρ (στ.6), τίμησον, δαίμονα (στ.8), οι οποίοι εντοπίζονται και στα ακόλουθα χωρία: εἶπαν δὲ αὐτῶ· ἀπόστα ἐκεῖ. εἰσῆλθες παροικεῖν· μὴ καὶ κρίσιν κρίνειν; νῦν οὖν σὲ κακώσωμεν μᾶλλον ἢ ἐκείνους. καὶ παρεβιάζοντο τὸν ἄνδρα τὸν Λὼτ σφόδρα. καὶ ἤγγισαν συντρίψαι τὴν θύραν. (Γεν. 19,9), ἀπόστα ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα ἡσυχάσῃ καὶ εὐδοκῆσῃ τὸν βίον ὡσπερ ὁ μισθωτός. (Ιωβ. 14,6), Κενὰ ἐλπίδες καὶ ψευδεῖς ἀσυνέτῳ ἀνδρὶ, καὶ ἐνύπνια ἀναπτεροῦσιν ἄφρονας. (Σοφ. Σειρ. 34,1), ὅτι οὕτως εἶπε Κύριος· μὴ ἀναπειθέτωσαν ὑμᾶς οἱ ψευδοπροφήται οἱ ἐν ὑμῖν, καὶ μὴ ἀναπειθέτωσαν ὑμᾶς οἱ μάντιες ὑμῶν, καὶ μὴ ἀκούετε εἰς τὰ ἐνύπνια ὑμῶν, ἃ ὑμεῖς ἐνυπνιαζέσθε, (Ιερ. 36,8), καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ Θεός, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὀράσεις ὄψονται καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνύπνια ἐνυπνιασθήσονται· (Πραξ. 2,17), ἕκαστον δὲ αὐτῶν καθοπλίσας οὐ τὴν ἀσπίδων καὶ λογχῶν ἀσφάλειαν, ὡς τὴν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς λόγοις παράκλησιν, καὶ προσεξηγησάμενος ὄνειρον ἀξιόπιστον ὑπὲρ τι πάντας εὐφρανεν. Β Μακ. (15,11), τότε παραχρῆμα φαντασίαι μὲν ὀνείρων δεινῶς ἐξετάραζαν αὐτούς, φόβοι δὲ ἐπέστησαν ἀδόκητοι, (Σοφ. Σολ. 18,17), ἀπελθοῦσα δὲ ἐπλανᾶτο κατὰ τὴν ἔρημον, κατὰ τὸ φρέαρ τοῦ ὄρκου. (Γεν. 21,14), λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Κύριε, οὔτε ἄντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶ βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; (Ιω. 4,11), καὶ ἤνοιξε τὸ φρέαρ τῆς ἀβύσσου, καὶ ἀνέβη καπνὸς ἐκ τοῦ φρέατος ὡς καπνὸς καμίνου καιομένης, καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἄηρ ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος. (Αποκ. 9,2), περιχαράκωσον αὐτήν, καὶ ὑψώσει σε· τίμησον αὐτήν, ἵνα σε περιλάβῃ, (Παρ. 4,8), τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένη ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς Κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι. (Εξ. 20,12), οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες· εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. (Ματθ. 8,31), καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν πάντες οἱ δαίμονες λέγοντες· πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν. (Μαρκ. 5,12).

Οίκος κβ΄

Στον τελευταίο οίκο βρίσκουμε τη συνήθη καταληκτήρια ευχή. Αρχικά, ο Ρωμανός συμβουλεύει τον νεοφώτιστο να είναι σώφρων και να υπηρετεί πιστά, χωρίς παρεκκλίσεις και αργοπορίες τον Κύριο. Μια και βρίσκεται τόσο κοντά του πλέον, μπορεί να αποκτήσει ρόλο μεσίτη και να μεσολαβήσει για την επικράτηση της ειρήνης στις ψυχές των ανθρώπων και στον κόσμο. Αυτή την ειρήνη επιδιώκουν οι πιστοί και κραυγάζουν πάντοτε μαζί με την Εκκλησία: «Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν, εἰρήνην δός ἡμῖν» (Ησ. 26, 12). Αυτή άφησε ο Ιησούς Χριστός σαν ατίμητο θησαυρό στους μαθητές του προ του θείου πάθους του: «Εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν» (Ιωάν. 14, 27). Γι' αυτή την ειρήνη λέει και ο απόστολος Παύλος: «Καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Φιλ. 4, 7). «Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων καὶ τὸν ἁγιασμόν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον» (Εβρ. 12, 14). Χαρακτηριστικό της αγιογραφικής ειρήνης είναι ότι δεν επιβάλλεται σαν αποτέλεσμα ανθρώπινων ενεργειών και προσπαθειών αλλ' είναι δωρεά του Θεού, προσφορά αγάπης προς την ανθρωπότητα. Ο υποδουλωμένος στο κακό, στα πάθη και στη φθορά άνθρωπος δεν μπορεί να επιτύχει την ειρήνη μόνος του. Το μόνο που επιτυγχάνει είναι οι διαιρέσεις, τα μίσση, οι διασπάσεις. Εδώ, λοιπόν, ο Ρωμανός φαίνεται να πιστεύει ότι η ενότητα των ανθρώπων, η αποκατάσταση ομαλών σχέσεων τόσο μεταξύ τους όσο και με τον Θεό, δεν μπορεί παρά να προέρχεται από τη χάρη και την αγάπη αυτού που δημιούργησε τον κόσμο και γι' αυτό ζητάει εξ ονόματος όλων των χριστιανών τη βοήθεια και την εύνοια εκείνου. Εξάλλου, πριν από την ενσάρκωση του Κυρίου οι άγγελοι είχαν γίνει εχθροί των ανθρώπων, καθώς η γη είχε αποκοπεί από τον ουρανό και έβλεπαν εκείνον να υβρίζεται. Με την Ανάσταση του κατέβασε τους αγγέλους στη γη, ανύψωσε τους ανθρώπους στον ουρανό και τους ειρήνευσε. Αυτό που έγινε με την ενανθρώπιση του Κυρίου, ενεργείται και με το βάπτισμα για κάθε βαπτιζόμενο. Αξίζει εδώ να αναφερθεί ότι ειρήνη ονομάζεται και ο ασπασμός της αγάπης μεταξύ των πιστών και των νεοφώτιστων κατά την υποδοχή τους στη Θεία Λειτουργία³⁷.

Γλωσσικά και σημασιολογικά εδώ ξεχωρίζουν τα σωφρόνει (στ.1), πιστὸς οἰκονόμος (στ.2), εἰρήνης (στ.4), πολυέλεος (στ.6), ἐκκλησίαις (στ.7), ποιμέσιν, ποιμναις, εὖνοιαν, ὁμόνοιαν (στ.8) για τα οποία γίνεται αναφορά και στα ακόλουθα αποσπάσματα της Βίβλου : *Λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ*

³⁷ Γρηγόριος (1989) 161-162.

φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, ἐκάστω ὡς ὁ Θεὸς ἐμέρισε μέτρον πίστεως. (Ρωμ. 12,3) ,Τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν, (Τιτ. 2,6), εἴτε γὰρ ἐξέστημεν, Θεῷ, εἴτε σωφρονοῦμεν, ὑμῖν. (Β Κορ. 5,13), ὁ δὲ πότος οὗτος οὐ κατὰ προκείμενον νόμον ἐγένετο, οὕτως δὲ ἠθέλησεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐπέταξε τοῖς οἰκονόμοις ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων. (Εσθ. 1,8), εἶπε δὲ ὁ Κύριος· τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος καὶ φρόνιμος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ διδόναι ἐν καιρῷ τὸ σιτομέτριον; (Λουκ. 12,42), Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ καὶ οἰκονόμους μυστηρίων Θεοῦ. ὁ δὲ λοιπὸν ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστὸς τις εὑρεθῇ. (Α Κορ. 4,1-2), ἕκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος Θεοῦ· (ΑΠε.4,10), δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνεγκλητον εἶναι ὡς Θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδη, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, (Τιτ. 1,7), μὴ ποιῆσαι μεθ' ἡμῶν κακόν, καθότι οὐκ ἐβδελυζάμεθά σε ἡμεῖς, καὶ ὃν τρόπον ἐχρησάμεθά σοι καλῶς καὶ ἐξαπεστείλαμέν σε μετ' εἰρήνης· καὶ νῦν εὐλογημένος σὺ ὑπὸ Κυρίου. (Γεν. 26,29), ἐὰν τὸ ῥῆμα τοῦτο ποιήσης, κατισχύσει σε ὁ Θεός, καὶ δυνήσῃ παραστήναι, καὶ πᾶς ὁ λαὸς οὗτος εἰς τὸν ἑαυτοῦ τόπον μετ' εἰρήνης ἤξει. (Εξ. 18,23), ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, τοῦ κατευθῆναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης. (Λουκ. 1,79), ποιήσαντες δὲ χρόνον ἀπελύθησαν μετ' εἰρήνης ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους. (Πραξ. 15,33), καὶ παρήλαθε Κύριος πρὸ προσώπου αὐτοῦ καὶ ἐκάλεσε· Κύριος ὁ Θεὸς οἰκτίρων καὶ ἐλεήμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ ἀληθινός, (Εξ. 34,6), ὅτι σὺ, Κύριε, χρηστὸς καὶ ἐπιεικής καὶ πολυέλεος πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις σε. (Ψαλ. 85,5), καὶ διαρρήξατε τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ μὴ τὰ ἱμάτια ὑμῶν καὶ ἐπιστράφητε πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν ὑμῶν, ὅτι ἐλεήμων καὶ οἰκτίρων ἐστὶ, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις. (Ιωηλ. 2,13), ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τὸν Θεόν, Κύριον ἐκ πηγῶν Ἰσραὴλ. (Ψαλ. 67,27), εἰ μὴ ἐκάστω ὡς ἐμέρισεν ὁ Θεός, ἕκαστον ὡς κέκληκεν ὁ Κύριος, οὕτω περιπατεῖτω. καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις διατάσσομαι. (Α Κορ. 7,17), Ὁ ἔχων οὐδ' ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. Τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ζύλου τῆς ζωῆς, ὃ ἐστὶν ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ Θεοῦ μου. (Αποκ. 2,7), ὥστε ἡμᾶς αὐτοὺς ἐν ὑμῖν καυχᾶσθαι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν καὶ πίστεως ἐν πᾶσι τοῖς διωγμοῖς ὑμῶν καὶ ταῖς θλίψεσιν αἷς ἀνέχεσθε, (Β Θεσ. 1,4), ἔλεος ἀνθρώπου ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἔλεος δὲ Κυρίου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα· ἐλέγχων καὶ παιδεύων καὶ διδάσκων καὶ ἐπιστρέφων ὡς ποιμὴν τὸ ποίμνιον αὐτοῦ. (Σοφ. Σειρ. 18,13), ὡς ποιμὴν ποιμανεῖ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ καὶ τῷ βραχίονι αὐτοῦ συνάξει ἄρνας καὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσας παρακαλέσει. (Ησ. 40,11), ὥσπερ ζητεῖ ὁ ποιμὴν τὸ ποίμνιον αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ, ὅταν ἦ γνόφος καὶ νεφέλη ἐν μέσῳ προβάτων διακεχωρισμένων, οὕτως ἐκζητήσω τὰ πρόβατά μου καὶ ἀπελάσω αὐτὰ ἀπὸ παντὸς τόπου, οὗ διεσπάρησαν ἐκεῖ ἐν ἡμέρᾳ νεφέλης καὶ γνόφου. (Ιεζ. 34,12), πάντες ὑμεῖς

σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, γέγραπται γάρ, πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποιμνῆς· (Ματθ. 26,31), ἐγὼ εἶμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γινώσκω τὰ ἐμὰ καὶ γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν, καθὼς γινώσκει με ὁ πατὴρ καὶ γὼ γινώσκω τὸν πατέρα, καὶ τὴν ψυχὴν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων. καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· κάκεῖνά με δεῖ ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι, καὶ γενήσεται μία ποιμνὴ, εἷς ποιμὴν. (Ἰω. 10,14-16), ἡ γὰρ ὁμοζηλία τῆς καλοκάγαθίας ἐπέτεινεν αὐτῶν τὴν πρὸς ἀλλήλους εὐνοίαν καὶ ὁμόνοιαν. (Δ Μακ. 13,25), παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς καὶ ἀξιῶ, μεμνημένους τῶν εὐεργεσιῶν κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν, ἕκαστον συντηρεῖν τὴν οὕσαν εὐνοίαν εἰς ἐμὲ καὶ τὸν υἱόν μου· (Β Μακ. 9,26), τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλομένην εὐνοίαν ἀποδιδότω, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ. (Α Κορ. 7,3), τότε δὴ τινες πρὸς τὴν κοινὴν νεωτέρισαντες ὁμόνοιαν πολυτρόποις ἐχρήσαντο συμφοραῖς. (Δ Μακ. 3,21), ὅτι ἐβουλεύσαντο ἐν ὁμονοίᾳ ἐπὶ τὸ αὐτό, κατὰ σοῦ διαθήκην διέθεντο (Ψαλ. 82,6).

Μετρική ανάλυση

Προοίμιο

---- | -- | - ---- | -- | -
---- | -- | | -- | -- |
- | ---- | -- | -- | --
- | ---- | -- | -- | --
| -- | -- | - | -- | --

Οίκου

- | -- | -- | ---- | - (→)
- | -- | -- x - | -- | (→)
- | ---- | ---- | ---- | -
| ---- | ---- | - (→) (→)
- | ---- | -- | ---- | -
- | ---- | ---- | ---- | ---- | -- | -- (→)
- | - | ---- | - | --
-- | - | ---- | -- | -- (→)
-- | - | -- | - (→)(|)
-- | ---- |
| -- | -- | - | -- | --

Παρατηρήσεις:

1. Το μέτρο είναι ρυθμοτονικό και στηρίζεται στην εναλλαγή τονισμένων και άτονων συλλαβών.
2. Το προοίμιο αποτελείται από πέντε στίχους. Ισοσυλλαβία υπάρχει στους τέσσερις στίχους, (δεκατέσσερις συλλαβές), ενώ ο πρώτος στίχος έχει δύο συλλαβές παραπάνω. Ομοτονία υπάρχει μόνο στον τρίτο και τέταρτο στίχο. Στους τρεις τελευταίους στίχους υπάρχει ομοτονία από τον όγδοο στίχο και μετά.
3. Επικρατεί απόλυτη ισοστιχία σε όλους τους οίκους με ένδεκα στίχους, εκ των οποίων ο προτελευταίος και ο τελευταίος στίχος είναι ίδιοι (μικρή παρέκκλιση έχουμε στον δέκατο στίχο του οίκου θ, όπου βρίσκουμε ύμῶν αντί για ἡμῶν).
4. Οι άτονες συλλαβές είναι περισσότερες από τις τονισμένες.

5. Στον πρώτο στίχο υπάρχει ισοσυλλαβία (δεκατρείς συλλαβές). Παρέκκλιση έχουμε στον οίκο ια με μια συλλαβή παραπάνω. Απόλυτη ομοτονία παρατηρείται στις πρώτες, τέταρτες, έκτης, έβδομες, ενδέκατες, δωδέκατες, δέκατες τρίτες συλλαβές.
6. Στον δεύτερο στίχο υπάρχει ισοσυλλαβία εκτός από αυτόν των οίκων δ και θ ο οποίος έχει μια συλλαβή λιγότερη. Απόλυτη ομοτονία παρατηρείται στις έκτης και δέκατες τέταρτες συλλαβές.
7. Στον τρίτο στίχο υπάρχει απόλυτη ισοσυλλαβία με δεκαπέντε συλλαβές. Απόλυτη ομοτονία βρίσκουμε στις πρώτες, στις τρίτες, στις πέμπτες, στις έκτης, στις έβδομες, στις όγδοες, στις ένατες, στις δέκατες τέταρτες και δέκατες πέμπτες συλλαβές.
8. Όσον αφορά τον τέταρτο στίχο υπάρχει ισοσυλλαβία (11 συλλαβές) με εξαίρεση εκείνον του οίκου ζ και του οίκου ια (δέκα συλλαβές). Απόλυτη ομοτονία υπάρχει στις τρίτες και ενδέκατες συλλαβές.
9. Ο πέμπτος στίχος παρουσιάζει απόλυτη ισοσυλλαβία σε όλους τους οίκους (δεκατέσσερις συλλαβές) και απόλυτη ομοτονία στις έβδομες, στις όγδοες, στις δέκατες τρίτες και στις δέκατες τέταρτες συλλαβές.
10. Σε όλους τους οίκους ο έκτος στίχος είναι ο μεγαλύτερος σε συλλαβές (έως είκοσι πέντε συλλαβές). Υπάρχει ισοσυλλαβία σε όλους (είκοσι τέσσερις συλλαβές), εκτός από τον στίχο του α οίκου που έχει μία συλλαβή περισσότερη. Απόλυτη ομοτονία συναντάμε στις πρώτες, στις πέμπτες, στις όγδοες, στις ένατες, στις δέκατες τρίτες, στις δέκατες έκτης, στις εικοστές πρώτες και εικοστές τρίτες συλλαβές.
11. Ο έβδομος στίχος έχει απόλυτη ισοσυλλαβία (δώδεκα συλλαβές) σε όλους τους οίκους. Απόλυτη ομοτονία βρίσκουμε στις εννέα από τις δώδεκα (στις πρώτες συλλαβές, στις τρίτες, στις τέταρτες, στις πέμπτες, στις έκτης, στις ένατες, στις δέκατες, στις ενδέκατες και στις δωδέκατες). Είναι ο στίχος με τις λιγότερες αποκλίσεις σε σχέση με την ομοτονία.
12. Ο όγδοος στίχος έχει ισοσυλλαβία (εννέα συλλαβές) στους είκοσι οίκους, ενώ διαπιστώνουμε ότι διαφοροποιούνται ο οίκος ι (ένδεκα συλλαβές) και ο οίκος κβ (δέκα συλλαβές). Απόλυτη ομοτονία παρουσιάζει μόνο η τέταρτη συλλαβή όλων των οίκων.
13. Ο ένατος στίχος έχει ισοσυλλαβία (δεκατέσσερις συλλαβές) στους είκοσι οίκους, ενώ διαφοροποίηση βρίσκουμε στους οίκους ε και η (δεκαπέντε συλλαβές). Απόλυτη ομοτονία βρίσκουμε στις πρώτες, στις τέταρτες, στις όγδοές και στις ενδέκατες συλλαβές.

- 14.** Δείγματα απόλυτης ισοσυλλαβίας και ομοτονίας είναι ο δέκατος και ο ενδέκατος στίχος με επτά και δεκατέσσερις συλλαβές αντίστοιχα (προφανώς επειδή επαναλαμβάνονται στο τέλος όλων των οίκων).

Αισθητική ανάλυση

Κοσμητικά Επίθετα: Η χρήση τόσο περιγραφικών, όσο και χαρακτηριστικών επιθέτων προσδίδει παραστατικότητα και γλαφυρότητα στο ύφος του κειμένου.

Νεοφώτιστοι (προοίμιον, στ. 1), άξίαν (προοίμιον, στ. 4), πρωτοπλάστῳ (οίκος α, στ. 1), ταλαίην (οίκος α, στ. 3), πολλῆς (οίκος α, στ. 5), πῆλινοι πύρινοι (οίκος α, στ. 8), ξένοι, θείων (οίκος β, στ. 1), ἴδιοι (οίκος β, στ. 2), θείαν (οίκος γ, στ. 2), τρανός, λαμπρός, ζηλωτὸς (οίκος δ, στ. 1), ἐλάχιστος (οίκος δ, στ. 6), Ἀρχαίων (οίκος ε, στ. 1), προτέρων (οίκος ε, στ. 2), πολύχρονον (οίκος ε, στ. 3), παράλυτος (οίκος ε, στ. 4), πολλοὺς (οίκος ε, στ. 7), φιλάνθρωπος (οίκος ε, στ. 8), φαιδροὺς (οίκος ε, στ. 9), ἀενάου (οίκος στ, στ. 1), μείζον (οίκος ζ, στ. 1), βατὸς (οίκος ζ, στ. 2), κακίστων (οίκος η, στ. 1), σοφωτάτου (οίκος η, στ. 2), πτωχὸς, πλούσιος (οίκος θ, στ. 5), ἄμορφοι (οίκος θ, στ. 6), κατωτάτου (οίκος ι, στ. 1), νεοφώτιστον (οίκος ια, στ. 2), τερπνὲ, νεοφώτιστε, νεοφώτιστος (οίκος ια, στ. 6), τερπνός, ὠραῖος (οίκος ια, στ. 7), νυμφίος, ἄγαμος (οίκος ια, στ. 8), λευκοφόρος (οίκος ιβ, στ. 4), ἄγιοι (οίκος ιγ, στ. 7), ἄνοητος, ὁμοιος (οίκος ιστ, στ. 8), φιλόστοργος (οίκος ιζ, στ. 3), ἄμοιρον (οίκος ιη, στ. 3), ὀλέθριος (οίκος ιη, στ. 6), νεοφώτιστε (οίκος ιθ, στ. 3), ἄγριοι (οίκος ιθ, στ. 7), ἀκαθάρτοις (οίκος κ, στ. 2), ἀπαλόσαρκος (οίκος κ, στ. 3), πέτρινος (οίκος κ, στ. 4), πιστὸς, οἰκονόμος (οίκος κβ, στ. 2), πολυέλεος (οίκος κβ, στ. 6).

Εικόνες: Οι εικόνες είτε είναι ρεαλιστικές είτε είναι ποιητικές προσδίδουν ένταση και θεατρικότητα στο έργο. Μέσω αυτών ο υμνογράφος επιτυγχάνει να κινητοποιήσει τις αισθήσεις των αναγνωστών και να τους συγκινήσει.

Οι νεοφώτιστοι μέσα σε ένα πέπλο δόξας και φορώντας τη θεούφαντη στολή της θείας χάριτος και αφήνοντας παράμερα τους δερμάτινους χιτώνες ευχαριστούν δοξολογώντας τον θεό (οπτικοακουστική εικόνα στους στ. 2-4 του προοιμίου), οι νεοφώτιστοι κάποτε έστεκαν στη θύρα του νυμφώνα και χτυπούσαν φωνάζοντας «ὦ οἰκτίρμον, ἄνοιξον» χωρίς καμία ανταπόκριση ενώ τώρα έχουν εισέλθει, αγγίζουν τα άγια και υμνολογούν τον Κύριο (δύο οπτικοακουστικές εικόνες που προβάλλουν την υπεροχή εκείνων που ευλογούνται μέσω του μυστηρίου του βαπτίσματος στον οίκο β, στ. 3-8), μια ταπεινωμένη φύση υψώνεται (κινητική εικόνα στον στ. 1 του οίκου γ), ένας λαμπρός Αδάμ δίπλα στην κολυμπήθρα και ένας σατανάς έχοντας στραμμένο το μοχθηρό του βλέμμα σε εκείνον (οπτική εικόνα στους στ. 1-2 του οίκου δ), ο κατακλυσμός του Νώε (οίκος στ, στ. 5), ο προφήτης Ελισσαίος δίπλα σε μια

πηγή στην Ιεριχώ, ρίχνει αλάτι από μια υδρία και εξυγιαίνει τα ύδατα (οίκος η, στ. 1-2), ο δεσπότης απευθύνονται σ' αυτούς που βαπτίζονται (οπτικοακουστική εικόνα στον στ. 8-10 του οίκου θ), αυτοί που βρίσκονται στον Άδη αφυπνίζονται και ανασταίνονται από τον ήχο του νερού του βαπτίσματος (οπτικοακουστική εικόνα στους στ. 1-5 του οίκου ι), τα τάγματα των αγγέλων παρευρίσκονται για να ακούσουν τη θριαμβευτική Ομολογία του πιστού στην Ανάσταση (οπτικοακουστική εικόνα στους στ. 7-10 του οίκου ιγ), οι δαίμονες παρουσιάζονται με τη μορφή άγριων σκύλων (οίκος ιθ, στ. 7-8) και οι πιστοί με τη μορφή κοπαδιού αμνών (οίκος κ, στ. 3), ο δαίμονας παριστάνοντας τον άγγελο πάνω από το φρέαρ της αβύσσου και μακριά από το δένδρο της ζωής προσπαθεί να εξαπατήσει τον πιστό (οίκος κα, στ. 5-6), ο πιστός παρακαλεί τον φιλεύσπλαχνο θεό για ειρήνη στον κόσμο (οίκος κβ, στ. 6-10).

Παρομοιώσεις: τονίζουν το μέγεθος του φαινομένου στο οποίο αναφέρεται. Συγχρόνως, εξυπηρετούν την ανάγκη του υμνογράφου να απλοποιήσει το μήνυμα που θέλει να μεταλαμπαδεύσει και να το καταστήσει όσο πιο σαφές και κατανοητό γίνεται.

Οὐκέτι ὡς ξένοι τῶν θείων ἐξωθοῦνται (οίκος β, στ.1), ἀλλ' ἄρτι ὡς ἴδιοι τὸ «δεῦτε» ἤκουσαν πάντες (οίκος β, στ. 2), οὐκέτι ὡς κατάσκοποι, ἀλλ' ὄντως ὡς ἐπίσκοποι τῶν ἁγίων ἐφάπτονται (οίκος β, στ. 6), μήτε ὁ οἰκτίρμων ὡς παραβάτην σε κρίνη (οίκος ιστ, στ. 2), ἐκτίσω, νεοφώτιστε, σταυρὸν ὡς βακτηρίαν (οίκος ιθ, στ. 3), αὐτόν ἐπὶ τῆς κλίνης σου ὡς καύχημά σου πρόφερε πανταχοῦ, νεοφώτιστε (οίκος ιθ, στ. 6), καὶ γὰρ οἱ δαίμονες ὡς κύνες ἄγριοι (οίκος ιθ, στ. 7).

Μεταφορές

τῷ σώματι, τῷ πνεύματι, καὶ τῷ σχήματι λάμποντες (οίκος α, στ. 6), ὕψωσε ἢ ἀνάστασις ἡμῶν (οίκος α, στ. 10), τῶν θείων ἐξωθοῦνται (οίκος β, στ. 1), τὸν νυμφίον ἐνεδύσαντο (οίκος β, στ. 4), τῶν ἁγίων ἐφάπτονται (οίκος β, στ. 6), Ὑψώθη ἢ πάλαι ταπεινωθεῖσα φύσις, ὕψωθη, ἐπήρθη, καὶ θεῖαν ἔφθασε φύσιν (οίκος γ, στ. 1-2), ὁ ἄνθρωπος Θεὸν φορέσας (οίκος γ, στ. 3), τάχος ἐβασίλευσε καὶ θεὸς ἐχρημάτισεν (οίκος γ, στ. 6), τοῦ σὲ μισοῦντος ἐκτίκεις βάσκανον ὄμμα (οίκος δ, στ. 2), ὁ τύραννος μαραίνεται (οίκος δ, στ. 3), πιεῖν ἐθάρρησεν αὐτόν τὸν ποιήσαντα (οίκος δ, στ. 8), πολύχρονον παράλυσιν παρὰ τὴν κολυμβήθραν ἔρριπεν (οίκος ε, στ. 3-4), ἀλλ' ὄντως ἐπιφέρεται σταυρὸν τοῦ ἐλεήσαντος καὶ ἐμὲ ἀπολέσαντος (οίκος ε, στ. 6), φαιδροὺς τούτους ἔδειξεν ἄρτι ἢ ἀνάστασις ἡμῶν (οίκος ε, στ.

9-10), τὸ ὕδωρ οὐκ ἀπέσμηξε τὸν πρῶην ἀρρωστήσαντα (οἶκος στ, στ. 6), ἐδέξατο τὰ ὕδατα (οἶκος ζ, στ. 6), νόσον ἀτεκνίας παρεχόμενα (οἶκος η, στ. 4), οὐκ ἔμαθον τὰ ὕδατα καθαίρειν ἁμαρτήματα καὶ καινίζειν τὰ πνεύματα (οἶκος η, στ. 6), καὶ {τοῖς} πᾶσι γεγόνασι λουτρὸν ἀνακτίσεως (οἶκος η, στ. 8), ἀνέστησε τοὺς ἐκ τοῦ παραβάντος καὶ τῆ κεφαλῆ μου ἐπεβίβασε (οἶκος ι, στ. 3-4), καθῆρε ῥυπωθέντας (οἶκος ι, στ. 5), ἐπλούτισε τοὺς ἅπαντας (οἶκος ι, στ. 6), ῥύεται ἡμᾶς ἢ ἀνάστασις ἡμῶν (οἶκος ι, στ. 9-10), ρημάτων τοιούτων ἔχοντα (οἶκος ια, στ. 1), μὴ ἐκδύσης σου τὴν δόξαν (οἶκος ιβ, στ. 3), μεῖνον λευκοφόρος τὴν διάνοιαν (οἶκος ιβ, στ. 4), «δεῦτε οἱ διψῶντες με καὶ πίετε» (οἶκος ιγ, στ. 4), κέκτημαι πηγὴν ζωῆς (οἶκος ιγ, στ. 6), τὸν καιρὸν αἰσχυρόμενος (οἶκος ιδ, στ. 6), ἐλεύσεται ὁ καιρὸς τῆς κρίσεως (οἶκος ιδ, στ. 7-8), δραμόντα πρὸς τὰ πρότερα (οἶκος ιε, στ. 6), οὐκ ἀπετάξω μοι καὶ τῆ λατρεία μου (οἶκος ιε, στ. 7), οὐκ ἠρνήσω με (οἶκος ιε, στ. 9), ἀποτίκει ἡ μήτρα τῆς κολυμβήθρας (οἶκος ζ, στ. 2), Ἀνάτεινον ὄλον σαυτὸν ἐπὶ τὸ θεῖον (οἶκος ιη, στ. 1), οὐδέν σου μέρος ἄμοιρον ἐγένετο τῆς δόξης (οἶκος ιη, στ. 3), μὴ σπεύσης σου μολῶναι τὰ ὄμματα ταῖς θεαῖς (οἶκος ιη, στ. 5), τὰ ὄτα μὴ σπιλώση σου ὁ φθόγγος ὁ ὀλέθριος (οἶκος ιη, στ. 6), μὴ βορβορώσης σου τὸ στόμα ἄσμασιν (οἶκος ιη, στ. 7), ψυχὴ δὲ βαρύνεται (οἶκος ιη, στ. 8), Ἴδου ἀνεκτίσθης, ἰδοὺ ἀνεκαινίσθης (οἶκος ιθ, στ. 1), μηκέτι συγκάμψης τὸν νῶτον ἐν ἁμαρτίαις (οἶκος ιθ, στ. 2), τούτῳ τὴν νεότητα σου στήριξον (οἶκος ιθ, στ. 4), μὴ ἀπολιθώσει ἔσο πέτρινος (οἶκος κ, στ. 4), τῶν θεῶν ἀποσυλεῖ σε (οἶκος κα, στ. 2), τὸ φρέαρ τοῦτο τίμησον (οἶκος κα, στ. 6), μᾶλλον πάτησον αὐτὸν σέβων τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν (οἶκος κα, στ. 9-10), ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῶν ψυχῶν ἡμῶν (οἶκος κβ, στ. 4)

Ερωτήσεις: Κάποιες ἀπὸ τις ἐρωτήσεις εἶναι ρητορικές καὶ ἐξυπηρετοῦν τὴν ἀνάγκη τοῦ υμνογράφου νὰ προβληματίσει τοὺς ἀναγνώστες τοῦ καὶ νὰ δώσει ἐμφαση στὴ δύναμη τοῦ βαπτίσματος. Ἄλλες, πάλι, υποδηλώνουν τὴν ἀδυναμία τοῦ υμνογράφου νὰ δώσει σαφεῖς ἀπαντήσεις σε θέματα ποὺ σχετίζονται με τὸ θεῖο.

Τίς εἶπη, τίς δεῖξη Ἀδὰμ τῷ πρωτοπλάστῳ τὸ κάλλος, τὸ καῦχος, τὸ κῦρος τῶν αὐτοῦ τέκνων; (οἶκος α, στ. 1-2), Τίς πάλιν διηγήσεται καὶ τῆ ταλαίνη Εὐᾶ; (οἶκος α, στ. 3), τίς τούτους ὕψωσε; (οἶκος α, στ. 9), τίς τούτῳ δέδωκε {ταῦτα}; (οἶκος γ, στ. 9), τίς ἐστιν ὃν βλέπω; (οἶκος δ, στ. 4), τίς τούτῳ δέδωκεν; (οἶκος δ, στ. 9), τί ἐγένετο; (οἶκος στ, στ. 7), μὴ Φαραωνίτης εἶ; (οἶκος ζ, στ. 8), τίς οὖν ἐπὶ τοῦτο οὐκ ἐπείγεται; (οἶκος θ, στ. 4), πτωχὸς ἔχει ὀκνήσαι ἢ πλούσιος ὀκλάσαι; (οἶκος θ, στ. 5), Οἱ ἄμορφοι αἰσχύνονται; Οἱ δοῦλοι οὐκ ἐπείγονται; Οἱ δεσπότες οὐ τρέχουσιν; (οἶκος θ, στ. 6), Μὴ γάρ σοι ἀνάγκης ἐπιτεθείσης ἦλθες, ἢ ἄλλου

βιαίως ἐλκύσαντός σε εἰσῆλθες; (οἶκος ιγ, στ. 1-2), πιστεύεις ὅτι κέκτημαι πηγὴν ζωῆς, ὃ ἄνθρωπε; (οἶκος ιγ, στ. 6), τί σοι γένηται; (οἶκος ιδ, στ. 7).

Σχῆμα υπερβατό

τῶν αὐτοῦ τέκνων (οἶκος α, στ. 2), ἢ πάλαι ταπεινωθεῖσα φύσις (οἶκος γ, στ. 1), θεῖαν ἔφθασε φύσιν (οἶκος γ, στ. 2), τοῦ σὲ μισοῦντος (οἶκος δ, στ. 2), ἢ τῶν ὑδάτων γεῦσις (οἶκος η, στ. 3), ὁ τοῦ λουτροῦ τούτου ἦχος (οἶκος ι, στ. 2), τῷ τῆς κολυμβήθρας γεννήματι (οἶκος ια, στ. 4), τῶν νῦν κρατούντων νόμων (οἶκος ιδ, στ. 5), τοῦ νῦν σε φοβουμένου (οἶκος ε, στ. 5), τὴν πρώτην σου εὐτέλειαν, τὴν νῦν βασιλείαν σου (οἶκος ιστ, στ. 6), ὁ ἐπὶ πάντων (οἶκος ιζ, στ. 3), ὁ πρὸ ὥρας κράζων (οἶκος ιζ, στ. 9), τῷ νῦν σοι συνημμένῳ (οἶκος κβ, στ. 5), τὴν σὴν βοήθειαν (οἶκος κβ, στ. 7)

Επαναφορά

Τίς εἶπη, τίς δείξει Ἀδὰμ τῷ πρωτοπλάστῳ;
Τίς πάλιν διηγῆσεται καὶ τῇ ταλαίνῃ Εὐᾶ;
τίς τούτους ὕψωσε;

} (οἶκος α, στ 1, 3, 9)

οὐκέτι παραστήκουσι τῇ θύρᾳ τοῦ νυμφῶνος,
οὐκέτι ἀπιστοῦνται, ἀλλὰ πάντα θαρροῦνται·
οὐκέτι ὡς κατάσκοποι, ἀλλ' ὄντως ὡς ἐπίσκοποι·
οὐκέτι κρούουσι τὴν θύραν κράζοντες,

} (οἶκος β, στ. 3-5-6-7)

Ἐψώθη ἢ πάλαι ταπεινωθεῖσα φύσις,
ὕψωθη, ἐπήρθη, καὶ θεῖαν ἔφθασε φύσιν

} (οἶκος γ, στ 1-2)

ἐκεῖ ἐδίψησε καὶ ὧδε ἔπιεν
ἐκεῖ ἐπεθύμησε καὶ ὧδε ἐπέτυχε

} (οἶκος γ, στ. 7-8)

μὴ αὐτομολήσης πρὸς τὰ πρότερα·
μὴ γένη κατάγελως τοῦ νῦν σε φοβουμένου·

} (οἶκος ιε, στ. 4-5)

μη λάθης, ἄνθρωπε, τῶν γενομένων σοι,
μη κριθῆς ἄνοητος καὶ κτήνεσιν ὅμοιος· } (οἶκος ιστ, στ. 7-8)

αὐτόν ἐν τῇ εὐχῇ σου, αὐτόν ἐν τῇ τραπέζῃ {σου},
αὐτόν ἐπὶ τῆς κλίνης σου ὡς καύχημά σου πρόφερε πανταχοῦ, νεοφώτιστε· } (οἶκος ιθ, στ. 5-6)

Επαναλήψεις – Παραλληλισμοί: δηλώνουν συναισθηματική φόρτιση και επιτείνουν τη σημασία της αρχικής ιδέας.

στολήν φοροῦντες δόξης, καὶ μετὰ πολλῆς δόξης δοξάζουσι τὸν δοξάσαντα (οἶκος α, στ. 5-6), ὑψώθη, ἐπήρθη (οἶκος γ, στ. 2), πολύχρονον παράλυσιν παρὰ τὴν κολυμβήθραν ἔρριψεν ὡς πάλαι ὁ παράλυτος (οἶκος ε, στ. 3-4), ἐστεῖρου γὰρ τὰ γύναια, νόσον ἀτεκνίας παρεχόμενα (οἶκος η, στ. 3-4), ἀφύπνωσεν, ἀνέστησε (οἶκος ι, στ. 3), Μη γάρ σοι ἀνάγκης ἐπιτεθείσης ἦλθες, ἢ ἄλλου βιαίως ἐλκύσαντός σε εἰσηλθες; (οἶκος ιγ, στ. 1-2), φυλάττου, ὦ φίλε, καὶ ἀσφαλίζου πάντοθεν (οἶκος ιδ, στ. 2), ἅπαντα δὲ σύμπασιν (οἶκος ιη, στ. 4), Ἴδου ἀνεκτίσθης, ἰδου ἀνεκαινίσθης (οἶκος ιθ, στ. 1), μη ἀποσκληρυνθήση μη ἀπολιθώσει ἔσο πέτρινος (οἶκος κ, στ. 3-4), σωφρόνει καὶ φρόνει (οἶκος κβ, στ. 1).

Αναδίπλωση: ο υμνογράφος μέσα από το συγκεκριμένο εκφραστικό τρόπο επιδιώκει να προβάλλει με ιδιαίτερη ένταση και έμφαση την επαναλαμβανόμενη ενέργεια. Πιο συγκεκριμένα, δοξολογεί το όνομα του Θεού, ο οποίος μέσω της βαπτίσεως χάρισε σε όλους την πολυπόθητη Ανάσταση.

δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ηὐδόκησας (συναντάται στο εφύμνιο όλων των οίκων).

Σχήμα ασύνδετο: Προσδίδει ζωντάνια και παραστατικότητα στον λόγο. Αποτελεί ένα πολύτιμο εργαλείο, προκειμένου ο υμνογράφος να πυκνώσει τον λόγο του και να προσδώσει λιτό, γοργό και κοφτό τόνο στο ύφος του έργου του.

ἐνέδυσας στολήν τὴν ἀξίαν τοῦ γάμου σου τὸ κάλλος, τὸ καῦχος, τὸ κῦρος τῶν αὐτοῦ τέκνων (οἶκος α, στ. 2), τῷ σώματι, τῷ πνεύματι, καὶ τῷ σχήματι (οἶκος α, στ. 6), Ὑψώθη ἢ πάλαι ταπεινωθεῖσα φύσις, ὑψώθη, ἐπήρθη, καὶ θεῖαν ἔφθασε φύσιν (οἶκος γ, στ. 1-2), Τρανὸς εἶ, λαμπρὸς εἶ, Ἀδάμ, καὶ ζηλωτὸς ὢν (οἶκος δ, στ. 1), οὐκ ἔλουσεν, οὐκ ἔσωσεν αὐτούς τῆς ἁμαρτίας (οἶκος ζ, στ. 3), οὐκ ἀποστρέφονται, οὐκ ἀποκρίνονται (οἶκος ζ στ. 7), Οὐκ οἶδα τί

λέξω, οὐκ οἶδα τί τελέσω (οἶκος θ, στ. 1), ἀφύπνωσεν, ἀνέστησε τοὺς ἐκ τοῦ παραβάντος καὶ τῆ κεφαλῆ μου ἐπεβίβασε (οἶκος ι, στ. 3-4), τερπνὲ μου νεοφώτιστε, αἰε γενοῦ ὁ κέκλησαι, πανταχοῦ νεοφώτιστος, τερπνὸς ἐκάστοτε, ὠραῖος πάντοτε (οἶκος ια στ. 6-7), Παρῆσαν ἄγιοι, συνῆσαν ἄγγελοι, αἱ δύνამεις ἴσαντο, ἀρχαί, θρόνοι ἤκουον (οἶκος ιγ, στ. 7-8), ἐπίβλεπον τῷ ὄπλῳ σου, φρόνησον ἐπάξια τοῦ κάλλους σου μνημόνευε καθ' ὥραν (οἶκος ιστ, στ. 3-4-5), αὐτόν ἐν τῆ εὐχῆ σου, αὐτόν ἐν τῆ τραπέζῃ {σου}, αὐτόν ἐπὶ τῆς κλίνης σου ὡς καύχημά σου πρόφερε πανταχοῦ (οἶκος ιθ, στ. 5-6), ταῖς ἐκκλησίαις σου τὴν σὴν βοήθειαν, τοῖς ποιμέσιν εὐνοίαν, ταῖς ποιίμαις ὁμόνοιαν (οἶκος κβ, στ. 7-8)

Σχήμα πολυσύνδετο: Το σχῆμα αὐτὸ προδίδει πλούτο στον ὕμνο, ἀλλὰ καὶ ἐνταση, καθὼς γίνεται συστηματικὴ χρῆση των συμπλεκτικῶν συνδέσμων.

ἐνταῦθα δὲ ἐζήτησε **καὶ** τάχος ἐβασίλευσε **καὶ** θεὸς ἐχρημάτισεν (οἶκος γ, στ. 6), ὁ πένης **καὶ** ἐλάχιστος ἐκλήθη **καὶ** ἐλούσατο **καὶ** εἰσελθὼν ἀνέπεσεν (οἶκος δ, στ. 7-8), **καὶ** νῦν ἐπὶ τῶν ὤμων τὴν κλίνην οὐ βαστάζει, **ἀλλ'** ὄντως ἐπιφέρεται σταυρὸν τοῦ ἐλεήσαντος **καὶ** ἐμὲ ἀπολέσαντος (οἶκος ε, στ. 5-6), **καὶ** ὅμως οὐκ ἀπέσμηξε τὸν πρῶην ἀρρωστήσαντα, **ἀλλὰ** μᾶλλον ἀπέπνιξε (οἶκος στ, στ. 6), ἐνταῦθα δὲ **καὶ** ἔλουσε **καὶ** ἔσωσε (οἶκος ζ, στ. 4), **καὶ** ὅμως ἰαθέντα **καὶ** μεταπονηθέντα οὐκ ἔμαθον τὰ ὕδατα καθαίρειν ἀμαρτήματα **καὶ** καινίζειν τὰ πνεύματα (οἶκος η, στ. 5-6), **ἀλλ'** ὧδε ἔμαθον **καὶ** πάντας ἠγνισαν **καὶ** {τοῖς} πᾶσι γεγόνασι λουτρὸν ἀνακτίσεως (οἶκος η, στ. 7-8), καθῆρε ρυπωθέντας **καὶ** ἄνευ ἀργυρίου ἐπλούτισε τοὺς ἅπαντας **καὶ** μόνον λόγον ἔλαβε παρ' αὐτῶν ἀνθ' ὧν ἔδωκε (οἶκος ι, στ. 5-6), **καὶ** μόνον ὡς εἰσῆλθες **καὶ** τοῦτο ἠρωτήθης (οἶκος ιγ, στ. 5), πολλάκις δὲ **καὶ** φόβῳ τῶν νῦν κρατούντων νόμων προσῆλθες τῷ βαπτίσματι **καὶ** γέγονας ὁ γέγονας, τὸν καιρὸν αἰσχνόμενος (οἶκος ιδ, στ. 5-6), **καὶ** τί σοι γένηται, ὅταν ἐλεύσεται ὁ καιρὸς τῆς κρίσεως **καὶ** πάντα ἐλέγχεται **καὶ** τοῖς πᾶσιν ἀνταποδώσει ἢ ἀνάστασις ἡμῶν; (οἶκος ιδ, στ. 7-10), δεικνύων σοι ἐνύπνια **καὶ** δι' αὐτῶν πτοῶν σε **καὶ** ἐν τοῖς ὀνειροῖς σου φαντάζων σε (οἶκος κα, στ. 3-4), Μὴ τούτοις πείση σε **καὶ** ὑποφθεῖρη σε, **καὶ** νομίσης, ἄνθρωπε, τὸν δαίμονα ἄγγελον (οἶκος κα, στ. 7-8).

Αντιθέσεις: Με τὴ βοήθεια των ἀντιθέσεων ὁ ὑμνογράφος ἐπιθυμεῖ νὰ παρουσιάσει τὴ διαφορετικὴ ὄψη μεταξύ καταστάσεων. Πιο συγκεκριμένα, ἐστιάζει στα ἀγαθὰ που ἀπολαμβάνουν ἐκεῖνοι που ἐπέλεξαν νὰ εὐλογηθοῦν με τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος καὶ πόσο διαφορετικὴ εἶναι ἡ συμπεριφορὰ τους. Στον ἀντίποδα βρίσκονται ὅλοι ἐκεῖνοι που δὲν ἔχουν βαπτιστεῖ ἀκόμα.

Οὐκέτι ὡς **ξένοι**/ ἀλλ' ἄρτι ὡς **ἴδιοι** (οἶκος β, στ. 1), οὐκέτι **ἀπιστοῦνται**, ἀλλὰ πάντα **θαρροῦνται** (οἶκος β, στ. 5), οὐκέτι ὡς **κατάσκοποι**, ἀλλ' ὄντως ὡς **ἐπίσκοποι** (οἶκος β, στ. 6), **ἐκεῖ** ἐδίψησε καὶ **ᾧδε** ἔπιεν (οἶκος γ, στ. 7), **ἐκεῖ** ἐπεθύμησε καὶ ᾧδε ἐπέτυχε (οἶκος γ, στ. 8), τοῦ **βυθίζειν** ἔλαθε καὶ **σώζειν** μεμάθηκεν (οἶκος στ, στ. 8), **οὐκ ἔλουσεν, οὐκ ἔσωσεν** αὐτούς τῆς ἀμαρτίας ἐνταῦθα δὲ καὶ **ἔλουσε** καὶ **ἔσωσε** (οἶκος ζ, στ. 3-4), **οὐκ ἔμαθον** τὰ ὕδατα **καθαίρειν** ἀμαρτήματα καὶ **καινίζειν** τὰ πνεύματα **ἀλλ' ᾧδε ἔμαθον** καὶ πάντας **ἤγγισαν** (οἶκος η, στ. 6-7), **πτωχὸς** ἔχει ὀκνησαί ἢ **πλούσιος** ὀκλάσαι (οἶκος θ, στ. 5), μὴ **νυμφίος σήμερον** καὶ **αὔριον ἄγαμος** (οἶκος ια, στ. 8), τοὺς **ἄνω** καὶ τοὺς **κάτω** (οἶκος ιδ, στ. 3), ἐχθρὸς μὲν **τέρπεται**, ψυχὴ δὲ **βαρύνεται** (οἶκος ιη, στ. 8)

Ομοιοτέλετο: Προσδίδει μουσικότητα καὶ εντείνει τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστη.

ἐφώτισας ἡμᾶς τῷ φωτὶ τοῦ προσώπου σου, ἐνέδυσας στολὴν τὴν ἀξίαν τοῦ γάμου σου (προοίμιον, στ. 1-2), Τίς εἶπη, τίς δείξῃ (οἶκος α, στ. 1), τὸ κάλλος, τὸ καῦχος, τὸ κῦρος (οἶκος α', στ. 2), δόξης, καὶ μετὰ πολλῆς δόξης (οἶκος α, στ. 5), τῷ σώματι, τῷ πνεύματι, καὶ τῷ σχήματι (οἶκος α, στ. 6), ἐξαπίνης ἄγγελοι οἱ πῆλινοι πύρινοι (οἶκος α, στ. 8), οὐκέτι ἀπιστοῦνται, ἀλλὰ πάντα θαρροῦνται (οἶκος β, στ. 5), οὐκέτι ὡς **κατάσκοποι**, ἀλλ' ὄντως ὡς **ἐπίσκοποι** (οἶκος β, στ. 6), ὑψώθη, ἐπήρθη (οἶκος γ, στ. 2), ἐβασίλευσε καὶ θεὸς ἐχρημάτισεν (οἶκος γ, στ. 6), τρανὸς εἶ, λαμπρὸς εἶ, Ἀδάμ, καὶ ζηλωτὸς ὢν (οἶκος δ, στ. 1), ὁ χοῦς ἀνεנעώθη, ἡ κόνις ἐθεώθη (οἶκος δ, στ. 5), Ἀρχαίων παισμάτων αὐτοῦ οὐ μνημονεύει προτέρων τραυμάτων οὐλὴν οὐδ' ὅλως ἐμφαίνει (οἶκος ε, στ. 1-2), τοῦ ἐλεήσαντος καὶ ἐμὲ ἀπολέσαντος (οἶκος ε, στ. 6), καὶ ὅμως οὐκ ἀπέσμηξε τὸν πρῶην ἀρρωστήσαντα, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπέπνιξε (οἶκος στ, στ. 6), τοῦ βυθίζειν ἔλαθε καὶ σώζειν μεμάθηκεν (οἶκος στ, στ. 8), οὐκ ἔλουσεν, οὐκ ἔσωσεν αὐτούς τῆς ἀμαρτίας (οἶκος ζ, στ. 3), ἐνταῦθα δὲ καὶ ἔλουσε καὶ ἔσωσε (οἶκος ζ, στ. 4), οὐκ ἀποστρέφονται, οὐκ ἀποκρίνονται (οἶκος ζ, στ. 7), ὑπὸ Ἑλισσαίου τοῦ σοφωτάτου προφήτου (οἶκος η, στ. 2), καὶ ὅμως **ιαθέντα** καὶ **μεταποιηθέντα** (οἶκος η, στ. 5), οὐκ ἔμαθον τὰ ὕδατα **καθαίρειν** ἀμαρτήματα καὶ **καινίζειν** τὰ πνεύματα (οἶκος η, στ. 6), Οὐκ οἶδα τί λέξω, οὐκ οἶδα τί τελέσω (οἶκος θ, στ. 1), **πτωχὸς** ἔχει ὀκνησαί ἢ **πλούσιος** ὀκλάσαι (οἶκος θ, στ. 5), οἱ ἄμορφοι αἰσχύνονται; οἱ δοῦλοι οὐκ ἐπέιγονται; (οἶκος θ, στ. 6), ἀφύπνωσεν, ἀνέστησε τοὺς ἐκ τοῦ παραβάντος καὶ τῇ κεφαλῇ μου ἐπεβίβασε (οἶκος ι, στ. 3-4), ἐπλούτισε τοὺς ἅπαντας καὶ μόνον λόγον ἔλαβε παρ' αὐτῶν ἀνθ' ὧν ἔδωκε (οἶκος ι, στ. 6), ἐμοὶ ἐνεφύσησαν καὶ οὕτως ἐβόησαν (οἶκος ι, στ. 8), **τερπνὸς ἐκάστοτε**, ὠραῖος πάντοτε (οἶκος ια, στ. 7), μὴ **νυμφίος σήμερον** καὶ **αὔριον ἄγαμος** (οἶκος ια, στ. 8),

<καί> ὡς συνετάξω, οὕτω πολίτευσαι ἔξω (οἶκος ιβ, στ. 2), ἀλλ' ὥσπερ ἔμαθες καὶ χαίρων ἔψαλλες (οἶκος ιβ, στ. 7), Μὴ γάρ σοι ἀνάγκης ἐπιτεθείσης ἦλθες, ἢ ἄλλου βιαίως ἐλκύσαντός σε εἰσῆλθες (οἶκος ιγ, στ. 1-2), Παρῆσαν ἅγιοι, συνῆσαν ἄγγελοι (οἶκος ιγ, στ. 7), φυλάττου, ὦ φίλε, καὶ ἀσφαλίζου πάντοθεν (οἶκος ιδ, στ. 2), καὶ τί σοι γένηται, ὅταν ἐλεύσεται ὁ καιρὸς τῆς κρίσεως καὶ πάντα ἐλέγχεται (οἶκος ιδ, στ. 7-8), κὰν φόβῳ προσῆλθες, λοιπὸν ἐπίμεινον πόθῳ (οἶκος ιε, στ. 2), ἀγάπησον ἃ ἔλαβες, καὶ σφίγγον ἃ κατέχεις (οἶκος ιε, στ. 3), οὐ Χριστόν ἠγάπησας κάμοι ἐνεφύσησας (οἶκος ιε, στ. 8), μὴ κριθῆς ἄνόητος καὶ κτήνεσιν ὅμοιος (οἶκος ιστ, στ. 8), οἷς ἐχθρὸς μὲν τέρπεται, ψυχὴ δὲ βαρύνεται (οἶκος ιη, στ. 8), Ἴδου ἀνεκτίσθης, ἰδου ἀνεκαινίσθης (οἶκος ιθ, στ. 1), αὐτόν ἐν τῇ εὐχῇ σου, αὐτόν ἐν τῇ τραπέζῃ {σου} (οἶκος ιθ, στ. 5), τοῦ μὲν μὴ ἄπτεσθαι, τοῦ δὲ ἀπέχεσθαι (οἶκος κ, στ. 7), «τοῦ τόπου τούτου χώρει-τοῦ δένδρου τούτου φεῦγε (οἶκος κα, στ. 5), Μὴ τούτοις πείση σε καὶ ὑποφθείρη σε (οἶκος κα, στ. 7), Σωφρόνει καὶ φρόνει λοιπὸν τὰ τοῦ Κυρίου (οἶκος κβ, στ. 1), εἰπέ τῷ νυμφίῳ σου τῷ νῦν σοι συνημμένῳ (οἶκος κβ, στ. 5), τοῖς ποιμέσιν εὐνοίαν, ταῖς ποιίμναις ὁμόνοίαν (οἶκος κβ, στ. 8)

Παρήχηση

Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ηὐδόκησας (προοίμιον, στ. 5), τὸ κάλλος, τὸ καῦχος, τὸ κῦρος τῶν αὐτοῦ τέκνων; (οἶκος α, στ. 2), στολὴν φοροῦντες δόξης, καὶ μετὰ πολλῆς δόξης (οἶκος α, στ. 5), δοξάζουσι τὸν δοξάσαντα, τῷ σώματι, τῷ πνεύματι, καὶ τῷ σχήματι λάμποντες; (οἶκος α, στ. 6), Ἐξαπίνης ἄγγελοι· οἱ πῆλινοι πύρινοι (οἶκος α, στ. 8), Ὑψώθη ἢ πάλαι ταπεινωθεῖσα φύσις, ὑψώθη, ἐπήρθη, καὶ θεῖαν ἔφθασε φύσιν (οἶκος γ, στ. 1-2), ἐκεῖ ἐδίψησε καὶ ὧδε ἔπιεν· ἐκεῖ ἐπεθύμησε καὶ ὧδε ἐπέτυχε (οἶκος γ, στ. 7-8), Τρανὸς εἶ, λαμπρὸς εἶ, Ἀδάμ, καὶ ζηλωτὸς ὢν (οἶκος δ, στ. 1), ὁ χοῦς ἀνενεώθη, ἢ κόνις ἐθεώθη (οἶκος δ, στ. 5), Ἀρχαίων πταισμάτων αὐτοῦ οὐ μνημονεῦει προτέρων τραυμάτων οὐλὴν οὐδ' ὄλως ἐμφαίνει (οἶκος ε, στ. 1-2), πολύχρονον παράλυσιν παρὰ τὴν κολυμβήθραν ἔρριπεν ὡς πάλαι ὁ παράλυτος (οἶκος ε, στ. 3-4), τοῦ βυθίζειν ἔλαθε καὶ σώζειν μεμάθηκεν; (οἶκος στ, στ. 8), ἐδέξατο τὰ ὕδατα, ἐνταῦθα δὲ ἐκάστοτε πᾶσιν ἔθνεσι πρόκειται (οἶκος ζ, στ. 6), 'μὴ Φαραωνίτης εἶ,' ἀλλ' 'εἶ τις εἶ, εἴσελθε' (οἶκος ζ, στ. 8), ὑπὸ Ἐλισσαίου τοῦ σοφωτάτου προφήτου (οἶκος η, στ. 2), ἢ χάρις ἄνευ δόσεως, τὸ δῶρον ἄνευ δώρου (οἶκος θ, στ. 3), Πτωχὸς ἔχει ὀκνήσαι ἢ πλούσιος ὀκλάσαι; (οἶκος θ, στ. 5), Ὑπνοῦντας τοὺς πάντας εἰς Ἄιδου κατωτάτου καθάπερ χειμάρρους ὁ τοῦ λουτροῦ τούτου ἦχος (οἶκος ι, στ. 1-2), διὸ παρακαλῶ σε ὡς πλεῖον ἀγαπῶν σε (οἶκος ια, στ. 5), Ὡς εἶπες, «πιστεύω», ἐπίμεινον πιστεύων (οἶκος ιβ, στ. 1), ὀφείλεις συναυλίζεσθαι ᾧ ἔφθασας συντάξασθαι, καὶ μετέπειτα

πάρελθε» (οίκος ιβ, στ. 6), ἀλλ' ὥσπερ ἔμαθες καὶ χαίρων ἔψαλλες (οίκος ιβ, στ. 7), Παρήσαν ἄγιοι, συνῆσαν ἄγγελοι (οίκος ιγ, στ. 7), φυλάττου, ὦ φίλε, καὶ ἀσφαλίζου πάντοθεν (οίκος ιδ, στ. 2), ἀγάπησον ἃ ἔλαβες, καὶ σφίγξον ἃ κατέχεις (οίκος ιε, στ. 3), ἐπίβλεψον τῷ ὄπλω σου, ὃ νῦν ἐθωρακίσω (οίκος ιστ, στ. 3), καὶ τούτῳ προσκολλήθητι· μὴ λίπης τὸν γεννήσαντα καὶ λοιπὸν κατεντύχη σου (οίκος ιζ, στ. 6), καὶ γὰρ ὄντως ὅλων τῶν θεῶν νῦν ἠξιώθη (οίκος ιη, στ. 2), Ἴδου ἀνεκτίσθης, ἰδοὺ ἀνεκαινίσθης (οίκος ιθ, στ. 1), αὐτόν ἐν τῇ εὐχῇ σου, αὐτόν ἐν τῇ τραπέζῃ {σου}, αὐτόν ἐπὶ τῆς κλίνης σου ὡς καύχημά σου πρόφερε πανταχοῦ, νεοφώτιστε (οίκος ιθ, στ. 5-6), μηδ' ὅλως ὑποσύρη σε καιρὸν παρατηρήσασθαι καὶ ἡμέρας φυλάξασθαι, τοῦ μὲν μὴ ἄπτεσθαι, τοῦ δὲ ἀπέχεσθαι (οίκος κ, στ. 6-7), «τοῦ τόπου τούτου χῶρει· τοῦ δένδρου τούτου φεῦγε (οίκος κα, στ. 5), εἶπέ τῷ νυμφίῳ σου τῷ νῦν σοι συνημμένῳ (οίκος κβ, στ. 5), «προσπίπτω σοι, ἐπίνευσον καὶ δὸς ὡς πολυέλεος τὴν εἰρήνην τῷ κόσμῳ σου (οίκος κβ, στ. 6), ταῖς ἐκκλησίαις σου τὴν σὴν βοήθειαν, τοῖς ποιμέσιν εὐνοίαν, ταῖς ποιμναῖς ὁμόνοιαν (οίκος κβ, στ. 7-8)

Προσωποποιήσεις: Ο υμνογράφος αποδίδει ανθρώπινες ιδιότητες σε μη ανθρώπινα ὄντα. Μ' αὐτόν τον τρόπο προσδίδει ζωντάνια καὶ παραστατικότητα στο ἔργο του. Συγχρόνως, προσελκύει τὴν προσοχὴ του ἀναγνώστη καὶ κρατᾶ ἀμείωτο τὸ ἐνδιαφέρον του.

- Ὑψώθη ἢ πάλαι ταπεινωθεῖσα φύσις ὑψώθη, ἐπήρθη, καὶ θεῖαν ἔφθασε φύσιν (οίκος γ, στ. 1-2): προσωποποίηση τῆς φύσης, ἡ ὁποία παρουσιάζεται νὰ ἀνυψώνεται καὶ νὰ προσεγγίζει τὴ θεία φύση.
- καὶ τίς τούτῳ δέδωκεν; Πάντως ἢ ἀνάστασις ἡμῶν (οίκος δ, στ. 9-10): προσωποποίηση τῆς Ἀνάστασης καθὼς εἶναι αὐτὴ που προσφέρει στους πιστοὺς πολλὰ ἀγαθὰ.
- πᾶσα γὰρ ἢ κτίσις σοῦ ἀκήκοεν (οίκος ιδ, στ. 4): προσωποποίηση τῆς φύσης, ἐφόσον ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ ἀκούει.
- οὓς γὰρ ἀποτίκει ἢ μήτρα τῆς κολυμβήθρας (οίκος ιζ, στ. 2): προσωποποίηση τῆς κολυμβήθρας.

Διασκελισμοί: Ο υμνογράφος ἐπιλέγει τους διασκελισμούς γιὰ νὰ ἀποκτήσει τὸ ἔργο του μεγαλύτερη ποιητικὴ ἐλευθερία. Ἐτσι, καὶ ὁ ἴδιος θὰ ἀποδεσμευτεῖ ἀπὸ τυχόν συμβάσεις καὶ θὰ ἐκφράσει με ἐλευθερία τὶς σκέψεις του.

Τῆς κολυμβήθρας τὰ τέκνα, οἱ νεοφώτιστοι πάντες εὐχαριστοῦντες βοῶμέν σοι, Χριστέ ὁ Θεός (προοίμιο, στ. 1-2), Τίς εἶπη, τίς δείξῃ Ἀδάμ τῷ πρωτοπλάστῳ τὸ κάλλος, τὸ καῦχος, τὸ κῦρος τῶν αὐτοῦ τέκνων; (οἶκος α, στ. 1-2), καὶ τίς τούτους ὕψωσε; Πάντως ἡ ἀνάστασις ἡμῶν (οἶκος α, στ. 9-10), Οὐκέτι ὡς ξένοι τῶν θείων ἐξωθοῦνται, ἀλλ’ ἄρτι ὡς ἴδιοι τὸ «δεῦτε» ἤκουσαν πάντες (οἶκος β, στ. 1-2), οὐκέτι κρούουσι τὴν θύραν κρᾶζοντες, «ὦ οἰκτίρμον, ἄνοιξον», ἀλλ’ ἔνδοθεν ἄδουσιν (οἶκος β, στ. 7-8), Ὑψώθη ἡ πάλαι ταπεινωθεῖσα φύσις, ὑψώθη, ἐπήρθη, καὶ θείαν ἔφθασε φύσιν (οἶκος γ, στ. 1-2), τρανὸς εἶ, λαμπρὸς εἶ, Ἀδάμ, καὶ ζηλωτὸς ὢν τοῦ σὲ μισοῦντος ἐκτίκει βᾶσκανον ὄμμα (οἶκος δ, στ. 1-2), πολύχρονον παράλυσιν παρὰ τὴν κολυμβήθραν ἔρριπεν ὡς πάλαι ὁ παράλυτος (οἶκος ε, στ. 3-4), καὶ νῦν ἐπὶ τῶν ὤμων τὴν κλίνην οὐ βαστάζει, ἀλλ’ ὄντως ἐπιφέρεται σταυρὸν τοῦ ἐλεήσαντος καὶ ἐμὲ ἀπολέσαντος (οἶκος ε, στ. 4-5), φαιδρὸς τούτους ἔδειξεν ἄρτι ἡ ἀνάστασις ἡμῶν (οἶκος ε, στ. 9-10), πηγῆς ἀενάου τῆς ἐν τῷ παραδείσῳ τὰνάματα ὄντως εἰς ποταμοὺς διαιροῦνται (οἶκος στ, στ. 1-2), Ὅντως μετεσκεύασε ταῦτα ἡ ἀνάστασις ἡμῶν (οἶκος στ, στ. 9-10), κακεῖ μὲν οὐχὶ πάντας, ἀλλὰ τὸν λαὸν μόνον ἐδέξατο τὰ ὕδατα, ἐνταῦθα δὲ ἐκάστοτε πᾶσιν ἔθνεσι πρόκειται (οἶκος ζ, στ. 5-6), ζῶν γὰρ ὕδωρ ἔδειξε τούτοις ἡ ἀνάστασις ἡμῶν (οἶκος ζ, στ. 9-10), ναμάτων κακίστων πηγὴ ποτε ἰάθη ὑπὸ Ἐλισσαίου τοῦ σοφωτάτου προφήτου (οἶκος η, στ. 1-2), ἐστεῖρου γὰρ τὰ γύναια ἡ τῶν ὑδάτων γεῦσις νόσον ἀτεκνίας παρεχόμενα (οἶκος η, στ. 3-4), καὶ ἠνοιξε τοῦτο δωρεὰν ἡ ἀνάστασις ἡμῶν (οἶκος η, στ. 9-10), Οἱ πάντες ἔρχονται· καὶ γὰρ ἀκήκοαν τοῦ δεσπότη φήσαντος· «πηγὴ παρ’ ἐμοὶ ζωῆς (οἶκος θ, στ. 7-8), ἐγὼ λούω πάντας καὶ σμήνω, ἡ ἀνάστασις ἡμῶν» (οἶκος θ, στ. 9-10), Ὑπνοῦντας τοὺς πάντας εἰς Ἄιδου κατωτάτου καθάπερ χειμάρρους ὁ τοῦ λουτροῦ τούτου ἦχος ἀφύπνωσεν, ἀνέστησε τοὺς ἐκ τοῦ παραβάντος καὶ τῆ κεφαλῆ μου ἐπεβίβασε (οἶκος ι, στ. 1-4), ‘πιστεύομεν ὅτι ῥύεται ἡμᾶς ἡ ἀνάστασις ἡμῶν.’» (οἶκος ι, στ. 9-10), καὶ νῦν ὑπὲρ τὸ πρότερον δριμύτερον προσέχει τῷ τῆς κολυμβήθρας γεννήματι (οἶκος ια, στ. 3-4), ἤρμοσε γὰρ σε τῷ δεσπότη ἡ ἀνάστασις ἡμῶν (οἶκος ια, στ. 9-10), μὴ εἶπη σοι ὁ πλάνος, «ἐπὶ τῆς ἡμέρας μόνας ὀφείλεις συναυλίζεσθαι ᾧ ἔφθασας συντάξασθαι, καὶ μετέπειτα πάρελθε» (οἶκος ιβ, στ. 5-6), οὕτως ὕμνησον καθ’ ἡμέραν τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν (οἶκος ιβ, στ. 9-10), καὶ μόνον ὡς εἰσηλθες καὶ τοῦτο ἠρωτήθης, «πιστεύεις ὅτι κέκτημαι πηγὴν ζωῆς, ᾧ ἄνθρωπε;», τὸ «πιστεύω» ἀντέφησας (οἶκος ιγ, στ. 5-6), πολλάκις δὲ καὶ φόβῳ τῶν νῦν κρατούντων νόμων προσῆλθες τῷ βαπτίσματι καὶ γέγονας ὁ γέγονας, τὸν καιρὸν αἰσχυνόμενος (οἶκος ιδ, στ. 5-6), καὶ τί σοι γένηται, ὅταν ἐλεύσεται ὁ καιρὸς τῆς κρίσεως καὶ πάντα ἐλέγχεται (οἶκος ιδ, στ. 7-8), καὶ τοῖς πάσιν ἀνταποδώσει ἡ ἀνάστασις ἡμῶν; (οἶκος ιδ, στ. 9-10), οὐκ ἠρνήσω με λέγων· ‘σέβω τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν ’» (οἶκος ιε, στ. 9-10), σύνες πάντα καὶ ἀνευφήμει τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν (οἶκος ιστ, στ. 9-10), λαμβάνει ὁ φιλόστοργος πατήρ ὁ ἐπὶ πάντων καὶ εἰς

κληρονόμους ἀναγράφεται (οἶκος ιζ, στ. 3-4), καὶ γεννήσας ὕψωσα, αὐτὸς δὲ ἠθέτησεν, ὁ πρὸ ὄρας κράζων μοι· σέβω τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν» (οἶκος ιζ, στ. 8-10), μὴ βορβορώσης σου τὸ στόμα ἄσμασιν, οἷς ἐχθρὸς μὲν τέρπεται, ψυχὴ δὲ βαρύνεται (οἶκος ιη, στ. 7-8), ἀπλῶς ὕμνει πάντοτε χαίρων τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν (οἶκος ιη, στ. 9-10), αὐτόν ἐν τῇ εὐχῇ σου, αὐτόν ἐν τῇ τραπέζῃ {σου}, αὐτόν ἐπὶ τῆς κλίνης σου ὡς καύχημά σου πρόφερε πανταχοῦ, νεοφώτιστε (οἶκος ιθ, στ. 5-6), καὶ γὰρ οἱ δαίμονες ὡς κύνες ἄγριοι ὑλακτοῦσι πάντοτε (οἶκος ιθ, στ. 7-8), σταυρόν {μου} ἔχων, ἴσταμαι στέργων τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν. » (οἶκος ιθ, στ. 9-10), νῦν, ὅτι τῇ ποιίμνῃ Χριστοῦ συναγελάζει, ἀπόσχου τῶν λύκων, μὴ συμμιγῆς {τοῖς} ἀκαθάρτοις (οἶκος κ, στ. 1-2), πάντα γὰρ σοι δέδωκε δοῦλα ἢ ἀνάστασις ἡμῶν (οἶκος κ, στ. 9-10), μᾶλλον πάτησον αὐτόν σέβων τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν (οἶκος κα, στ. 9-10), διὸ καὶ παρακάλεσον τὸν ἐμπιστεύσαντά σοι ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῶν ψυχῶν ἡμῶν (οἶκος κβ, στ. 3-4), ἵνα πάντες πάντοτε ὑμνοῦμεν τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν (οἶκος κβ, στ. 9-10).

Συμπεράσματα

Το κοντάκιο «Εἰς τοὺς νεοφωτιστοὺς» παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, γιατί παρόλο που γράφτηκε ἀπὸ τὸν Ρωμανὸ γιὰ νὰ ἐξηγητῆσθε τὴν επικαιρότητα καὶ ἀνήκει στα επικαιρικά κοντάκια, δὲν μπορούμε νὰ παραγνωρίσουμε καὶ τὸ θεολογικὸ τοῦ χαρακτῆρα καὶ τὶς πολιτικὲς τοῦ ἴσως προεκτάσεις. Εἶναι ἕνας ὕμνος ποὺ ἀναφέρεται στὴν ἀνακαινιστικὴ δύναμη τοῦ βαπτίσματος ἐκφράζοντας ταυτόχρονα καὶ τὴ στήριξη τοῦ Ρωμανοῦ στὴν ἐκκλησιαστικὴ πολιτικὴ τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

Εἶναι ἕνα ἀρκετὰ καλὰ οργανωμένο κοντάκιο με τυπικὴ δομὴ. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕνα προοίμιο καὶ εἴκοσι δύο οἴκους. Ἀπὸ αὐτοὺς οἱ τρεῖς πρῶτοι ἀποτελοῦν μιὰ εἰσαγωγὴ, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι μποροῦν νὰ χωριστοῦν σὲ δύο αὐτοτελεῖς ἐνότητες. Στὴν πρώτη ἐνότητα (οἴκοι δ-ι) παρουσιάζεται ὁ μονόλογος τοῦ σατανά, ἐνῶ στὴ δεύτερη (οἴκοι ια – κβ) δίνονται συμβουλές ἀπὸ τὸν Ρωμανὸ στους νεοφωτιστοὺς. Τὸ προοίμιο καὶ οἱ οἴκοι συνδέονται με ἕνα ἐκτενὲς ἐφύμνιο (Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ἠὐδόκησας), κάτι ποὺ δὲν συναντάμε καὶ πολὺ συχνὰ στα κοντάκια τοῦ Ρωμανοῦ. Χαρακτηριστικὸ εἶναι ὅτι στους οἴκους ἐπαναλαμβάνεται, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἐφύμνιο, καὶ ὁ στίχος 10 (με μιὰ μικρὴ παρέκκλιση στὴ στροφή θ). Στὸν τελευταῖο οἶκο βρίσκουμε τὴ συνήθη καταληκτικὴ προσευχὴ γιὰ εἰρήνη ἣ ὁποία ἀκολουθεῖ πιστὰ τὰ ἀντίστοιχα ἔργα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ρητορικῆς ποὺ τερματίζουν με ἕναν παρόμοιο ἐπίλογο. Ἡ ἀκροστιχίδα (Τοῦ ταπινοῦ Ρωμανοῦ αἴνος) παρέχει τὸν πραγματικὸ ὄνομα τοῦ ποιητῆ ἀλλὰ ἀκολουθεῖ τὴ φωνητικὴ ὀρθογραφία καὶ ὄχι τὴν ἱστορικὴ στο ἐπίθετο ποὺ τὸν προσδιορίζει.

Οἱ ἀναφορὲς στὴ βιβλικὴ παράδοση (κυρίως στὴ Γένεση, τὸ Ἄϊσμα ἁσμάτων, τὰ Κατὰ Μάρκον καὶ Κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλια καὶ τὶς ἐπιστολὲς τοῦ ἀποστόλου Παύλου) εἶναι ἐμφανέστατες στο ποίημα, τὸ ὁποῖο, ὁμῶς, ἀπηχεῖ καὶ τὶς διδασκαλίες τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας σχετικὰ με τὸ βάπτισμα (τοῦ Ἰωάννη Χρυσόστομου καὶ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου). Λόγω τοῦ περιεχομένου τοῦ διαπιστώνουμε καὶ ἐπιρροές ἀπὸ τὶς Κατηχήσεις τοῦ Κυρίλλου Ἱεροσολύμων καὶ ἀπὸ τὶς ἑμμετρὲς ὁμιλίες τοῦ Εφραίμ τοῦ Σύρου.

Ὁ λόγος τοῦ Ρωμανοῦ ἔχει ὅλα τὰ γνωρίσματα τῆς ρητορικῆς, ὅπως ἐξελίχθηκε στὴν ἐλληνιστικὴ καὶ χριστιανικὴ Ἀνατολή. Βρίθει ρητορικῶν σχημάτων, λογοπαιγνίων, ἀντιθέσεων, ὁμοιοτέλετων, ρητορικῶν ἐρωτήσεων, υποφορῶν καὶ ἀνθυποφορῶν κ.α. καὶ ἀσκεῖ μιὰ μυστικὴ γοητεία. Ἐντυπωσιακὴ εἶναι καὶ ἡ εἰκονοποιία τοῦ κοντακίου ποὺ σχετίζεται τόσο με τὴ βιβλικὴ παράδοση ὅσο καὶ τὴν τελετουργικὴ πράξη τοῦ βαπτίσματος. Ἀπὸ τὸ ρωμανικὸ αὐτὸ κοντάκιο δε θὰ μπορούσε νὰ λείπει καὶ ἕνα ἄλλο στοιχεῖο τῆς

χριστιανικής ρητορικής των πρώτων χρόνων, ο διάλογος, που δίνει στο ποίημα ζωνρότητα και τόνο δραματικό. Η διαλογική μορφή μας παραπέμπει πάλι στις ομιλίες επιφανών Πατέρων της Εκκλησίας. Οι νεοφώτιστοι διαλέγονται με τον Κύριο, ενώ ο σατανάς μέσα από τα λόγια του προσπαθεί να αποτρέψει τους νεοφώτιστους από την πλήρη ενσωμάτωσή τους στο σώμα της Εκκλησίας. Χαρακτηριστικοί, βέβαια, είναι και οι μονόλογοι του ποιητή (οίκοι α-γ) και του σατανά (οίκοι δ - ι). Οι κλητικές προσφωνήσεις προσδίδουν στο κείμενο οικειότητα και αμεσότητα, ενώ η χρήση του β' προσώπου το καθιστά πιο ζωντανό.

Η γλώσσα του Ρωμανού είναι σχεδόν δημώδης. Ωστόσο, χρησιμοποιεί και αρχαίους ποιητικούς τύπους, αφού διαθέτει πλούσια ελληνική παιδεία και φαίνεται να γνωρίζει τον Όμηρο και τους τραγικούς ποιητές.

Η προσδιοριστική δύναμη του ποιητή είναι ανεξάντλητη και εντυπωσιάζει ο πλούτος και η ποικιλία των επιθέτων που χρησιμοποιεί. Τα επίθετα είναι φορτισμένα με θετική σημασία, όταν αναφέρονται στους νεοφώτιστους, ενώ αποκτούν υποτιμητικό χαρακτήρα, όταν προσδιορίζουν τον σατανά ή τους πρωτόπλαστους.

Όσον αφορά στα ρήματα, παρατηρούμε ότι κυριαρχούν ως χρόνοι ο ενεστώτας και ο αόριστος, γιατί ο Ρωμανός κινείται ανάμεσα στο παρελθόν και στο παρόν, ανάμεσα στην προβαπτισματική και τη μεταβαπτισματική πραγματικότητα. Στο πρώτο μέρος του κοντακίου δεσπάζει η οριστική έγκλιση, ενώ στο δεύτερο μέρος πιο συχνή είναι η χρήση της προστακτικής και υποτακτικής έγκλισης λόγω του παραινετικού του ύφους. Επίσης, ο Ρωμανός επιλέγει σύνθετα ρήματα αντί απλών, για να γίνει πιο έντονη η σημασία τους.

Αναφορικά με το μέτρο υπάρχει απόλυτη ισοστιχία μεταξύ των οίκων. Στο προοίμιο υπάρχει ισοσυλλαβία στους τέσσερις από τους πέντε στίχους και ομοτονία μόνο στους δύο (στιχ. 3-4). Απόλυτη ισοσυλλαβία έχουμε στον τρίτο, στον πέμπτο, στον έβδομο, στον δέκατο και ενδέκατο στίχο όλων των οίκων, ενώ απόλυτη ομοτονία παρουσιάζουν λόγω επανάληψης ο δέκατος και ενδέκατος στίχος. Αξίζει να σημειώσουμε ότι ο έκτος στίχος είναι από τους μεγαλύτερους σε συλλαβές που βρίσκουμε στα κοντάκια του Ρωμανού.

Κλείνοντας, αίσθηση μας προκαλεί ο τρόπος που συνδυάζει την απλότητα και τη φυσικότητα της διήγησης με τη δραματικότητα και τη λυρική δύναμη κινούμενος όχι μόνο μέσα στον χώρο της φαντασίας και του αισθήματος αλλά και της καθημερινής ζωής.

Παράρτημα

Κοντάκιον ἕτερον εἰς τοὺς νεοφωτίστους, φέρον ἀκροστιχίδα τήνδε.

Τοῦ ταπεινοῦ Ρωμανοῦ αἶνος

Προοίμιον

Τῆς κολυμβήθρας τὰ τέκνα, οἱ νεοφώτιστοι πάντες
εὐχαριστοῦντες βοῶμέν σοι, Χριστέ ὁ Θεός·
«ἐφώτισας ἡμᾶς τῷ φωτὶ τοῦ προσώπου σου,
ἐνέδυσας στολὴν τὴν ἀξίαν τοῦ γάμου σου·
5 δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ηὐδόκησας.»³⁷⁵

α΄

Τίς εἶπη, τίς δείξει³⁷⁶ Ἀδάμ τῷ πρωτοπλάστῳ
τὸ κάλλος, τὸ καῦχος, τὸ κῦρος τῶν αὐτοῦ τέκνων;
Τίς πάλιν διηγήσεται καὶ τῇ ταλαίνῃ Εὐᾶ
ὅτι οἱ ἐκ ταύτης ἐβασίλευσαν,
5 στολὴν φοροῦντες δόξης, καὶ μετὰ πολλῆς δόξης³⁷⁷
δοξάζουσι³⁷⁸ τὸν δοξάσαντα, τῷ σώματι, τῷ πνεύματι, καὶ τῷ σχήματι λάμποντες;
Βαβαὶ τοῦ θαύματος· οἱ πρόων ἄνθρωποι
ἐξαπίνης ἄγγελοι· οἱ πῆλινοι πύρινοι·
καὶ τίς τούτους ὕψωσε; Πάντως
10 ἢ ἀνάστασις ἡμῶν.³⁷⁹
Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ηὐδόκησας.

β΄

Οὐκέτι ὡς ξένοι τῶν θείων ἐξωθοῦνται,
ἀλλ' ἄρτι ὡς³⁸⁰ ἴδιοι³⁸¹ τὸ³⁸² «δεῦτε» ἤκουσαν πάντες·
οὐκέτι παραστήκουσι τῇ θύρᾳ τοῦ νυμφῶνος,
ὅτι τὸν νυμφίον ἐνεδύσαντο·

375. τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν add. Ma

376. εἶπει... δείξει P

377. transp. Ma: δόξης πολλῆς P

378. δοξάζουν conl. Ma

379. hic et in ceteris strophis secl. Ma

380. corr. Ma: ἀρτίως P

381. φίλοι conl. Ma

382. secl. Livadaras

5 οὐκέτι ἀπιστοῦνται, ἀλλὰ πάντα θαρροῦνται·
οὐκέτι ὡς κατάσκοποι, ἀλλ' ὄντως ὡς ἐπίσκοποι τῶν ἀγίων ἐφάπτονται·
οὐκέτι κρούουσι τὴν θύραν κρίζοντες,
«ὦ οἰκτίρμον, ἄνοιξον», ἀλλ' ἐνδοθεν ἄδουσιν·
«σὺ ἐφώτισας ἡμᾶς πάντα,
10 ἢ ἀνάστασις ἡμῶν.
Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ηὐδόκησας.»

γ'

Ἐψώθη ἡ πάλαι ταπεινωθεῖσα φύσις,
ὕψωθη, ἐπήρθη, καὶ θεῖαν ἔφθασε φύσιν³⁸³
ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος θεὸς Θεὸν φορέσας·
εὗρεν ὁ³⁸⁴ ἐζήτει εἰς παράδεισον·
5 ἐκεῖ ζητήσας³⁸⁵ ἄλλο μετέπεσεν εἰς ἄλλο·
ἐνταῦθα δὲ ἐζήτησε καὶ τάχος ἐβασίλευσε καὶ θεὸς ἐχρημάτισεν·
ἐκεῖ ἐδίψησε καὶ ὦδε ἔπιεν·
ἐκεῖ ἐπεθύμησε καὶ ὦδε ἐπέτυχε·
καὶ τίς τοῦτω³⁸⁶ δέδωκε {ταῦτα};³⁸⁷ Πάντως
10 ἢ ἀνάστασις ἡμῶν.³⁸⁸
Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ηὐδόκησας.

δ'

Τρανὸς εἶ, λαμπρὸς εἶ, Ἀδάμ, καὶ ζηλωτὸς ὢν
τοῦ σὲ μισοῦντος ἐκτήκεις βάσκανον ὄμμα·
ὀρῶν σε γὰρ ὁ τύραννος μαραίνεται καὶ κρίζει·
«τίς ἐστὶν ὃν βλέπω; Οὐκ ἐπίσταμαι·
5 ὁ χοῦς ἀνενεώθη, ἢ κόνις ἐθεώθη·
ὁ πένης καὶ ἐλάχιστος ἐκλήθη καὶ ἐλούσατο καὶ εἰσελθὼν ἀνέπεσεν·
{καὶ}³⁸⁹ πρὸς δεῖπνον ἔλκεται, φαγεῖν ἐτόλμησε

383. κτίσιν corr. Ma

384. ὁ conl. Gr: ὄν P edd.

385. ἐκεῖ ζητήσας corr. Gr: ἐκζητήσας P Ma Livadaras

386. corr. Ma: τοῦτο P (fortasse servandum)

387. secl. Tom. Ma

388. αὐτοῦ corr. Gr

389. secl. Ma

- καὶ πιεῖν ἐθάρρησεν αὐτὸν τὸν ποιήσαντα·
καὶ τίς τούτῳ δέδωκεν; Πάντως
- 10 ἢ ἀνάστασις ἡμῶν.³⁹⁰
Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ἠυδόκησας.
- ε´
- Ἀρχαίων πταισμάτων αὐτοῦ οὐ μνημονεύει·
προτέρων τραυμάτων οὐλὴν οὐδ' ὅλως ἐμφαίνει·
πολύχρονον παράλυσιν παρὰ τὴν κολυμβήθραν³⁹¹
ἔρριψεν ὡς πάλαι ὁ παράλυτος
- 5 καὶ νῦν ἐπὶ τῶν ὤμων τὴν κλίνην οὐ βαστάζει,
ἀλλ' ὄντως ἐπιφέρεται σταυρὸν τοῦ ἐλεήσαντος καὶ ἐμὲ ἀπολέσαντος·
πολλοὺς ἐν ὕδασι πολλάκις ἔλουσεν
ὁ φιλόανθρωπος³⁹² πρότερον, καὶ οὕτως οὐκ ἔλαμψαν·
φαιδροὺς τούτους ἔδειξεν ἄρτι
- 10 ἢ ἀνάστασις ἡμῶν.³⁹³
Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ἠυδόκησας.

ς´

- Πηγῆς ἀενάου τῆς ἐν τῷ παραδείσῳ
τὰ νάματα ὄντως εἰς ποταμοὺς διαιροῦνται·
καὶ τούτοις καταντλούμενος³⁹⁴ ὁ Ἀδάμ ἀρρωστήσας
μίαν ἀλγηδόνα οὐ κατέπαυσε·
- 5 κατέκλυσε τὸ ὕδωρ τὴν γῆν ἐπὶ τοῦ Νῶε
καὶ ὅμως οὐκ ἀπέσμηξε τὸν πρόωγν ἀρρωστήσαντα, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπέπνιξε·
καὶ τί ἐγένετο, ὅτι τὰ ὕδατα
τοῦ βυθίζειν ἔλαθε καὶ σώζειν μεμάθηκεν;
Ὅντως μετεσκεύασε ταῦτα
- 10 ἢ ἀνάστασις ἡμῶν.³⁹⁵
Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ἠυδόκησας.

390. ἡμῶν corr. Ma αὐτοῦ corr. Gr

391. παρὰ τῆ κολυμβήθρα a. corr. P Livadaras

392. φιλόανθρώπως metri causa corr. Tr

393. ἡμῶν corr. Ma , αὐτῶν Gr

394. corr. Gr: [...] λούμενος in marg. P, κατατεταγμένος P (quod inter cruces posuit Ma) Livadaras, κυλινδοῦμενος conl. Orphanidis

395. ἡμῶν corr. Ma, αὐτῶν corr. Gr

ζ´

Ἴδου μείζον³⁹⁶ βλέπω τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης·
ἐκείνη δειχθεῖσα βυθὸς βατὸς τοῖς ἀνθρώποις,
οὐκ ἔλουσεν, οὐκ ἔσωσεν³⁹⁷ αὐτούς τῆς ἀμαρτίας·
ἐνταῦθα δὲ καὶ ἔλουσε καὶ ἔσωσε·

- 5 κακεῖ μὲν οὐχὶ πάντας, ἀλλὰ τὸν λαὸν μόνον
ἐδέξατο τὰ ὕδατα, ἐνταῦθα δὲ ἐκάστοτε πᾶσιν ἔθνεσι πρόκειται·
οὐκ ἀποστρέφονται, οὐκ ἀποκρίνονται·
‘μὴ Φαραωνίτης εἶ,’ ἀλλ’ ‘εἴ τις εἶ, εἴσελθε’·
ζῶν γὰρ ὕδωρ ἔδειξε τούτοις
10 ἢ ἀνάστασις ἡμῶν.³⁹⁸
Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ηὐδόκησας.

η´

Ναμάτων κακίστων πηγῆ ποτε ἰάθη
ὑπὸ Ἐλισσαίου τοῦ σοφωτάτου προφήτου·
ἐστείρου γὰρ τὰ γύναια ἢ τῶν ὑδάτων γεῦσις
νόσον ἀτεκνίας παρεχόμενα·

- 5 καὶ ὅμως ἰαθέντα καὶ μεταποιηθέντα
οὐκ ἔμαθον τὰ ὕδατα καθαίρειν ἀμαρτήματα καὶ καινίζειν τὰ πνεύματα·
ἀλλ’ ὧδε ἔμαθον καὶ πάντας ἠγνισαν
καὶ {τοῖς}³⁹⁹ πᾶσι γεγόνασι⁴⁰⁰ λουτρὸν ἀνακτίσεως·
καὶ ἠνοιξε τοῦτο δωρεάν⁴⁰¹
10 ἢ ἀνάστασις ἡμῶν.⁴⁰²
Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ηὐδόκησας.

θ´

Οὐκ οἶδα τί λέξω, οὐκ οἶδα τί τελέσω·
στενά μοι πάντοθεν.⁴⁰³ ἀπορῶ πρὸς ἃ βλέπω·

396. corr. Ma: μείζων P

397. [οὐκ. . .] ρεξεν οὐκ ἔσμηξεν in marg. P

398. αὐτῶν corr. Gr

399. dubitanter secl. Ma Livadaras

400. γέγοναν metri causa coni. Gr, Kambylis

401. δωρεάν τοῦτο metri transp. Gr

402. ὑμῶν corr. Ma: αὐτῶν Gr,

403. παντόθεν corr. Ma

- ἡ χάρις ἄνευ δόσεως, τὸ δῶρον ἄνευ δώρου·
 τίς οὖν ἐπὶ τοῦτο οὐκ ἐπείγεται;
- 5 Πτωχὸς ἔχει ὀκνήσαι ἢ πλούσιος ὀκλάσαι;
 Οἱ ἄμορφοι αἰσχύνονται; Οἱ δοῦλοι οὐκ ἐπείγονται; Οἱ δεσπότες οὐ τρέχουσιν;
 Οἱ πάντες ἔρχονται· καὶ γὰρ ἀκήκοαν
 τοῦ δεσπότη φήσαντος· «πηγὴ παρ’ ἐμοὶ ζωῆς·
 ἐγὼ λούω πάντας καὶ σμήγω,
- 10 ἢ ἀνάστασις ἡμῶν».
- Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ὅτι οὕτως ηὐδόκησας.

ι’

- Ἐπνοῦντας τοὺς πάντας εἰς Ἰαίδου κατωτάτου
 καθάπερ χειμάρρους⁴⁰⁴ ὁ τοῦ λουτροῦ τούτου ἦχος
 ἀφύπνωσεν, ἀνέστησε τοὺς ἐκ τοῦ παραβάντος
 καὶ τῆ κεφαλῆ μου ἐπεβίβασε·
- 5 καθῆρε ρυπωθέντας καὶ ἄνευ ἀργυρίου
 ἐπλούτισε τοὺς ἅπαντας καὶ μόνον λόγον ἔλαβε παρ’ αὐτῶν ἀνθ’ ὧν ἔδωκε·
 ‘πιστεύω’, ἔφησαν, καὶ πάντα ἔλαβον·
 ἐμοὶ ἐνεφύσησαν καὶ οὕτως ἐβόησαν·
 ‘πιστεύομεν⁴⁰⁵ ὅτι⁴⁰⁶ ρύεται ἡμᾶς
- 10 ἢ ἀνάστασις ἡμῶν.’»
- Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ὅτι οὕτως ηὐδόκησας.

ια’

- Ρημάτων τοιούτων τὸν ὄχλον ὄντως ἔχοντα⁴⁰⁷
 ὁρῶν ὁ Βελίαρ τὸν νεοφώτιστον ἄρτι,
 καὶ νῦν ὑπὲρ τὸ πρότερον δριμύτερον προσέχει
 τῷ τῆς κολυμβήθρας γεννήματι·
- 5 διὸ παρακαλῶ σε ὡς πλεῖον ἀγαπῶν σε,
 τερπνὲ μου νεοφώτιστε, ἀεὶ γενοῦ ὁ κέκλησαι, πανταχοῦ νεοφώτιστος,
 τερπνὸς ἐκάστοτε, ὡραῖος πάντοτε,
 μὴ νυμφίος σήμερον καὶ αὔριον ἄγαμος·

404. an χειμάρρου scribendum?

405. corr. Ma: πιστεύομεν P

406. metri causa secl. Tr

407. locus corruptus videtur; χέει corr. Gr; ἔχων ante corr. P

ἤρμοσε γὰρ σε τῷ δεσπότῃ
10 ἢ ἀνάστασις ἡμῶν.
Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ηὐδόκησας.

ιβ´

Ὡς εἶπες, «πιστεύω», ἐπίμεινον πιστεύων,
<καὶ>⁴⁰⁸ ὡς συνετάξω, οὕτω πολίτευσαι ἔξω·
μὴ ἅμα τῷ ἐνδύματι ἐκδύσης σου τὴν δόξαν·
μεῖνον λευκοφόρος τὴν διάνοιαν.

5 Μὴ εἶπη σοι ὁ πλάνος, «ἐπτὰ ἡμέρας μόνας
ὀφείλεις συναυλίζεσθαι ᾧ ἔφθασας συντάξασθαι, καὶ μετέπειτα πάρελθε»,
ἀλλ' ὥσπερ ἔμαθες καὶ χαίρων ἔψαλλες
«ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε σήμερον»,
οὕτως ὑμνησον καθ' ἡμέραν

10 τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν.
Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ηὐδόκησας.

ιγ´

Μὴ γὰρ σοι ἀνάγκης ἐπιτεθείσης ἦλθες,
ἢ ἄλλου βιαίως ἐλκύσαντός σε εἰσῆλθες;
Αὐτὸς αὐτὸν⁴⁰⁹ κατήπειξας, ἀκούσας τοῦ εἰπόντος·
«δεῦτε οἱ διψῶντες με καὶ πίετε».

5 καὶ μόνον ὡς εἰσῆλθες καὶ τοῦτο ἠρωτήθης,
«πιστεύεις ὅτι κέκτημαι πηγὴν ζωῆς, ᾧ ἄνθρωπε;», τὸ «πιστεύω» ἀντέφησας.
Παρῆσαν ἅγιοι, συνῆσαν ἄγγελοι,
αἱ δύνამεις ἴσταντο, ἀρχαί, θρόνοι ἤκουον
σοῦ βοῶντος ὅτι «πιστεύω

10 τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν».
Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ηὐδόκησας.

ιδ´

Ἀλλ' ὅτι πρὸς τούτους, ἐὰν ἀρνήσῃ, ἔχεις,
φυλάττου, ᾧ φίλε, καὶ ἀσφαλίζου πάντοθεν⁴¹⁰

408. add. Ma

409. αὐτόν P Gr

410. παντόθεν Ma Gr

- μη κτήση κατηγόρους σου τοὺς ἄνω καὶ τοὺς κάτω·
 πᾶσα γὰρ ἢ κτίσις σου ἀκήκοεν·
- 5 πολλάκις δὲ καὶ φόβῳ τῶν νῦν κρατούντων νόμων
 προσήλθες τῷ βαπτίσματι καὶ γέγονας ὁ γέγονας, τὸν καιρὸν αἰσχυνόμενος·
 καὶ τι σοι γένηται, ὅταν ἐλεύσεται
 ὁ καιρὸς τῆς κρίσεως καὶ πάντα ἐλέγχεται
 καὶ τοῖς πάσιν ἀνταποδώσει
- 10 ἢ ἀνάστασις ἡμῶν;
 Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ηὐδόκησας.
- ιε´
- Νουθέτει, ὦ φίλε, σαυτὸν ἐν τοῖς τοιούτοις·
 κἂν φόβῳ προσήλθες, λοιπὸν ἐπίμεινον πόθῳ·
 ἀγάπησον ἃ ἔλαβες, καὶ σφίγξον ἃ κατέχεις·
 μὴ αὐτομολήσης πρὸς τὰ πρότερα·
- 5 μὴ γένη κατάγελως⁴¹¹ τοῦ νῦν σε φοβουμένου·
 ἐὰν γὰρ θεωρήσῃ σε δραμόντα πρὸς τὰ πρότερα, ἐπιχαίρων σοι φθέγγεται·
 «οὐκ ἀπετάξω μοι καὶ τῇ λατρείᾳ μου,
 οὐ Χριστὸν ἠγάπησας κάμοι⁴¹² ἐνεφύσησας,
 οὐκ ἠρνήσω με λέγων· ‘σέβω
- 10 τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν ’».
 Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ηὐδόκησας.
- ις´
- Οὐκοῦν ἵνα μη σε ὁ ἐχθρὸς ὄνειδίσῃ,
 μήτε ὁ οἰκτίρμων ὡς παραβάτην σε κρίνῃ,
 ἐπίβλεψον τῷ ὄπλῳ σου ᾧ νῦν ἐθωρακίσω,
 φρόνησον ἐπάξια τοῦ κάλλους σου·
- 5 μνημόνευε καθ’ ὥραν, τίς ἦς καὶ τί⁴¹³ ἐγένου·
 εἰς νοῦν φέρε ἐκάστοτε τὴν πρώτην⁴¹⁴ σου εὐτέλειαν καὶ τὴν νῦν βασιλείαν σου·
 μὴ λάθῃς,⁴¹⁵ ἄνθρωπε, τῶν γενομένων σοι,

 411. καταγέλωσ Ma Gr
 412. an καν μοι scribendum?
 413. an τίς scribendum?
 414. an πρώην scribendum?
 415. λάθη corr. Ma

- μὴ κριθῆς ἀνόητος καὶ κτήνεσιν ὅμοιος·
 σύνες πάντα καὶ ἀνευφήμει
- 10 τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν.
 Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ηὐδόκησας.
- ιζ´
- Ἵδιόν σε ὁ πλάστης καὶ κληρονόμον ἔχει·
 οὓς γὰρ ἀποτίκτει ἡ μήτρα τῆς κολυμβήθρας,
 λαμβάνει ὁ φιλόστοργος πατὴρ ὁ ἐπὶ πάντων
 καὶ εἰς κληρονόμους ἀναγράφεται·
- 5 ἴδε⁴¹⁶ οὖν, ἀδελφέ μου, πατέρα τίνα ἔχεις
 καὶ τούτῳ προσκολλήθητι· μὴ λίπης τὸν γεννήσαντα καὶ λοιπὸν κατεντύχη σου
 βοῶν «ἀκούσατε, υἱὸν ἐγέννησα
 καὶ γεννήσας ὑψωσα, αὐτὸς δὲ ἠθέτησεν,
 ὁ πρὸ ὥρας κράζων μοι· ‘σέβω
- 10 τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν».
 Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ηὐδόκησας.
- ιη´
- Ἀνάτεινον ὅλον σαυτὸν ἐπὶ τὸ θεῖον·
 καὶ γὰρ ὄντως ὅλων τῶν θείων νῦν ἠξιώθης·
 οὐδέν σου⁴¹⁷ μέρος ἄμοιρον ἐγένετο τῆς δόξης·
 ἅπαντα δὲ σύμπασιν⁴¹⁸ {σου}⁴¹⁹ ἠγίασται·
- 5 μὴ σπεύσης σου μολῦναι τὰ ὄμματα ταῖς θεαῖς·
 τὰ ὄψα μὴ σπιλώση σου ὁ φθόγγος ὁ ὀλέθριος, ὁ καλῶν εἰς ἀπώλειαν·
 μὴ βορβορώσης σου τὸ στόμα ἄσματος,
 οἷς ἐχθρὸς μὲν τέρπεται, ψυχὴ δὲ βαρύνεται·
 ἀπλῶς ὕμνει πάντοτε χαίρων⁴²⁰
- 10 τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν .
 Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ηὐδόκησας.

416. P Livadaras: ἰδέ Ma Gr

417. σοι Ma

418. πᾶσι ante correctionem P; an σὺν πᾶσιν scribendum?

419. secl. Ma Gr

420. χαίρων metri causa conii. Gr: βοῶν P

- Ἴδου ἀνεκτίσθης, ἰδοὺ ἀνεκαινίσθης,
 μηκέτι συγκάμψης τὸν νῶτον ἐν ἀμαρτίαις·
 ἐκτίσω, νεοφώτιστε, σταυρὸν ὡς βακτηρίαν·
 τούτῳ τὴν νεότητά σου στήριζον·
 5 αὐτόν ἐν τῇ εὐχῇ σου, αὐτόν ἐν τῇ τραπέζῃ {σου},⁴²¹
 αὐτόν ἐπὶ τῆς κλίνης σου ὡς καύχημά σου πρόφερε πανταχοῦ, νεοφώτιστε·
 καὶ γὰρ οἱ δαίμονες ὡς κύνες ἄγριοι
 ὑλακτοῦσι πάντοτε· πρὸς οὓς ἀναβόησον·
 «σταυρὸν {μου}⁴²² ἔχων, ἵσταμαι στέργων
 10 τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν. »
 Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ηὐδόκησας.

- Νῦν, ὅτι τῇ ποιμένῃ Χριστοῦ συναγελάζει,
 ἀπόσχου τῶν λύκων, μὴ συμμιγῆς {τοῖς}⁴²³ ἀκαθάρτοις·
 ἀμνὸς εἶ ἀπαλόσαρκος· μὴ ἀποσκληρυνθήσῃ·
 μὴ ἀπολιθώσῃ ἔσο πέτρινος.⁴²⁴
 5 Μὴ εἴπη σοι ὁ πλάνος· «μὴ ψέγε οὓς οὐ σέβει»,
 μηδ' ὅλως ὑποσύρη σε καιρὸν⁴²⁵ παρατηρήσασθαι καὶ ἡμέρας φυλάξασθαι,
 τοῦ μὲν μὴ ἄπτεσθαι, τοῦ δὲ ἀπέχεσθαι
 <υυ-υ-υυ>⁴²⁶ τῶν πάντων κυρίευσον·
 Πάντα γὰρ σοι δέδωκε δοῦλα
 10 ἢ ἀνάστασις ἡμῶν. .
 Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ηὐδόκησας.

421. metri causa secl. Tr

422. secl. Ma

423. metri causa secl. Ma

424. μὴ ἀπολιθώσῃ (sc. dativus nominis ἢ ἀπολίθωσις) ἔσο πέτρινος scripsimus: μὴ ἀπολιθώσῃ (ἀπολιθωθήσῃ post correctionem, quod scr. Gr et signo interrogationis post ἀπολιθωθήσῃ distinxit) ἔσο πέτρινος P, μὴ ἀπολιθώσῃ σε ὁ πέτρινος Orphanidis

425. καιρούς corr. Orphanidis, Maisano fort. recte

426. ἐν Χριστοῦ ὀνόματι add. Hunger

κα΄

Οὐ λέγει ἐφάπαξ, «ἀπόστα τοῦ Θεοῦ σου»,
ἀλλὰ κατὰ μέρος τῶν θείων ἀποσυλεῖ σε,
δεικνύων σοι ἐνύπνια καὶ δι' αὐτῶν πτοῶν σε
καὶ ἐν τοῖς ὀνειροῖς σου φαντάζων σε·

- 5 «τοῦ τόπου τούτου χώρει· τοῦ δένδρου τούτου φεῦγε·
τὸ φρέαρ τοῦτο τίμησον· ἐγὼ γὰρ τούτῳ ἔπομαι⁴²⁷ καὶ μέλλω εἶναι ἄγγελος».
Μη τούτοις πείση σε καὶ ὑποφθεῖρη σε,
καὶ νομίσης, ἄνθρωπε, τὸν δαίμονα ἄγγελον·
μᾶλλον πάτησον αὐτόν σέβων
10 τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν.
Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ηὐδόκησας.

κβ΄

Σωφρόνει καὶ φρόνει λοιπὸν τὰ τοῦ Κυρίου·
αὐτοῦ γὰρ ἐκλήθης καὶ εἶ πιστὸς οἰκονόμος·
διὸ καὶ παρακάλεσον τὸν ἐμπιστεύσαντά σοι
ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῶν ψυχῶν ἡμῶν·

- 5 εἰπὲ τῷ νυμφίῳ⁴²⁸ σου τῷ νῦν σοι συνημμένῳ·
«προσπίπτω σοι, ἐπίνευσον καὶ δὸς ὡς πολυέλεος τὴν εἰρήνην τῷ κόσμῳ σου,
ταῖς ἐκκλησίαις σου τὴν σὴν βοήθειαν,
τοῖς ποιμέσιν εὐνοίαν, ταῖς ποιμναῖς ὁμόνοιαν,
ἵνα πάντες πάντοτε⁴²⁹ ὑμνοῦμεν⁴³⁰
10 τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν .
Δόξα σοι, δόξα σοι, ὅτι οὕτως ηὐδόκησας.

427. corr. Ma: ἔπω με P

428. νυμφιῷ metri causa Ma Gr

429. πάντα con. Ma

430. ὑμνοῦμεν P: ὑμνωμεν Ma

Βιβλιογραφία

- Brock, S. (1999). *From Ephrem to Romanos: interactions between Syriac and Greek in Late Antiquity*, Aldershot: Ashgate.
- Cammelli, G. (1930). *Romano il Melode. Inni*, Firenze.
- Carpenter, M. (1936). “Romanos and the mystery play of the East”. *The University of Missouri Studies* 11.3, 20-51 .
- Γρηγόριος ιερομ., (1998). *Το Άγιον Βάπτισμα*, Ιερών Κουτλουμουσιανόν κελλίον Άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος, Άγιον Όρος.
- Δετοράκης, Θ. (1997). *Βυζαντινή Υμνογραφία*, Ηράκλειο.
- Gelzer, H. (1899). “Die Genesis der byzantinischen Themenverfassung”. *ASGW* 18.5, 1-134.
- Grosdidier de Matons, J. (1977). *Romanos le Melode et les origins de la poesie religieuse a Byzance*, Paris.
- Εύστρατιάδης, Σ. (1940). *Ποιηταὶ καὶ Ὑμνογράφοι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*, Ἀθήναι.
- Θεοδώρου, Α. (1963). “Βάπτισμα (Δογματική)”, *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια* 3, 592-594.
- Καρμίρης, Ι. (1960). *Τα δογματικά και συμβολικά μνημεία της Ορθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας*, Α΄, Ἀθήνα.
- Κογκούλης, Ι., Οικονόμου, Χ., Σκαλτσῆς, Π. (1992). *Το βάπτισμα*, Θεσσαλονίκη.
- Koder, J. (2005). *Romanos Melodos, Die Hymnen, übersetzt und erläutert*. Erster Halbband (*Bibliothek der griechischen Literatur* 62), Stuttgart.
- Koder, J. (2008). *Imperial Propaganda in the Kontakia of Romanos the Melode*, *Dumbarton Oaks Papers* 62.
- Κουρουμπελές, Ι. (1998). *Η χριστολογία του Ρωμανού του Μελωδού και η σωτηριολογική σημασία της*, Ἀδημ. Διδακτορική Διατριβή, Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο (<http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/10641#page/2/mode/2up> τελευταία επίσκεψη 20.1.2020).
- Κουστένης, Α. (2011). *Ὑμνοι Ρωμανού Μελωδού*, Ἀθήνα: Ἀρμός.
- Krumbacher, K. (1904). “Die Akrostichis in der griechischen Kirchenpoesie”, *Sitzungsberichte der philos-philol.-und history. Klasse der k. Bayer. Akademie der Wissenschaften*, 551-692.
- Krumbacher, K. (1974). *Ιστορία τῆς βυζαντινῆς λογοτεχνίας*, (μτφρ. Γ. Σωτηριάδης), Β΄, Ἀθήναι.

- Κωνσταντόπουλος, Ν.Κ. (1954). *Ἡ ἀρχαία ἐλληνική μετρική ἐν τῇ βυζαντινῇ λειτουργικῇ ὕμνογραφίᾳ*, Ἀθήναι.
- Λιβαδάρας, Ν.Α. (1959). *Τὸ πρόβλημα τῆς γνησιότητος τῶν ἀγιολογικῶν ὕμνων τοῦ Ρωμανοῦ*, Ἀθήναι.
- Maas, P. (1910). “Das Kontakion”, *BZ* 19, 285-306.
- Maas, P. (1923-1924). “Das Weihnachtslied des Romanos”, *BZ* 24, 1-13.
- Maas, P. (1962). *Greek Metre*, Oxford.
- Maas, P.-Trypanis, C.A. (1963). *Sancti Romani Melodi Cantica Genuina*, Oxford, 454 – 461.
- Μακρής, Σ. (1965). “Κοντάκιον”, *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια* 7, 783-785.
- Ματθαίου, Β. (1964). *Ὁ Μέγας Συναξαριστὴς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*, τόμ. Ι, Ἀθήναι.
- Ματσούκας, Ν. (2007). *Δογματικὴ καὶ Συμβολικὴ Θεολογία Β΄*, Θεσσαλονίκη: Πουρναράς.
- Μητσάκης, Κ. (1967). *The Language of Romanos the Melodist*, Munich: Beck .
- Μητσάκης, Κ. (1986). *Βυζαντινὴ Ὑμνογραφία. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς Καινῆς Διαθήκης ἕως τὴν Εἰκονομαχίᾳ*, Ἀθήναι: Γρηγόρης.
- Μιονι, Ε. (1937). *Romano il Melode*, Πάδοβα: Paravia .
- Μωραΐτης, Δ. (1963). “Βάπτισμα”. *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια* 3, 584-592.
- Norden, E. (1958). *Die antike Kunstprosa vom VI . Jahrhunderte v. Chr.bis in die Zeit der Renaissance*, τόμ. Ι – ΙΙ, Στουτγάρδη.
- Εὐδης, Θ. (1978). *Βυζαντινὴ Ὑμνογραφία*, Ἀθήναι: Νικόδημος.
- Παῖδας, Κ.Δ.Σ. (2006). *Εἰσαγωγή στη Βυζαντινὴ Ποίηση. Λόγια κοσμικὴ ποίηση, θρησκευτικὴ ποίηση καὶ ὑμνογραφία*, Ἀθήναι: Γρηγόρης.
- Παπαδόπουλος, Γ. (1890). *Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς παρ’ ἡμῶν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς*, Ἀθήναι.
- Pitra, J.B. (1867). *Hymnographie de l’ Eglise Grecque*, Ρώμη: Civiltà cattolica .
- Pitra, J.B. (1876). *Analecta Sacra spicilegio solesmensi parata*, τόμ. Ι΄, Paris.
- Reichmuth, R. (1975). *Typology in the Genuine Kontakia of Romanos the Melodist*, Minneapolis: University of Minnesota.
- Πολέμης, Ι. καὶ Μίνεβα, Ε. (2016). *Βυζαντινὰ ὕμνογραφικὰ καὶ ἀγιολογικὰ κείμενα*, Ἀθήναι: Κανάκης.
- Σκαλτσῆς, Π. (2010). “Ἡ Προβαπτισματικὴ νηστεία”. *Λειτουργικὲς Μελέτες Ι*, Θεσσαλονίκη: Πουρναράς.
- Schorck, R.J. (1957). *The Sources of the Christological Hymns of Romanos the Melodist*, Oxford: University of Oxford.

- Sophocles, E.A. (1897). *Greek Lexikon of the Roman and Byzantine Periods*, New York: Kessinger.
- Tillyard, H.J.W. (1923). *Byzantine Music and Hymnography*, Λονδίνο: Faith Press .
- Τρεμπέλας, Π. (1949). *Έκλογή Έλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ὑμνογραφίας*, Ἀθήναι.
- Τρεμπέλας, Π. (2003). *Δογματική, Γ'*, Ἀθήνα: Σωτήρ.
- Τσολακίδης, Χ. (1997). *Αγιολόγιο τῆς Ὁρθοδοξίας*, Ἀθήνα: Τσολακίδης.
- Τωμαδάκης, Ν.Β. (1956). “Ῥωμανικά μελετήματα. Α. Ὁ ἐσωτερικὸς διάλογος τῶν ὕμνων Ῥωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ. Β. Ἀνέκδοτος ὕμνος Ῥωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ εἰς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον. Γ. Ἡ πατερικὴ γνῶσις Ῥωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ”. *ΕΕΒΣ* 26, 3-25.
- Τωμαδάκης, Ν.Β. (1958). *Εἰσαγωγή εἰς τὴν Βυζαντινὴν Φιλολογίαν*. Τόμος Α', τεῦχος Β', μέρος Γ' *Ἡ βυζαντινὴ ποίησις*, Ἀθήναι.
- Τωμαδάκης, Ν.Β. (1967). “Ῥωμανός”. *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια* 10, 914-921.
- Τωμαδάκης, Ν.Β. (1967). “Ὑμνογραφία”. *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια*, 11, 944-949.
- Φυτράκης, Α. (1957). *Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν ποίησις κατὰ τὰς κυριωτέρας φάσεις αὐτῆς*, Ἀθήναι.
- Φειδάς, Β. (2002). *Εκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, Α', Ἀθήνα: Διήγησι.
- Φίλιας, Γ. (2009). *Λειτουργικὴ*, Ἀθήνα: Γρηγόρης.
- Χρήστου, Π. (1959). *Ἡ ὕμνογραφία τῆς ἀρχαϊκῆς ἐκκλησίας*, Θεσσαλονίκη.
- Wellesz, E. (1943). “Melito’s Homily on the Passion: An Investigation into the Sources of Byzantine Hymnography”, *JThS* 44, 41-52.
- Wellesz, E. (1980). *A History of Byzantine Music and Hymnography*, Oxford: Oxford University Press .